

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Avaliku õiguse instituut
Kriminaalõiguse, kriminoloogia ja kognitiivse psühholoogia õppetool

Raavo Palu

PROBLEEMID POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI MEETMETE RAKENDAMISEL
NARKOOTIKUMIDE VASTASES TEGEVUSES JA NENDE SOTSIAALNE
TEADVUSTAMINE

Magistritöö

Juhendaja:
PhD Marianne Paimre

TALLINN
2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. NARKOPREVENTSIOON NING EESTI UIMASTIPOLIITIKA.....	12
1.1. Narkopreventsiooni põhisuunad.....	12
1.2. Eesti uimastipoliitika ning politsei roll	14
1.3. Peatüki lühikokkuvõte	20
2. POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI POOLSED MEETMED JA PROBLEEMID....	22
2.1. Kriminaalpreventsioon lähtuvalt politseist.....	24
2.1.1. Narkojoobe tuvastamine	25
2.1.2. Jälitustoimingud ning salajase kaastöötaja kasutamine	32
2.1.3. Ressursid ning nende kasutamise planeerimine	36
2.2. Sotsiaalne preventsioon lähtuvalt politseist	37
2.3. Peatüki lühikokkuvõte	45
3. KUIDAS POLITSEI PROBLEEMI TEADVUSTAB?.....	49
3.1. Küsitluse metoodika	49
3.1.1. Indikaatorvahendi kasutamine	50
3.1.2. Ressursside puudujääk	51
3.1.3. Politsei poolne ennetustegevus	52
3.1.4. Peatüki lühikokkuvõte	54
4. POLITSEI JA NARKOOTIKUMIDEGA SEOTUD PROBLEEMIDE KÄSITLEMINE UUDISTES JA POLITSEI POOLNE KRIITIKA.....	57
4.1. Politsei ja narkootikumide käsitlemine Postimehe uudistes 2014. aastal.....	57
4.2. Politseitöötajate poolne kriitika meediakajastusele.....	66
KOKKUVÕTE.....	68
Abstract: Problems with applying the measures of Police and Border Guard Board regarding the prevention of narcotics and their social awareness.....	79
KASUTATUD ALLIKAD.....	88
LISAD.....	94
Lisa nr 1: Tabel ja joonised	
Lisa nr 2: Küsimustik politseiametnikele	
Lisa nr 3: Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri politseiametnike vastused	
Lisa nr 4: Peatükis 4. analüüsitud artiklid 2014. aastal	

SISSEJUHATUS

Narkootikume on inimesed tundnud aastasadu ning neid on kasutatud erinevates riitustes ning ka ravieesmärgil. Samas kätkevad ka iga tegevusega ohud ning nende ohtude minimaliseerimiseks ning vältimiseks on riigid koostanud riiklikke narkostrategiaid, et aidata võidelda järjest suureneva narkokuritegevusega. Viimastel aastakümnetel on märgatavalt näha riikide soovi narkootikumidega seotud probleemide lahendamiseks. Kuna narkootikumidega seotud ennetust teostavad mitmed ametid ja asutused, siis võivad nende ideoloogiad ja suunad olla erinevad, kuid üldine eesmärk on sama – probleemi kõrvaldamine, leevendamine, kontrolli all hoidmine. Käesolevas magistritöös käsitletakse preventsiiooni lähtuvalt politseist, lähtudes nii seadustest tulenevatest meetmetest kui ka sotsiaalsetest meetmetest, mis organisatsioonil on võimalik kasutada. Autor viitab töös läbivalt politsei- ja piirivalveametile kui politseile.

Käesolev töö on aktuaalne, sest narkootikumid ning nendega seotud süüteod mõjutavad kas otseselt või kaudselt ka riigi ning selle kodanike elu, tervist ja huve. 2012. aastal lõppes narkomaania ennetamise riiklik strateegia ning selle lõpparuande kohaselt suudeti osad alameesmärgid saavutada, kuid strateegia üldine eesmärk (narkootikumide vähenenud pakkumine ja nõudlus ning toimiv ravi- ja rehabilitatsioonisüsteem sõltlastele, millest tulenevalt on vähenenud tarbimisest tulenev kahju) jäi saavutamata. Üha enam on alaealised kasutanud narkootikume – näiteks kasvas Eestis aastatel 1998 - 2003 kümme korda nende alaealiste osakaal, kes on narkootikume tarvitanud.¹ 2012. aastal avaldatud uuringu raporti kohaselt on narkootiliste ainete elu jooksul eksperimenteerinud 15-16. aastaste kooliõpilaste osakaal suurenenud – kui 1995. aastal oli alaealiste osakaal 7% vastanutest, siis 1998. aastal oli vastanute osakaal 15%, 2003. aastal 24%, 2007. aastal 30% ning 2011. aastal 32%.² Samuti ilmneb eelmisel aastal läbi viidud uuringust, et Eesti koolinoorte hulgas hakatakse narkootikumidega eksperimenteerima juba 7. klassis või varemgi ning mida vanemaks saadakse, seda suurem on nende laste osakaal, kes tarvitavad narkootikume.³ Viiendik karistust kandvatest vangidest on oma vabaduse kaotanud narkokuriteo toimepanemise tõttu. Eesti on ka jätkuvalt esirinnas narkootiliste ainete üleannustest tekkinud

¹ Ginter, Jaan., Randma, Paavo ja Sootak, Jaan. Narkosüüteod Eestis. Juura, 2007, lk 10 [edaspidi viidatud: Narkosüüteod Eestis, 2007].

² Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15-16-aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis. Uuringu raport. Tervise Arengu Instituut 2012; lk 18.

³ Markina, Anna; Žarkovski, Beata. Laste hälbiv käitumine Eestis. Justiitsministeerium 2014, lk 20 – kättesaadav elektrooniliselt:

http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/laste_kaitumise_uuring_2014.pdf (03.05.2015).

surmadega – nt kui 2012. aastal oli Euroopa keskmine üleannustest tingitud suremus täiskasvanute seas (15-64 a) hinnanguliselt 17 surmajuhtumit miljoni elaniku kohta, siis Eesti puhul oli see näitaja 191 surmajuhtumit miljoni elaniku kohta⁴. Eestis on üleannustest tingitud surmajuhtumid seotud peamiselt fentanüülide tarbimisega.⁵

Balti riikides toimub nii narkootikumide tootmine kui ka nende transportimine muudesse maadesse. Kriminaalpolitsei hinnangul on Eesti jaoks kõige probleemsemateks narkootikumide importriikideks Holland ja Hispaania. Saksamaal asuvad nn. vahelaod. Ka Leedus asuvad vahelaod, kuhu paigutatakse näiteks Hispaaniast toodud narkootilisi aineid. Leedus ladustatakse ja hoitakse, see on nn. logistikapunkt, kust saadetakse igale poole laiali. Põhiliselt liiguvad sünteetilised ained ja tabletid, viimasel ajal on hakanud ka amfetamiin tulema. Läbi Eesti viiakse narkootilised ained Skandinaaviasse tavaliselt Leedu kodanike poolt. Eesti organiseeritud kurjategijad viivad Leedu amfetamiini otse Skandinaaviasse.⁶

Eestist võib pidada ka mingil määral valmistaja riigiks, näiteks amfetamiini puhul, mis läheb kõige suuremal määral Soome. Praktiliselt üldse ei lähe Eestist enam ainet Rootsi, kuna Leedust ja Poolast saadav aine on palju odavam kui Eesti oma. Hašiš on pärit Marokost ja tuleb läbi Hispaania, läbi Saksamaa või Leedu.⁷

Eestis on narkootikumidega seotud kuriteod sätestanud karistusseadustiku⁸ rahvatervise vastaste süütegude all ning kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu puhul sama seaduse paragrahvis 331. Narkootikumidega seotud väärtegu on sätestatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja nende lähteainete seaduse⁹ paragrahvis 15¹. Endine narkokuritegude talituse juht Kaido Kõplas on varasemalt leidnud, et praegused karistused ei täida oma eesmärki, kuna „politsei peab väga tihti kokku puutuma inimestega, kes on karistatud narkokuriteo eest ja just äsja vabadusse saanud. Taoline politseioperatsioon [narkoainete vahendajate kinnipidamiseks], mis tegelikkuses on maksumaksjale kaunis kulukas ettevõtmine, muudab Tallinna linnas narkomaanide elu raskeks siiski vaid mõneks päevaks,

---

⁴ Vt ka Lisa nr 1 joonis nr 1.

⁵ Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2014: Suundumused ja arengud. Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeksus; lk 49-50 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2014> (03.05.2015).

⁶ Allaste, Koit, juhendaja Paimre, Marianne. Narkokuritegevus Eestis 2006-2009: dünaamika registreeritud süütegudes ja ekspertide hinnangud olukorrale. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool. 2010, lk 42 [edaspidi viidatud: Allaste].

⁷ *Ibid.*

⁸ Karistusseadustik – RT I 2001, 61, 364; RT I, 23.12.2014, 16 [edaspidi viidatud: KarS].

⁹ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja nende lähteainete seadus – RT I, 1997, 52, 834; RT I, 12.07.2014, 103 [edaspidi viidatud: NPALS]

sest info levib ja ka kõik ülejäänud poevad paariks-kolmeks päevaks lihtsalt peitu“.¹⁰ Riigikogus oli menetluses karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus¹¹, mille kohaselt muudeti ka narkootikumidega seotud kuritegude koosseisusid. Enamasti lisati koosseisudele juurde juriidilise isiku vastutus. Eelnõu seletuskirja lisa nr 2 kohaselt lähtutakse eelnõus eeldusest, et juriidilise isiku vastutus on võimalik praktiliselt iga süüteo puhul. Seetõttu on lisatud vastav sätte nendesse paragrahvidesse, kus see kehtivas seaduses puudub. Sellekohased muudatused teostati KarS paragrahvide 183, 184, 186, 187 ja 188 koosseisudes. KarS § 184 lõikes 1 tehtavate muudatuste tulemusena kaotati ära käitumistegusid nimetav mitteammendav loetelu, sest toodud loetelu on hõlmatud käitlemise legaalseaduse definitsioonis. Konkreetsemalt määratleb narkootilise või psühhotroopse aine käitlemise mõiste NPALS § 2 punkt 3. Arvestades käesoleva töö mahtu, ei peatuta konkreetsemalt toodud sätete muutmise tegurit. Siiski märgib autor, et läbiviidavad muudatused aitavad tagada õigusselgust.

„Ainete kättesaadavuse raskendamise all on läbi aastate olnud PPAI¹² erinevad prioriteedid. Viimastel aastatel on peamine tähelepanu suunatud kuritegelike võtmeisikute, suure käibega tänavadiilerite, nende varustajate ning suurte ainekoguste tabamisele. Võrreldes 2007. aastaga on 2011. aastal narkootikumidega seotud registreeritud kuritegude (1449 vs. 913) ja väärtegude (6593 vs. 3607) arv langenud, kuna keskenduti enam mõjuvõimu ja suuremat käivet omavate kurjategijate tabamisele. Konfiskeeritud kogused on ainete lõikes varieerunud, sõltudes narkolaborite avastamisest Eestis, samuti narkokaubanduse suundumustest. Näiteks ei ole 2012. aastal rahvusvahelise illegaalse narkoturu muutuste tõttu Eestis amfetamiini toota enam otstarbekas ning seda tehakse Beneluxi maades.“¹³

„Narkokuritegude registreerimine sõltub otseselt uurimisasutuste töö tulemuslikkusest ja prioriteetidest. Alates 2005. aastast on võitlus organiseeritud kuritegevusega olnud üks keskseid töösuundi ja selle tulemusena on rohkem tähelepanu pööratud suure koguse narkootikumide käitlemise kuritegudele (§ 184). [...] 2013. aasta märtsis täpsustatud

¹⁰ Politsei: narkokurjategijate karistused ei täida eesmärki. Postimees 04.03.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2716256/politsei-narkokurjategijate-karistused-ei-taida-eesmarki> (25.04.2015).

¹¹ Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 554 SE – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/78433b29-8b2f-4281-a582-0efb9631e2ad/Karistusseadustiku-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/> (25.04.2015).

¹² [autori märkus: PPA tähistab Politsei- ja Piirivalveametit]

¹³ Narkomaania ennetamise riikliku strateegia aastani 2012 lõpparuanne. Tervise Arengu Instituut, lk 11 – kättesaadav elektrooniliselt: http://vana.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Tervisevaldkond/Tervisepoliitika/Narkomaania/NERS_lõpparuanne.pdf (25.04.2015) [edaspidi viidatud: NERS-i lõpparuanne].

kuritegevusvastaste prioriteetide kohaselt [...] on selles valdkonnas vaja keskenduda eelkõige tugevatoimelistele uimastitele ja alaealistele suunatud narkokuritegevusele “¹⁴

„2013. aastal registreeriti 1019 narkokuritegu (KarS § 183-190), enamasti (78%) oli tegu narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseadusliku käitlemisega (§ 184). Narkokuritegude üldarv kasvas võrreldes 2012. aastaga 18%. Kogu registreeritud kuritegudest moodustasid narkokuriteod 2,6%.“ [...] 2013. aastal esitati süüdistus kümnele üle piiri tegutsenud kuritegelikule rühmale.¹⁵ 2014. aastal kasvas rahvatervise vastaste kuritegude arv 17% võrra, mis olid valdavalt seotud narkootikumide käitlemisega.¹⁶ Perioodi 2003-2014 jooksul sai esimest korda registreeritud kuritegude üldarv alla 40 tuhande piiri 2013. aastal: 2013. aastal registreeritud kuritegude üldarv on 39 631, mis on 3% vähem kui 2012. aastal ning 2014. aastal registreeritud kuritegude üldarv on 37 787, mis on 5% vähem kui 2013. aastal.¹⁷ Siiski tuleb arvestada, et efektiivne kuritegevuse vähenemine ei ole ainult ühe strateegia tulemus, vaid mitme erineva strateegia koostöö tulemusena saavutatud.¹⁸

Prokuratuur lähtus oma 2013. aasta tegevuses riigi kuritegevusvastastest prioriteetidest, mis seati esimest korda justiitsministri ja siseministri kohtumisel 2005. aastal Laulasmaal. Käesolevad prioriteetid kinnitati 26.03.2013 siseministri ja justiitsministri kohtumisel. 2013. aastal esitati süüdistus 43 raskemas või organiseeritud narkokuritegevuse juhtumil, kus: 10 gruppi tegutses piiriüleselt; 14 juhul oli tegemist narkootikumide vahendamisega alaealistele ning; 26 juhtumil on süüdimõistev otsus jõustunud ning konfiskeeritud kriminaaltulu ~400 000 € väärtuses.¹⁹ 2014. aasta olulisematest juhtumitest oli JIT Sprite, mille raames 20 liikmeline grupp mõisteti süüdi ning raskeima karistusena määrati Soomes 13 aastat vangistust. Märkimisväärsed on ka juhtumid, kus Virumaale toimetati Hollandist 4,8 kg kanepit ning kaks juhtumit, kummaski üle 5 kg amfetamiini toimetamine Venemaalt; samuti 6

---

¹⁴ Ahven, Andri jt. Kuritegevus Eestis 2013. Kriminaalpoliitika uuring. Tallinn 2014; lk 52-53 – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/18_kuritegevus_ees_tis_2013.pdf (25.04.2015).

¹⁵ *Ibid*

¹⁶ Ahven, Andri jt. Kuritegevus Eestis 2014. Kriminaalpoliitika uuringud. Tallinn 2015; lk 5 – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/kuritegevuse_at_2015_0.pdf (25.04.2015).

¹⁷ *Op cit*, lk 4.

¹⁸ Walker, Samuel. Sense and nonsense about crime, drugs and communities. Wadsworth, Cengage Learning. 2010. lk 8.

¹⁹ Prokuratuuri ülevaade. Prioriteetsed kuriteod. 2013. aasta ülevaade. Lk 4; Kättesaadav elektrooniliselt: www.just.ee/59292 (09.03.2014).

tonni apaani leidmine Pärnumaal.²⁰ 2014. aastal konfiskeeriti kriminaaltulu narkokuritegude puhul 192 000 €.²¹

Narkootikumidega seotud 2014. aastal registreeritud kuritegevuse üldarvud näitavad, et enim toimub narkootikumidega seotud kuritegusid Harjumaal – rahvatervisevastaste süütegude puhul 49,5% ning KarS § 331 puhul oli 28-st registreeritud kuriteost 13 (46,4%) toime pandud Harjumaal.²²

Siiski näitab statistika, et registreeritud narkootikumidega seotud kuritegude arv vähenes perioodil 2008-2012 (vt Lisa 1 tabel nr 1 ning joonis nr 2). Suuresti on selle põhjuseks riigi kuritegevusvastased prioriteedid. Alates 2005. aastast on pööratud tähelepanu suure koguse narkootiliste ainete käitlemisega seotud kuritegudele. Aastatel 2008 kuni 2012 on registreeritud narkokuritegude arv langenud ca 700 võrra, kuna keskenduti enam mõjuvõimu ja suuremat käivet omavate kurjategijate tabamisele. Üheks püstitatud prioriteetidest on ka võitlus organiseeritud kuritegevusega ning 2013. aasta märtsis täpsustatud kuritegevusvastaste prioriteetide ning 2018. aastani kehtivate Riigikogu kriminaalpoliitika arengusuundade kohaselt on selles valdkonnas vaja keskenduda eelkõige tugevatoimelistele uimastitele ja alaealistele suunatud narkokuritegevusele. Alates 2013. aastast on hakanud märgatavalt suurenema registreeritud narkokuritegude arv.

Eeltoodu näitab selgelt, et narkootikumid ning nendega seotud süütegude toimepanemine on jätkuvalt korrakaitseasutuste huviorbiidis. Statistika näitab (vt Lisa 1 tabel nr 2), et registreeritud narkokuritegude arv on vähenenud alates aastast 2008, kuid alates 2013. aastast on suurenenud registreeritud narkokuritegude arv. Registreeritud kuritegude arvu suurenemine iseloomustab asjaolu, et probleem on jätkuv ning narkootikumide piiramisega seotud tegevus vajab korrakaitseasutuste koostööd probleemiga tegelemisel.

Autorile teadaolevalt ei ole Politsei- ja Piirivalveamet varasemalt auditeerinud narkootikumide ennetusega seotud puudujääke Politsei- ja Piirivalveametis. Siiski on varasemates teadustöodes välja toonud, et politseile ei eraldata piisavalt ressursi oma ülesannete täitmiseks. Sellele on tähelepanu juhtinud mitmed politseiametnikud, kes otseselt

---

²⁰ Prokuratuuri 2014. aasta ülevaade (slaidid); lk 9; kättesaadav elektrooniliselt:

http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/prokuratuuri_2014_aasta_ulevaade.pdf (25.04.2015).

²¹ *Op cit*, lk 16.

²² Vt viide 16, lk 101 ja 108.

või kaudselt tegelevad igapäevaselt narkootikumide ning sellega seotud ennetusega. Näiteks on üks endine politseiametnik märkinud järgnevat: „Probleemiks on raha nappus, meetmed ei ole alati süsteemsed, nagu märgitud, ei ole teada ennetustöö tegelik tulemuslikkus.“ [...] Ta on seisukohal, et vaatamata sellele, et narkoalane kuritegevus on aastaid olnud politsei prioriteetide nimekirjas, ei ole sellega võitluseks eraldatud piisavalt ressursse ja eelkõige inimressursse. Narkotalitused, mille põhitööks on narkokuritegude avastamine, on moodustatud vaid suuremates linnades. Ta tõi esile veel järgmist „Narkokuritegevus vastu võitlemisel suuremaks probleemiks on minu arvates vastava inimressursi vähesus. Narkoalane kuritegevus on küll nimetatud prioriteediks, kuid mitte igas maakonnas ei ole määratud ametnikud, kelle põhitööülesandeks oleks narkokuritegude avastamine ja tõkestamine. Kuna narkokuritegevus on latentne, siis narkokuritegude avastamine nõuab suuremat ajaressurssi, mida teiste töökohustuste kõrvalt on keeruline leida.“²³

Oleg Staniglazov²⁴ käsitles oma lõputöös spetsialistide arvamusi narkokuritegevusest ning sellega seotud probleemidest Eestis. Ta küsitles oma teadustöös peamiselt Haapsalu piirkonnaga seotud politseiametnikke ning ta on oma teadustöös märkinud järgnevat: „Puudub kindel välja koolitatud töörühm, Haapsalu politseijaoskonnas võiks olla eraldi narkokuritegevuse vastane grupp, puudub ametkondade süstemaatiline koostöö, rahastamine on ebapiisav. Samuti peab noorte vabaaega rohkem sisustama.“²⁵

Koit Allaste on varasemalt oma teadustöös juhtinud tähelepanu asjaolule, et narkokuritegevus on kasvav trend ning seda täielikult peatada pole võimalik. Mida aga saab teha, on seda kontrolli all hoida. Samuti tuleb arvestada, et narkootikumide levik on seotud nõudluse ja pakkumusega ning politsei tegeleb mõlema poole ohjeldamisega. Samas tuleb arvestada, et isegi kui tabatakse ja kõrvaldatakse käibelt mingi kogus narkootikume, on tegemist ikkagi lühiajalise mõjutamisega. Nõudlus narkootikumide järele on sedavõrd suur, et mõjutused on lühiajalised. „Hinnad on ajutiselt tõusnud, kuid mõne aja pärast on aine tagasi turul. Karmid karistused narkootikumide omamise ja käitlemise eest on siiski narkosüütegijaid ettevaatlikumaks teinud ja riske hajutama pannud. GHB koha pealt mainisid

---

²³ Staniglazov, Oleg, juhendaja Paimre, Marianne. Narkosüüteod viimastel aastatel (2008/2009). Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool. 2010, lk 34 [edaspidi viidatud: Staniglazov].

²⁴ [autori märkus: Oleg Staniglazov oli varem Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo Haapsalu konstaablijaoskonna piirkonnapolitseinik, kuid nüüd on ta Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik].

²⁵ *Op cit*, lk 42.

narkopolitseinikud, et kui üks valmistaja turult ära võtta, tuleb kohe teine asemel, kuna seda on nii lihtne valmistada.²⁶

Riigi endine peaprokurör Norman Aas on öenud, et kuigi kuritegevuse üldarv on languses, siis prokuratuur peab piiratud ressursside tingimustes keskenduma jätkuvalt prioriteetidele. „2013. aastast võib esile tuua süüdistuse esitamine 43 raskemas või organiseeritud narkokuriteos ning rohkem kui kunagi varem on kohtusse saadetud süüdistusi seoses kuritegelikku ühendusse kuulumisega. Kuritegelikku ühendusse kuulumise süüdistus on esitatud 14 grupile, kuhu kuulusid kokku üle 150 inimese,“ lisas Norman Aas.²⁷ Käesoleval hetkel on narkokuritegevuse puhul prioriteediks jätkuv rahvusvaheline koostöö, fentanüüli vahendajate tabamine, lähteainete vahendajatega tegelemine ning alaealistele narkootiliste ainete vahendajate tabamine.²⁸

Eesti on oma asukoha tõttu nii narkootikumide importriigiks kui ka transiitriigiks, mistõttu peavad õiguskaitseorganid tegema kõike selleks, et tõkestada narkootikumide levikut, sh sellega kaasnevaid võimalikke tagajärgesid (nt üledoosi korral peab inimesega esmalt tegelema meedikud). Tuleb arvestada, et õiguskaitseorganid tegutsevad neile eraldatud piiratud ressurssidega ning narkootikumide leviku tõkestamine on üks osa kõigist nendest ohtudest, millega riik peab aktiivselt tegelema. Seetõttu ongi püstitatud riiklikud prioriteedid, millede täitmine sõltub uurimisasutuste tegevuste tulemuslikkusest. Seetõttu peavad uurimisasutused kasutama neile seaduses ettenähtud vahendeid ning meetmeid eelkõige arvestades püstitatud prioriteete. Koit Allaste on varasemalt oma lõputöös välja toonud, et narkokuritegevust ei ole võimalik täiel määral peatada. Seda enam, kui arvestada Oleg Staniglazovi poolt välja toodut, mille kohaselt ei ole riik eraldanud piisavalt ressursse narkootikumide leviku tõkestamiseks. Autor märgib, et kuigi õiguskaitseorganid on teinud pidevat koostööd narkootikumide käibelt kõrvaldamiseks ning nende leviku piiramiseks, pole narkootiliste ainete kättesaadavus märkimisväärselt vähenenud. Seda enam, narkootikumide levitavad koolides kooliõpilased ning alaealine „klient“ saab oma murele lahenduse juba 10-15 minuti jooksul.²⁹

---

²⁶ Allaste, lk 43.

²⁷ Riigiprokuratuuri pressiteade 21.01.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.prokuratuur.ee/et/pressiteated/prokuratuuri-taotlusel-konfiskeeriti-2013-aastal-kriminaaltulu-rohkem-kui-14-miljoni> (25.04.2015).

²⁸ Vt viide nr 20, lk 10.

²⁹ Lapsnarkoõrikaid on Eestis hirmuäratavalt palju. ERR 08.01.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://uudised.err.ee/v/eesti/edb83177-e85e-49f6-b7b2-61d117256c0d> (25.05.2015).

Käesoleva magistritöö peaesmärgiks on välja selgitada, millised probleemkohad esinevad seoses narkootikumide leviku tõkestamisel, arvestades Politsei- ja Piirivalveametile pandud ülesandeid ning kasutatavaid meetmeid. Seda tehakse, kasutades ning analüüsides Politsei- ja Piirivalveameti ametnike tegevust reguleerivat seadusandlust ning riiklikku narkopoliitikat, millest lähtuvalt tegutsevad politseiametnikud narkootikumide leviku tõkestamisel. Kasutatud on ka TÜ õigusteaduskonnas ja Sisekaitseakadeemias kaitstud lõputöid, mis on koostatud lähtuvalt politseitööst ning narkootikumide vastasest tegevusest. Enamasti on need tööd koostatud politseinike endi poolt, mistõttu iseloomustavad nad politsei suhtumist ning hoiakuid politseitöö ning narkovastase ennetustöö suhtes. Samuti viiakse läbi küsitlus politseiametnikega. Töö alameesmärk on välja selgitada, kas ja kuidas kajastub politsei narkootikumide vastane tegevus meedias ning kuidas narkootikumidega seotud problemaatikat avalikkusele esitatakse.

Autor soovib käesoleva tööga saada vastuseid järgnevatele küsimustele:

- Millised on Politsei- ja Piirivalveameti kohustused narkootikumide leviku tõkestamisel?;
- Milliseid meetmeid on Politsei- ja Piirivalveametil võimalik kasutada narkootikumidega seotud preventsiiooni läbiviimiseks?;
- Millised takistusi/probleeme on esinenud/võib esineda Politsei- ja Piirivalveameti poolsete meetmete rakendamisel narkootikumidega seotud preventsionis?;
- Kuidas tajuvad olukorda politseiametnikud ise?;
- Millise pildi politsei tegevustest narkootikumidega seotud probleemide lahendamisel esitab meedia avalikkusele?; Kas meedia pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidele?

Autor on läbi viinud küsitluse Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri politseiametnikega, kes puutuvad otseselt või kaudselt kokku narkootikumide vastase tegevusega, et uurida politseiametnike arvamusi politsei tegevuse efektiivsusele ja puudujääkidele, aga ka nende hoiakuid narkokuritegevuse vastases võitluses avaramalt. Küsitlus viidi läbi 2014. aasta I kvartalis, kasutades küsimustikku (vt lisa nr 2), millele politseiametnikud vastasid. Politseiametnike koondvastused on lisas nr 3.

Autor soovib käesoleva magistritööga välja selgitada politseis tarvitavaid meetmeid narkovastases tegevuses ajal, kui rõhk narkoennetuses on liikunud pigem kahjude vähendamisele (sh tagajärgedega võitlemisele) kui politsei kontrollile.³⁰ Meetmete osas selgitatakse välja konkreetsete meetmega seonduvad probleemid nende kasutamisel ning kaasnevad riskid. Politsei- ja Piirivalveamet annab oma narkootikumide preventsiiooniga

---

³⁰ Allaste, lk 46.

seotud tegevustest avalikkusele teada peamiselt meedia vahendusel, mistõttu selgitatakse välja, millise kuvandi on politsei endast loonud meedia vahendusel.

Töö esimene peatükk käsitleb politsei rolli narkomaaniaga seotud ennetuses, arvestades preventisioonitöö tasandeid. Esitatakse ülevaade Eesti uimastipoliitikast ning politsei rollist ennetuses. Tutvustatakse Eesti narkostrategia põhialuseid ning eesmärgi. Muuhulgas tutvustatakse kuni 2012. aastani kehtinud narkomaania ennetamise riikliku strateegiat ning selle lõpparuannet. Tuuakse välja riiklikest narkostrategiatest seatud eesmärgid ja võimalused lähtuvalt korrakaitsest, pidades silmas politsei osalust ennetamises ning võimalikke kasutatavaid meetmeid.

Teises peatükis käsitletakse Eesti politsei narkootikumide vastast ennetustegevust nii kriminaalpreventiivselt (seadusest tulenevate vahenditega) kui ka sotsiaalsele aspektile suunatud ennetustegevust. Tuuakse välja lühidalt nende põhiolemus ning võimalikud meetmed, mida politseil on võimalik kasutada. Peatükis on töö mahtu arvestades käsitletud Politsei- ja Piirivalveameti poolsetest meetmetes ainult väikest osa. Käsitletud meetmetest on lähemalt käsitletud narkojoobe tuvastamist, salajaste kaastöötajate kasutamist ning ressursside seonduvat koos ilmnenud ning võimalike probleemkohtadega.

Kolmandas peatükis esitatakse Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri politseiametnike seas läbi viidud küsitluse peamised tulemused. Peatükis on käsitletud ka vastajate poolt välja toodud probleemkohad ning nendepoolsed võimalikud lahendused.

Neljandas peatükis on käsitletud seda, kuidas meedia sel aastal on politsei tegevust kajastanud, st milline pilt luuakse meedia poolt avalikkusele. Uuringusse valiti kõik artiklid, kus puudutati Eesti politseid ja narkootikume. Oluline oli ka teada saada, milline kuvand luuakse Politsei- ja Piirivalveametist narkoprobleemi kontrolli all hoidmisel. Vaatluse all on Eesti ühe suurima ajalehe Postimees võrguväljaanne, konkreetsemalt selle alamleheküljed 2014. aasta osas. Samuti käsitletakse politseiametnike poolset kriitikat narkootikumide seotud meediakajastuse osas.

Töö autor soovib tänada juhendajat Marianne Paimret ning Politsei- ja Piirivalveametit, kelle kaasabil sai võimalikuks käesoleva töö koostamine.

1. NARKOPREVENTSIOON NING EESTI UIMASTIPOLIITIKA

1.1. Narkopreventsiooni põhisuunad.

Laias laastus võib narkokriminaalpoliitikat vaadelda kahest aspektist: repressioon ja preventsioon. Esimene käib eelkõige pakkumise kui rahvusvaheliselt organiseeritud kuritegevuse ilmingu kohta. Tegemist on pika ahelaga, mis algab juba narkootikumi tootmisega, läbib oma pikad kaubateed ning jõuab hästikorraldatud müügivõrgustiku kaudu tarbijani. Selle keti lõpetab sageli sõltlasest pisikaubitseja. Enamikus riikides (ka Eestis) on just siia suunatud karistusõigusliku regulatsiooni teravik oma mahuka normistiku ja drakooniliste karistustega.³¹

Erinevates riikides on erinev praktika ning suundumused narkootikumide suhtes. Oma seisukohtade väljendamiseks ning rakendamiseks on riigid koostanud erinevaid narkostrateegiaid, milles on iga riik seadnud omad eesmärgid narkokuritegevuse tõkestamiseks ning leevendamiseks. Narkostrateegiatest lähtuvalt on tendents ja põhirõhk pigem sotsiaalsele ennetustööle ning sõltuvust leevendavatele programmidele. Seda väidet kinnitab ka asjaolu, et avalikes raamatukogudes on võimalik kätte saada pigem preventiivse iseloomuga teoseid ning trükiseid, mis annavad nõu, kuidas ennetada narkomaaniat lähtuvalt sotsiaalsest aspektist.

Sotsiaalne ennetustöö toimib lähtuvalt kolmest tasandist. „Rahvusvaheliselt on levinud preventsioonitöö jaotamine kolmeks tasandiks: primaarne e esmane, sekundaarne e teisene, ja tertsiaarne e. kolmandane.“³² Igal tasandil on kaasatud need jõud, mis on kõige sobivamad ning lähtuvad selleks ette määratud ressursside kõige efektiivsemast kasutamisest. Esmapreventsioon on suunatud neile, kes ei ole veel sattunud narkoprobleemiga vastakuti, teisene tegeleb ohustatutega ning kolmanda tasandi abinõudega üritatakse hõlmata sõltlasi. Karistusõigus tegeleb mõistagi kolmanda grupiga, kuna esimese ja teise tasandi preventsioon kujutab endast sisuliselt sotsiaaltööd. Demokraatlik ja õigusriiklik karistusõigus püüab aga sõltlasi kohelda mitte kurjategijatena, vaid abi ja ravi vajavatena.³³

---

³¹ Narkosüüteo Eestis, 2007, lk 17.

³² Alkoholismi ja narkomaania ennetamise käsiraamat. Artiklikogumik/projektijuhid Marju Kiipus, Anu Neumann, Sisekaitseakadeemia, 2004, lk 74 [edaspidi viidatud: Kiipus].

³³ Narkosüüteo Eestis, 2007, lk 17-18.

Esmase tasandi ennetustöö on suunatud kogu elanikkonnale eesmärgiga vältida uimastite kasutamise alustamist. Selle alla kuulub: „üldine sotsiaal-, tervishoiu- ja noorsoopoliitika; laste ja noorte tervet arengut toetava keskkonna loomine; teadmiste andmine, sidusrühmade võimestamine.“³⁴ Autori arvates saab seda tasandit lugeda ka kui üldist tasandit, mis tegutseb eesmärgiga leida uusi võimalusi inimeste tegevustele, mis soodustavad kuritegevusest hoidumist. „Tervete eluviiside kaudu omandatakse väärtushinnangud, mis jäävad kogu eluks.“³⁵

Teisese tasandi ennetustöö on suunatud „riskirühmadesse kuuluvatele ja juba uimasteid tarvitavatele inimestele“ ning selle eesmärk on „uimastitarvitamise katkestamine või vähendamine“³⁶. Sellel tasandil tegeletakse isikuga personaalselt, et tagada juba tekkinud või tekkida võiva sõltuvuse vähendamine ning vähemalt esialgne abi sõltuvusega toimetulekuks. „Tööviisid on üldiselt suunatud isiku elukorralduse parandamisele, oluline on isikut ümbritsevate lähedaste inimeste ja asjaomaste professionaalide võrgustike (ametnikud, ühingud) koostöö:

- riskiteguritele reageerimine toetavate vahenditega;
- kohalikud koostööprojektid;
- isikliku kasvu toetamine.“³⁷

„Kolmanda tasandi ennetustöö sisaldab ravile, rehabilitatsioonile ja kahjude vähendamisele sihitud abinõusid ja tegevusi.“ [Selle alla kuulub]:

- „ühesugune õigus ravile (ja rehabilitatsioonile, millele on ravi mõju pea olematu);
- nakkushaiguste ennetamine, toimetuleku toetamine, sotsiaalse tõrjutuse vähendamine.“³⁸

„Sellesse tasandisse kuuluvad rahvusvahelise kõnepruugi järgi igasugused kahju vähendamise (harm reduction) programmid – nõelte vahetamine, metadoonravi jne.“³⁹

Sõltuvust leevendavad programmidest on võimalik nimetada süstlavahetusprogrammi ja metadoonravi. Autor nimetab neid sõltuvust leevendavateks, sest kuigi nende eesmärk on juba sõltuvusse sattunud isiku ravimist ning tema tervisliku seisundi parandamist, ei ole võimalik neid lugeda raviks seni, kuni on näha märgatavaid tulemusi. Kui sõltlasele tekitatakse

³⁴ Narkosüüteod Eestis, 2007, lk 17-18.

³⁵ Uimastid – probleemid, ennetamine. Eessõna: Elmar Nurmela. Politseiamet, 1998. lk 33 [edaspidi viidatud: Nurmela].

³⁶ Kiipus, lk 75.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

³⁹ Nurmela, lk 33.

võimalus manustatava narkootikumi asemel kasutada metadooni asendusravis, siis põhimõtteliselt küll reguleeritakse isiku sõltuvust läbi doosi suuruste ning doosi andmise sageduste, kuid samas tekitatakse sõltlasele võimalus saada riigi poolt joovastavat ainet. Samuti on võimalik sõltlaste suhtes kasutada vahele sekkumise (inglise keeles *intervention*) programmi, et isikut õigele teele juhatada. Nimetatud programm või abinõu võib olla nt telefoni teel nõustamine, kriisiabi, omaealiste poolne nõustamine, psühholoogiline nõustamine isiklikul või perekonna tasandil, vanema ning endaealiste isikute grupp.⁴⁰

1.2. Eesti uimastipoliitika ning politsei roll.

„Eesti on tuntud [karmi] narkopoliitika poolest, olles kehtestanud teatud narkosüütegude eest koguni meil võimaliku rangeima karistumäära – eluaegse vangistus. [...] Eesti kuulub karmi narkopoliitikaga riikide hulka mitte ainult ülalnimetatud drakooniliste karistusnormide tõttu. Sallimatu hoiak on võetud mitmetes programmdokumentides. Nii kinnitab 1997. a „Narkomaania ennetamise ning narkokuritegevuse tõkestamise poliitika (uimastipoliitika) põhimõtted“, et narkootiliste ainete ebaseaduslikku tarvitamist ei dekriminaliseerita ja nende ebaseaduslikku käitlemist ei legaliseerita. Ka on siseminister näiteks 2000. a selgesõnaliselt kinnitanud, et narkootikumide tarvitamist ei legaliseerita, tegelda tuleb kõigi narkoalaste õigusrikkumistega (nulltolerants) ning nii narkootikumide tarvitamine kui ka vahendamine peavad jääma kriminaliseerituks. Tõsi, 2004. a „Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012“ enam *expressis verbis* neid kategoorilisi väiteid ei sisalda, kuid dokument tervikuna ei jäta kahtlust senise narkopoliitika jätkamise soovis.“⁴¹

Eesti kuni 2012. aastani kehtinud narkostrategia⁴² hõlmas järgmisi valdkondasid: „ennetamine, ravi-rehabilitatsioon, kahjude vähendamine, pakkumuse vähendamine, narkootikumid vanglas ja uimastiolukorra seire“.⁴³ Nimetatud narkostrategia eeldas tihedat koostööd teiste uimastiprobleemistikuga kokkupuutuvate ministeeriumite ja nende allasutustega. Strateegia lõppedes anti hinnang selle tulemustele ning leiti, et „ehkki mitmed strateegilised alameesmärgid küll täideti, jäi strateegia üldine eesmärk – *narkootikumide vähenenud pakkumine ja nõudlus ning toimiv ravi- ja rehabilitatsioonisüsteem sõltlastele*,

⁴⁰ Donohew, Lewis; Sypher, Howard E.; Bukoski, William J. Persuasive communication and drug abuse prevention. Routledge 2012. Lk 9.

⁴¹ Narkosüüteod Eestis, 2007, lk 15.

⁴² Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012 – kättesaadav elektrooniliselt:

http://www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/arengukavad/sotsiaalministeerium/Narkomaania_ennetamise_riiklik_strateegia.pdf (25.04.2015) [edaspidiselt viidatud: Narkostrategia].

⁴³ *Op cit*, lk 2

millest tulenevalt on vähenenud tarbimisest tulenev kahju – saavutamata. Eesmärkide täitmata jäämise põhjusteks olid ühelt poolt nii inimressursside kui rahaliste vahendite vähesus, teisalt ka strateegia koordineerimise ning erinevate osapoolte koostöö probleemid. Peaesmärgi täitmata jäämisest hoolimata on [strateegia] raames tehtud tegevused ja arendatud teenused oluliseks sammuks narkoprobleemi vähendamisel Eestis.⁴⁴

„Uimastiennetuse valitsuskomisjoni tellimusel valmis 2014. aasta alguses narkootikumide tarvitamise vähendamise poliitika ehk valge raamat. See dokument on aluseks tegevussuundadele narkootikumide kättesaadavuse piiramisel, tarvitamise vältimisele ja sõltlaste ravimisel.“⁴⁵ Siseminister on valge raamatu sissejuhatuses märkinud järgnevat: „[u]imastitarvitamise vähendamise poliitika Eestis keskendub kolmele põhitegevusele: 1) ennetus, 2) narkomaaniaravi, 3) politsei koostöö. Narkootikumide nõudluse vähendamiseks tegeleme esiteks ennetuse ja teiseks narkomaaniaraviga. Pakkumise vähendamise võtmeks on politsei koostöö narkokuritegevuse ja narkootikumide kättesaadavuse piiramiseks.“⁴⁶

Valge Raamatu ning selle alusel elluviidava poliitika peamine eesmärk on Eestis püsivalt vähendada narkootikumide tarvitamist ja sellest tingitud ühiskondlikku kahju. Selle peaesmärgi saavutamiseks tegutsetakse kolmes peamises mõjusuunas nendest lähtuva kuue ametkondadevahelise koostöösüsteemi ja eraldiseisva seiresüsteemi kaudu.⁴⁷ Nimetatud mõjusuunad ning süsteemid on järgnevad⁴⁸:

1. Mõjusuund: narkootikumide kättesaadavuse vähendamine
  - 1.1. Süsteem 1: narkootikumide pakkumise vähendamise süsteem – eesmärgiks narkoturu tõkestamine ja organiseeritud kuritegevuse vähendamine;
2. Mõjusuund: narkootikumide tarvitamise alustamise ennetamine
  - 2.1. Süsteem 2: universaalne ennetussüsteem – selle toel vähendatakse uimastite nõudlust tulevikus (lastele) ja praegu (täiskasvanutele); eesmärk on tagada vajalik teadlikkuse tase ja narkootikumide tarvitamist taunivad normid elanikkonna seas, sh uimastivaba kasvukeskkond noortele;

---

⁴⁴ Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika. Valge raamat. Siseministeerium, Tallinn 2014, lk 9 – kättesaadav elektrooniliselt: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/Tervislik_eluviis/valge_raamat.pdf (25.04.2015) [edaspidi viidatud: Valge Raamat].

⁴⁵ Siseministeeriumi koduleheküljel, <https://www.siseministeerium.ee/et/siseturvalisuse-valdkond/ennetustegevus/uimastiennetus> (25.04.2015).

⁴⁶ Valge Raamat, lk 4.

⁴⁷ Valge Raamat, lk 11.

⁴⁸ *Ibid.*

- 2.2. Süsteem 3: varase märkamise ja sekkumisele suunamise süsteem – eesmärgiks on märgata võimalikult vara uimastitarvitamise riskitegureid ning asjakohaste sekkumiste abil vältida riskide arenemist sõltuvuseks;
3. Mõjusuund: uimastisõltlaste tervenemise abistamine
- 3.1. Süsteem 4: kahjude vähendamise süsteem – eesmärgiks vähendada süstivate narkomaanide seas nakkushaiguste levikut ja eluohtlike üledooside sagedust;
- 3.2. Süsteem 5: sõltuvusravi ja taastusabi süsteem – eesmärgiks pakkuda ravi sõltuvusse sattunud narkomaanidele ja seeläbi vähendada uimastite nõudlust; pakutavateks teenusteks on alates statsionaarsest sõltuvusravist kuni erinevat liiki ambulatoorsete nõustamisteni;
- 3.3. Süsteem 6: taasühiskonnastamise teenuste süsteem – eesmärgiks on vähendada tagasilangust sõltuvusse peale ravi lõppu;
4. Süsteem 7: seiresüsteem – jälgib eelnevalt nimetatud alamsüsteemide toimimist ja kogub andmeid erinevate sekkumiste tõhususe kohta.

„Uimastitarvitamise vähendamise poliitika valgel raamatul ei ole kindlaks määratud selget kehtivusperioodi, kuna tegemist on pikaajalise teaduspõhise visiooniga. Valgest raamatust peaksid lähtuma kõik uimastitarvitamise vähendamise valdkonnaga kokku puutuvad riiklikud strateegiad, rakendus- ja tegevuskavad.“⁴⁹ Valge raamatu kasutusele võtmisel on näiteks üheks positiivseks ilminguks see, et eelistatakse tõenduspõhiseid või teadmispõhiseid lähenemisi ning sellega kaasnev seiresüsteem võimaldab arvestada tulemuste hindamisega. „Uute sekkumisviiside ja lähenemiste kasutusele võtmisel mõõdetakse esmalt olukorra baastaset ning kaalutakse uue lähenemise sobivust konteksti, vajaduse korral seda muudetakse. Pärast esmast piloteerimist tuleb kaaluda tõenduspõhiste praktikate juurutamist olemasolevate süsteemide (haiglad, koolid, politsei, lasteaiad) integreeritud osaks, samuti nende praktikate elluviimise ja tulemuste järjekindlat mõõtmist.“⁵⁰ Sisuliselt kontrollitakse valge raamatu kohaselt, kas soovitud meetodit kasutades on võimalik valges raamatus toodud eesmäärke saavutada.

Eesti on kuni 2012. aastani kehtinud narkostrategias toonud välja soovi piirata narkootikumide levikut, leevendada isikute sõltuvust ning nõudlust narkootikumide ja psühhotroopsete ainete järele. Narkostrategia põhieesmärgiks aastaks 2012 on: „[v]ähenenud narkootikumide pakkumine ja nõudlus ning toimiv ravi- ja rehabilitatsioonisüsteem

---

⁴⁹ Valge Raamat, lk 13.

⁵⁰ *Op cit*, lk 15.

sõltlastele, millest tulenevalt on vähenenud tarbimisest tulenev kahju⁵¹. Narkostrategia põhieesmärk annab aimu sellest, et ka Eestis on pigem välja toodud suundumus sotsiaalsetele meetmetele ning politsei puhul on põhiline pakkumuse vähendamine.

„2007.–2012. aastal kasutati NERSi⁵² elluviimiseks kokku 11 876 688,19 eurot, millest kaks kolmandikku (7 759 815 eurot) kasutati nõudluse vähendamise (SoM, TAI ning HTM) ja üks kolmandik (3 717 425,70 eurot) pakkumise vähendamise tegevusteks (Siseministeerium ja selle allasutus Politsei- ja Piirivalveamet ning Rahandusministeeriumi allasutus Maksu- ja Tolliamet).“⁵³

„Üks narkostrategia⁵⁴ põhilisi postulaate on narkoprobleemide tasakaalustatud käsitus. Selline vajadus on tekkinud elust enesest, kus ühel pool on nõudlus narkootiliste ainete järele ja teisel pool selliste ainete pakkumine. Nõudluse vähendamine tähendab seda, et tuleb luua olukord, kus inimesed saavad aru narkootikumide pruukimise keelatus põhjustest nii õiguslikus kui ka sotsiaalses mõttes. Lisaks kuulub nõudluse vähendamise hulka juba tarvitavate inimeste võõrutusravi (haiguse, häire või sümptomi kõrvaldamine), rehabilitatsioon (haiguste vältel kahjustatud funktsioonide taastamine) ja resotsialiseerimine.“⁵⁵

Eesti kuni 2012. aastani kehtinud narkostrategias on korrakaitseline tegevus seotud eelkõige pakkumuse vähendamisega. Narkostrategias oli välja toodud erinevad ülesanded ning oodatavad eesmärgid pakkumuse vähendamiseks politseile, piirivalvele ja tollile. Tuleb arvestada seda, et narkostrategias on välja toodud lisaks politsei kohta käivatele alaeesmärkidele ka alaeesmärgid piirivalve kohta, mis on üle läinud politsei vastutusalasse tulenevalt Politseiameti, Piirivalveameti ning Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti ühinemisega 1. jaanuaril 2010.⁵⁶

Eesti varasemas narkostrategias oli üldeesmärgiks pakkumuse vähendamise puhul see, et „[n]arkootiliste ainete pakkumise vastane tegevus on pädevate ametkondade vahel koordineeritud, väljaõpe ja tehnilised vahendid on kaasaegsed ja nõuetele vastavad. Tegevuse

---

⁵¹ Narkostrategia, lk 3.

⁵² [Autori märkus: NERS – Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012].

⁵³ NERS-i lõpparuanne, lk 3.

⁵⁴ [Autori märkus: siin on mõeldud Eesti narkostrategiat].

⁵⁵ Heldna, Eerik; Härkönen, Markku; Kasemäe, Risto [jt] Korrakaitsepolitsei ja narkootikumid. Sisekaitseakadeemia, 2006. lk 13 [edaspidi viidatud: Heldna].

⁵⁶ Politsei- ja Piirivalveameti loomise ülevaade: <https://www.politsei.ee/et/organisatsioon/politsei-ja-piirivalveamet/ajalugu/> (25.04.2015).

tõhusust reguleerib täiendatud seadusandlus.⁵⁷ Täpsemalt on ka ära määratletud alaeesmärgid lähtuvalt vastava ametkonna spetsiifikale, mistõttu on kerge välja selgitada võimalikud meetmed ning lähtuvalt tulemuslikkuse indikaatoritest on võimalik kontrollida, kas on suudetud täita püstitatud eesmärgid.

Valge raamatu mõtteks on ka suurendatud koostöö erinevate osapoolte vahel. Varasema narkostrateegia läbiviimise üheks komistuskohaks sai vähene koordineerimine, kuid Vabariigi Valitsus moodustas 05.04.2012 uimastiennetuse valitsuskomisjoni, et riiklikul tasandil pöörata suuremat tähelepanu narkomaania probleemile. Sellega on suurendatud huvitatud osapoolte koostöö ning hõlpsamaks on muudetud esile kerkinud probleemidele lahenduste leidmine. Nimetatud komisjoni liikmete⁵⁸ hulgas on erinevate riigiasutuste ja vabaorganisatsioonide esindajaid.

NERS-i lõpparuande kohaselt on 2012. aastaks seatud pakkumuse vähendamise üldeesmärk (narkootiliste ainete pakkumise vastane tegevus on pädevate ametkondade vahel koordineeritud, väljaõpe ja tehnilised vahendid on nüüdisaegsed ja vastavad nõuetele. Tegevuse tõhusust reguleerivad täiendatud normatiivaktid) täidetud.⁵⁹ Aruande kohaselt on Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) teinud tihedat koostööd Maksu- ja Tolliametiga (MTA) ning ka teiste riikidega, et vähendada narkootikumide pakkumust. Teabevahetust aitas edendada PPA ning MTA ühine andmekogu, kuhu sisestatakse infot kurjategijate ning mitmesuguseid jälitus- ja kriminaalmenetlusi läbivate inimeste kohta. PPA suunas oma peamise tähelepanu kuritegelike võtmeisikute, suure käibega tänavadiilerite, nende varustajate ning suurte ainekoguste tabamisele.⁶⁰ „Võrreldes 2007.aastaga on 2011. aastal narkootikumidega seotud registreeritud kuritegude (1449 vs. 913) ja väärtegude (6593 vs. 3607) arv langenud, kuna keskenduti enam mõjuvõimu ja suuremat käivet omavate kurjategijate tabamisele. Konfiskeeritud kogused on ainete lõikes varieerunud, sõltudes narkolaborite avastamisest Eestis, samuti narkokaubanduse suundumustest.“⁶¹

„Peale pakkumise vähendamise tegevuste on PPA üheks eesmärgiks süüteo-ennetuslikud projektid, eesmärgiga vähendada potentsiaalsete esmatarbijate huvi narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise vastu. Aastate vältel on ellu viidud üldennetusliku ja

---

⁵⁷ Narkostrateegia, lk 30.

⁵⁸ Vabariigi Valitsuse 05.04.2012 korraldus nr 164 „Uimastiennetuse valitsuskomisjoni moodustamine“ p 2 – RT III, 10.04.2012, 11.

⁵⁹ NERS-i lõpparuanne, lk 10.

⁶⁰ NERS-i lõpparuanne, lk 11.

⁶¹ *Ibid.*

osaliselt ainult sõltuvusainete ennetamisele suunatud projekte. Samuti on PPA korraldanud narkoennetuse loenguid.⁶² Politsei siseselt on struktuuriüksuste vahel ära jaotatud konkreetsemad ülesanded narkootikumide ennetusega seondult: nt kriminaalpolitseinike põhitegevuseks on narkootikumidega seotud süütegude kohtueelne menetlus ning konkreetsemaid ohu- ja süüteoennetusi teostatakse prefektuuridesse loodud teabebüroode ametnike vahendusel.

„2012. aastal NERSi lõppedes liideti narkomaania vähendamise tegevuste planeerimine ühe meetmena Sotsiaalministeeriumi juhitavasse rahvastiku tervise arengukavasse 2009–2020 (edaspidi RTA), mille üldeesmärk on pikendada Eestis elavate inimeste eluiga ja tervelt elatud eluaastaid. Alates 2013. aastast ongi narkomaania vähendamise alusdokument RTA ja selle rakendusplaan aastateks 2013–2016. Rakendusplaani neljanda alaeesmägi “Rahvastiku kehaline aktiivsus on suurenenud, toitumine on muutunud tasakaalustatumaks ja riskikäitumine on vähenenud“ meede number 5 on narkootiliste ainete tarbimise ennetamine, vähendamine ning kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale. Narkomaania vastu võitlemise meetmete koordineerimine RTAs anti 2012. aasta lõpus Sotsiaalministeeriumi valitsusalast üle Siseministeeriumi valitsusalasse.”⁶³

Narkootikumide pakkumuse vähendamise puhul on peaesmärgiks narkoturu tõkestamine ja organiseeritud kuritegevuse vähendamine. Vahendid selle tulemuseni jõudmiseks on ühiskonna muutustega vastavuses oleva seadusloome ja õiguskaitse olemasolu, karistussüsteemi tõhus rakendamine ning esmatasandina korrakaitseasutuste tõhus töö. Eesmärkide saavutamisel on oluline roll korrakaitseasutuste omavahelisel koostööl, samuti koostööl erinevate partnerite ning kohalike omavalitsuste, koolide, erasektori, lastevanemate ja laiemalt ka kogukonnaga. Pakkumise vähendamise valdkonna toimimise peamine eeldus on ühtne prioriteedipüsitus ning inimressursi ja tööks vajalike tehniliste vahendite olemasolu. Koostööpartnerid selles süsteemis on Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), Ravimiamet, prokuratuur, Eesti Kohtueksperitiisi Instituut (EKEI), vanglad, arestimajad ning Maksu- ja Tolliamet (MTA)⁶⁴

Organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks tuleb suurendada raskete narkokuritegude avastamise võimekust. „Selleks tuleb tagada jälitus- ja kriminaalmenetlust läbiviivate

---

⁶² NERS-i lõpparuanne, lk 12.

⁶³ Valge Raamat, lk 9.

⁶⁴ Valge raamat, lk 19.

ametnike piisav arv, järjepidevalt koolitada valdkonna spetsialiste ning hankida kaasaegseid ja vajaduspõhiseid töövahendeid (kiirtestid, tehnilised vahendid, autopark jne). Raskete narkokuritegude avastamise juures on oluline roll kriminaaltulu efektiivsel tuvastamisel ja sellise tulu konfiskeerimisel.⁶⁵ Samuti pööratakse suuremat tähelepanu narkootikumide kättesaadavuse vähendamisele alaealiste hulgas ning parema jälitusteabe hankimiseks jätkuvad sihtsuunitlustega tänavaooperatsioonid – eelkõige nende narkootikumide osas, mis põhjustavad surmavaid üledoose. Toimib tihe koostööd muuhulgas käitlejate, Ravimiameti, MTA, PPA (Keskkriminaalpolitsei jt) asutuste vahel, et tõkestada seaduslike narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja neid sisaldavate ravimite ning narkootikumide lähteainete ebaseaduslikku käitlemisahelasse sattumist.⁶⁶

Samas näitab politsei rolli vähenemist narkootikumide vastases võitlemises asjaolu, et tegeletakse pigem tagajärje kui põhjusega. Seda ilmestab ka NERS-i lõpparuandes toodud kulutuste osakaal – kaks kolmandikku oli suunatud nõudluse vähendamisega seotud tegevusele ning pakkumuse vähendamisele oli suunatud kolmandik kulutustest. Samas tuleb arvestada, et nendes kulutustes ei olnud arvestatud narkomaania ennetamisega seotud ametiasutuste otsesed tegevuskulud tegevusvaldkondade lõikes. „Näiteks PPA narkokuritegevuse tõkestamise kulud (sh palga- ja majanduskulud) on ametkondade üldiste kuritegevuse vastu võitlemise kulude hulgas ega kajastu NERSis.“⁶⁷ Tagajärjega tegelemiseks on koostatud erinevaid abiprogramme, mis peaksid leevendama narkootikumide kasutamist ning andma narkootikume tarvitavale isikule võimaluse oma elukeskkonna ning elujärje muutmiseks sõltuvustest vabaks. Trendiks on saanud kogukonna ning kohaliku omavalitsuse tasandil kasutatavate sotsiaalsete ennetuslike meetmete kasutamine. „Parim ennetus toimub inimeste igapäevaelu kontekstis – kodudes, haridusasutustes ja kogukonnas. Uimastite kasutamist taunivaid norme annavad ideaalis edasi lapsevanemad, õpetajad, noorsoo- ja kasvatustööga tegelevad spetsialistid, samaealiste seltskond, meedia ja vabauhendused.“⁶⁸

1.3. Peatüki lühikokkuvõte.

Kokkuvõtvalt on võimalik öelda, et narkootikumide leviku tõkestamine ning sellega seonduv ennetustöö on jaotatud kolmele tasandile. Esmapreventsioon on suunatud neile, kes ei ole veel sattunud narkoprobleemiga vastakuti, teisene tegeleb ohustatutega ning kolmanda tasandi

---

⁶⁵ *Op cit*, lk 20.

⁶⁶ Valge Raamat, lk 20-21.

⁶⁷ *Op cit*, lk 4.

⁶⁸ Valge raamat, lk 14.

abinõudega üritatakse hõlmata sõltlasi. Esimese ja teise tasandi ennetustöö hõlmab endas pigem sotsiaaltööd ning sellega seonduvaid tegevusi, mistõttu kolmanda tasandiga tegeleb karistusõigus.

Narkootikumide leviku tõkestamiseks koostati narkomaania ennetamise riiklik strateegia, mis lõppes 2012. aastal. Strateegia üldesmärgiks oli narkootikumide vähenenud pakkumine ja nõudlus ning toimiv ravi- ja rehabilitatsioonisüsteem sõltlastele, millest tulenevalt on vähenenud tarbimisest tulenev kahju. Vaatamata osade alameesmärkide täitmisest, jäi nimetatud põhieesmärk täitmata ning selle põhjuseks toodi inim- ja rahaliste ressursside vähesus ning strateegia koordineerimise ja erinevate osapoolte koostöö probleemid. 2014. aasta alguses valmis uimastiennetuse valitsuskomisjoni tellimusel valminud narkootikumide tarvitamise vähendamise poliitika ehk valge raamat. Nimetatud poliitika keskendub kolmele põhitegevusele: ennetus, narkomaaniaravi ja politsei koostöö. Valge raamatu peamiseks eesmärgiks on püsivalt vähendada narkootikumide tarvitamist ja sellest tingitud ühiskondlikku kahju.

Organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks tuleb suurendada raskete narkokuritegude avastamise võimekust, sh tagada piisav jälitus- ja kriminaalmenetlust läbiviivate ametnike arv, viia läbi valdkondlikke koolitusi ning tagada vajalikud töövahendid politseiametnikele.

Järgmises peatükis käsitletaksegi seda, et mida saab politsei teha narkootikumide vastaseks ennetustegevuseks. Käesolevas töös eelnevalt välja toodud narkostrategiates on näha, et tendents on pigem sotsiaalse valdkonnale keskendunud ennetustööle kui karistusõiguslikele vahenditele. Samas on märgata narkostrategiates korrakaitseasutustele suunatud osakaalu suurenemist, eelkõige erinevate asutuste koostöö näol. Autor märgib, et narkootikumidega seonduv ennetustegevus ei saagi olla ainult ühe kindla ametkonna tegevusvaldkond, vaid selline tegevus peabki olema kõigi osapoolte ühine tegevus. Käesoleval hetkel on olemas erinevate ametkondade vaheline koostöö ja infovahetus, kuid probleemi tõkestamiseks on vaja veel enam suurendada koostööd ning infovahetust.

2. POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETI POOLSED MEETMED JA PROBLEEMID

Narkokuritegevus on oma iseloomult latentne ning lisaks tavapärasele kuriteoteatele peavad õiguskaitseorganid siin ise tekitama endale tööd ehk hankima juhtlõngasid ning vihjeid aktiivse tegevuse raames. Siiski paljud inimesed ei teavita narkootikumidega seotud kuritegevusest, mistõttu avalikkus ei tea ning statistika ei kajasta tegelikku kuritegevuse suurust.

Eesti demokraatliku riigina on sätestanud narkootikumidega seotud kuriteod peamiselt KarS rahvatervise vastaste süütegude all ning kinnipeetute, arestialuste ja vahistatute puhul karistuse täitmise vastaste süütegude all. Sellega võib väita, et Eesti on narkomaania ja narkokuritegevuse hukka mõistnud. Probleemiga tegelemiseks ning selle lahendamiseks on loodud uimastitarvitamise vähendamise poliitika, mis Eestis keskendub kolmele põhitegevusele: 1) ennetus, 2) narkomaaniaravi, 3) politsei koostöö. Siseminister on märkinud Valge Raamatu sissejuhatuses järgnevat: „Narkootikumide nõudluse vähendamiseks tegeleme esiteks ennetuse ja teiseks narkomaaniaraviga. Pakkumise vähendamise võtmeks on politsei koostöö narkokuritegevuse ja narkootikumide kättesaadavuse piiramiseks.“⁶⁹ Nõudluse vähendamine on suuresti Sotsiaalministeeriumi ja tema allasutuste ning mitmete mittetulundusühingute vastutusala. Pakkumise vähendamine on politsei, tolli ja prokuratuuri vastutusala.⁷⁰

„Pakkumuste vähendamine on suunatud sellele, et narkootilisi aineid oleks võimalikult keeruline hankida – neid oleks turul vähe, nende hind oleks vahelejäämise riski ja muude tegurite tõttu kõrge ning narkokaubandus oleks piisavalt riskantne tegevus. Seega keskendutakse nii ainete konfiskeerimisele kui ka müügiga haaratud inimeste tuvastamisele ja süüdi mõistmisele.“⁷¹ Samas ei ole narkootikumide tarvitajate välja selgitamine prioriteetseks töösuunaks.⁷² „Seades omaette eesmärgiks välja selgitada rohkem uimastite tarvitajaid, me võime muidugi suurendada kriminaalasjade arvu seoses narkootikumidega, kuid ega see olukorda ei paranda. Sellepärast on politsei koostöös teiste organisatsioonidega hakanud rohkem tegelema ennetava tööga uimastite kasutamise ja leviku piiramiseks ning nõudluse vähendamiseks.“⁷³

---

⁶⁹ Valge Raamat, lk 4.

⁷⁰ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/nouanded/narko/> (25.04.2015).

⁷¹ Heldna, lk 14

⁷² Nurmela, lk 49

⁷³ *Ibid*

„Vastavalt Laulasmaa deklaratsioonile kuritegevusvastase võitluse eelistustest on prokuratuuri ja PPA ühiseks eesmärgiks võitlus organiseeritud kuritegevusega, esmajärjekorras võitlus narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega seotud kuritegevusega ning kriminaaltulu (sh korruptiivse tulu) ja rahapesuga seotud kuritegude väljaselgitamine. Kriminaaltulu senisest paremaks tuvastamiseks loodi 2011. aasta septembris kriminaaltulu tuvastamise büroo, mis on PPA keskkriminaalpolitsei struktuuriüksus. Büroo vastutab kogu kriminaaltulu tuvastamise valdkonna eest PPAs. Peale selle tuvastavad kriminaaltulu ametnikud prefektuurides. Edaspidi laiendatakse tuvastamise võimekuse teenust teistele kriminaalmenetlust korraldavatele asutustele.“⁷⁴

Narkootikumide vastases võitluses on võimalik kohaldada erinevaid ennetustööde meetmeid. Samas tuleb arvestada, et kõiki olemasolevaid meetmeid ei pruugi olla võimalik kasutada või kui kasutatakse, siis ei taga nende kasutamine soovitud tulemust ehk ei ole piisavalt efektiivsed meetme rakendajale. „Lawrence Sherman teeb *Kuritegude ennetamises* seni kehtiva kokkuvõtte praktilisest politseitegevusest:

Mis toimib: sihtotstarbeliste patrullide arvu suurendamine tänavakuritegude kolletes; korduvkurjategijate proaktiivne arreteerimine; joobunud juhtide proaktiivne kinnipidamine; tööhõivelistele kahtluselustele arreteerimine koduvägivalla korral.

Mis ei toimi: naabrivalve kvartalimudel; mõnede noorukite arreteerimine väiksemate kuritegude eest; töötute kahtluselustele arreteerimine koduvägivalla eest; arreteerimised narkoturul; kogukonna politseitöö ilma selge keskendumiseta kuritegevuse riskifaktoritele.“⁷⁵ Nimetatud praktilised kogemused on mõeldud arvestades USA politseid, kuid kuna politseitöö üheks eesmärgiks on kuritegevuse ennetamine, siis võiks need meetmed iseloomustada ka Eesti politsei tegevust.

Eesti ühiskonnas on võimalik rakendada ennetustööks erinevaid meediakanaleid, mis kajastavad narkootikumidega seotud tegevust lähtuvalt hangitud informatsioonist. Samuti on võimalik ennetustööna kasutada seminare ning loenguid õppeasutustes, vaba aja keskustes ning muu teostades selgitustööd läbi avalikke kanaleid. Samas on politseil võimalik kohaldada ka rohkem kriminaalõigusele omaseid strateegiaid. Järgnevas kahes alapeatükis käsitletaksegi preventsiiooni lähtuvalt politseist koos olemasolevate murekohtadega: vastavalt

---

⁷⁴ NERS-i lõpparuanne, lk 11-12.

⁷⁵ Hilborn, Jim. Ülevaade kuriteoennetuse planeerimisest. Justiitsministeerium, 2007, lk 99; raamatus viide: Sherman, L. W. Preventing Crime. What Works, What Doesn't, What's Promising. A Report To The United States Congress. 1997.

järjekorrale räägitakse kriminaalpreventsioonist ning sotsiaalsest preventsioonist. Kolmandas alapeatükis käsitletakse 2014. aasta esimese kvartali (jaanuar kuni märts) jooksul internetimeedias avaldatud politsei tegevust seoses narkootikumide leviku piiramisega.

2.1. Kriminaalpreventsioon lähtuvalt politseist.

Kriminaalpreventsiooni on kuritegude ärahoidmise riiklik süsteem.⁷⁶ „Ehkki kuritegude ärahoidmise abinõude rakendamisega kaasnev palju probleeme, on siiski võimalik neid lahendada. Ülesannete tulemuslikuks täitmiseks tuleb hästi läbi mõelda preventsiooni korralduslik külg. Preventsiooni tähtsamaid põhimõtteid on paindlikkus, mis võimaldab teha tööd kõigil tasanditel alates regioonist ja lõpetades ühe tänavaga. Preventsioonitöö on üldjuhul tulemuslik siis, kui seda juhivad võimekad liidrid. Kuritegevuse ärahoidmise üritustes võtab politsei sageli endale liidri rolli, kuigi kriminaalpreventsioon ei ole tema põhikohustus. Kui politsei või muu ametiasutus juhib preventsioonitööd linna, rajooni või regiooni tasandil, võivad muud organisatsioonid ja asutused ning üksikisikud korraldada preventsiooniüritusi. Preventsiooni edukuse tagatis on ka selle töö rahastamiseks võimaluste leidmine.“⁷⁷ Järelikult ei ole politseil ainukesena võimalik teostada preventsiooni, kuna lähtuvalt lähimuse põhimõttest on eelduslikult efektiivseim tasand ennetustööks ikkagi inimesele kõige lähem tasand – perekond, sõbrad, kogukond.

Kui hakata rääkima preventsioonimudelitest, siis võib eristada üldpreventsiooni ning eripreventsiooni. Üldpreventsioon „toimib psühholoogilise surve abil. Viimane realiseerub eelkõige karistusähvarduse kaudu; karistuse reaalne kohaldamine üksnes teeb selle ähvarduse igaühe jaoks tajutavaks.“⁷⁸ „Karistusähvardusel põhinev ehk negatiivne üldpreventsioon lähtub eeldusest, et valitseb seos kuritegeliku käitumise ning riiklikus kriminaalõiguses sisalduva karistuse tõenäosuse ja raskuse vahel.“⁷⁹ Eripreventsiooni järgi on karistuse eesmärk „konkreetses õigusrikkuja selline mõjutamine, et hoida ära uute õigusrikkumiste toimepanek tema poolt – *punit, sed ne peccatur*“.⁸⁰ Eripreventsiooni sisuks on: „1) üldsuse kaitsmine seeläbi, et kurjategija isoleeritakse (kindlustamine); 2) kurjategija taunimine talle karistuse

⁷⁶ Hanioja, Urmas, juhendaja Klais, Knut. Narkomaania vastane ennetustegevuse Eestis. Lõputöö. Sisekaitseakadeemia, 2003, lk 7 [edaspidi viidatud: Hanioja].

⁷⁷ Hanioja, lk 20 [leheküljel viidatud: Graham, J., Bennett, T. Kriminaalpreventsioon Euroopas ja Põhja Ameerikas. Kriminaalpreventsiooni Nõukogu. Tallinn, 1999, lk 107].

⁷⁸ Sootak, Jaan. Kriminaalpoliitika. Tartu Ülikool. 1997, lk 64 [edaspidi viidatud: Sootak].

⁷⁹ *Op cit*, lk 65.

⁸⁰ *Op cit*, lk 69.

kohaldamisega (hirmutamise); 3) kurjategija selline mõjutamine, et ta uusi kuritegusid toime ei paneks (kasvatamine)“.⁸¹

Lähtudes preventsiionimudelitest saab hinnata, kuidas riik on välja kujundanud oma suundumuse probleemide lahendamisse. Kui seaduste loomisega on toimunud süütegude ülekriminaliseerimine, siis võib sellisel suundumusel olla küll preventiivne mõju (isik näeb, et tema võimalik tegu ei ole sallitud ühiskonnas), kuid autori arvates peab süütegude kriminaliseerimisel arvestama ka sellega, kas loodud norm on piisav, et kaitsta määratletud õigushüve. Kaitstavus oleneb normi sõnastusest (kaitstavuse ulatusest) ning võimalikust sanktsioonist ning kui sanktsioon ei ole piisav määratletud õigushüve kaitsmiseks, siis ei saa rääkida normi eesmärgi täitmisest. Kkui karistusõiguslik norm ei näe ette kaitset, mis on proportsionaalne rikutud õigushüvega, siis ei ole võimalik normi rakendades täita preventsiiooni ehk kasvatada normi rikkujat õiguskuulekaks.

2.1.1. Narkojoobe tuvastamine.

Joobeseisund on alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamisest põhjustatud tervise seisund, mis avaldub väliselt tajutavas häiritud või muutunud kehalistes või psüühilistes funktsioonides ja reaktsioonides.⁸² Narkootilise ja psühhotroopse aine all mõistetakse aineid, mis on käsitletud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse tähenduses (NPALS). Sotsiaalminister kehtestab määrusega nende ainete nimekirjad, mis kuuluvad narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja tehakse muudatused ja täiendused Ravimiameti ettepanekul. Nimetatud määrust täiendatakse pidevalt ning keelatud ainete nimekirja lisatakse järjest rohkem narkootilisi ja psühhotroopseid aineid, mille käitlemine on tavakäibes keelatud. Nimetatud nimekirjade täiendamine on toimunud enamasti paari kuu tagant (nt viimased muudatused jõustusid 03.03.2014, 02.06.2014, 06.12.2014, 15.12.2014, 05.04.2014), kuid kuna nimekirja täiendamine toimub nii aine nimetuse kui ka sageli aine keemilise nimetuse lisamisega, siis nende ainete valmistajad saavad nõ „legaalseid“ aineid valmistada, kui nimekirja kantud keelatud aine koostist muudetakse. Autor märgib, et need ained võivad olla sama või sarnase mõjuga, mistõttu eeldatavasti kantakse ka need ained keelatud ainete nimekirja. Tuleb arvestada, et nimekirja täiendamine võtab omakorda aega, mille jooksul on need ained sisuliselt käibes „legaalselt“.

---

⁸¹ Sootak, lk 69.

⁸² Korrakaitse seaduse (KorS) § 36 lõige 1 – RT I, 22.03.2011, 4; RT I, 31.12.2014, 28.

Varasemalt sätestas politsei poolt kasutatavad järelevalvemeetmed ainult Politsei- ja Piirivalveseaduse 2¹ peatükk, kuid alates 01.07.2015 peab politsei lähtuma oma tegevuses korrakaitseseadusest ning selles sätestatud meetmetest. Korrakaitseseaduse 3. peatüki (riikliku järelevalve meetmed) 3. jao (riikliku järelevalve erimeetmed) teises jaotises on sätestatud joobeseisundi kahtlusega isiku suhtes kohaldatavad riikliku järelevalve erimeetmed. Politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib joobeseisundile viitavate tunnuste korral kontrollida isiku organismis alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu muu joovastava aine esinemist.

Joobeseisundi kontrollimise või tuvastamise protseduurile võib allutada:

1) sõidukijuhi või muu isiku, kui on alust kahtlustada, et isik on toime pannud süüteo, mille koosseisuliseks tunnuseks on joobeseisund, alkoholipiirmäära ületamine või narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamine;

2) isiku, kellel esinevad ilmsed joobeseisundile viitavad tunnused, kui ta võib olla ohtlik endale või teistele;

3) alaealise, kellel esinevad ilmsed joobeseisundile viitavad tunnused

4) sõidukijuhi, kui see on vajalik ohu ennetamiseks liikluses.⁸³

Politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib tuvastada narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine esinemise organismis indikaatorvahendi abil või toimetada isiku bioloogilise vedeliku proovi võtmiseks ja vajaduse korral tervise seisundi kirjeldamiseks tervishoiuteenuse osutaja juurde või riiklikku ekspertiisiasutusse.⁸⁴ Isiku poolt korrakaitseorganile indikaatorvahendiga kontrollimiseks vabatahtlikult antud bioloogilise vedeliku proovi edastab korrakaitseorgan indikaatorvahendi positiivse näidu korral riiklikule ekspertiisiasutusele bioloogilise vedeliku proovi uuringu tegemiseks, kui see on vajalik narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine tarvitamise või joobeseisundi tuvastamiseks.⁸⁵ Kui isik keeldub joobeseisundi tuvastamisest indikaatorvahendiga, siis on korrakaitseorganil võimalik kasutada sündi proovi võtmiseks.⁸⁶

Varasemalt (kuni 30.06.2014) reguleeris joobeseisundi kahtlusega isiku suhtes kohaldatavaid järelevalve erimeetmeid Politsei- ja Piirivalveseaduse 2¹ peatüki 3. jao teine jaotis, täpsemalt

---

⁸³ KorS § 37 lõiked 1 ja 2.

⁸⁴ KorS § 41 lõige 1.

⁸⁵ KorS § 41 lõige 11.

⁸⁶ KorS § 41 lõige 8.

narkojoobe puhul nimetatud seaduse § 7²⁷. Viidatud paragrahvist on sisuliselt üle toodud samad sätted, mis on KorS §-s 41, kuid KorS-sse on lisandunud oma sisu poolest lõige 7, mis sätestab järgneva: kui korrakaitseorgani ametiisik ei pea vajalikuks muude andmete kogumist ja isik ei nõua narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine organismis esinemise tuvastamist bioloogilise vedeliku proovi uuringuga, võib nimetatud ainete tarvitamise tuvastamisel piirduda indikaatorvahendi kasutamisega. Autor leiab, et nimetatud säte on küll sarnane KorS § 38 lõikega 3, kus alkoholijoovet on võimalik tõendada ka indikaatorvahendi näidu alusel (v.a. kui tegemist on mootor-, õhu- või veesõiduki, raudteeveeremi või trammi ohutu liiklemise või käituseeskirja nõuete rikkumisega seotud süütegude toimepanemise kahtluse kontrollimisega), kuid korrakaitseseaduses ei ole märgitud erisätteid selle kohta, kas see on ka kohaldatav sõidukijuhtide narkojoobe kontrollimisel. Autor leiab, et narkojoobe kontrollimise puhul tuleb korrakaitseseaduses täpsemalt ära määratleda, kas indikaatorvahendi alusel tuvastatud narkojoobes olekut on võimalik lugeda tõendatuks ning selle alusel tunnistada isik süüdi narkojoobes juhtimises.

Politseiametnik peab narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine tarvitamise või sellest põhjustatud joobeseisundi kahtluse korral kirjeldama isikul esinevaid joobele viitavaid tunnuseid. Sotsiaalministri 26.06.2014 määruse nr 37 „Joobeseisundile viitavate tunnuste loetelu ja nende tunnuste esinemise või mitteesinemise tuvastamise viisid“⁸⁷ kohaselt kontrollib politseiametnik erinevaid joobele omaseid tunnuseid välise vaatluse ning isiku küsitlemise abil. Kontrollitakse isiku välimust; aeglustunud reaktsiooni; häirunud kõnet; aja, isiku ja koha tajumise häireid; teadvuse seisundit; mäluhäireid; koordinatsioonihäireid; käitumishäireid; hälbed silmade välimuses ja silmavaates.

Narkojoobele viitavateks tunnusteks on näiteks Harju Maakohtu 10.01.2012 otsuses nr 1-11-6605 märgitud järgnevad tunnused: ahenenud pupillid, süstlajäljed, punetavad silmad, suurenenud pupillid, kiire ja segane kõne, kerged häired koordinatsioonis, ärritunud käitumine, silmad ei fookusseeri objektile, kergelt taaruv kõnnak, väsimuse ning rahutuse esinemine, suukuivus, jutukus ning aktiivsus, pupilli reaktsioon valgusele on aeglane, silmades konvergensihäire.⁸⁸

---

⁸⁷ Sotsiaalministri 26.06.2014 määrus nr 37 „Joobeseisundile viitavate tunnuste loetelu ja nende tunnuste esinemise või mitteesinemise tuvastamise viisid“ – RT I, 27.06.2014, 4.

⁸⁸ Harju Maakohtu 10.01.2012 otsus nr 1-11-6605; autori märkus: nimetatud tunnused olid tuvastatud ühe isiku suhtes neljas erinevas episoodis.

Kui tegemist on alkoholijoobe tuvastamisega, siis peamiselt toimub nimetatud tuvastamine liikluses, kuna liiklusseaduse⁸⁹ § 69 lõike 3 kohaselt ei tohi mootorsõidukijuhi, trammijuhi ja maastikusõidukijuhi ühes grammis veres olla alkoholi 0,20 milligrammi või rohkem või ühes liitris väljahingatavas õhus 0,10 milligrammi või rohkem. Kui liikluses alkoholjoovet ei ole võimalik tuvastada ainult indikaatorvahendi näidu alusel, siis narkojoobe tuvastamise puhul ei ole vajalik tuvastada tarvitatud aine hulka, vaid üksnes aine (ainetegrupi) esinemist organismis. Selleks on politseil võimalik kohapeal kasutada süljeproovi võtmist ning selle alusel läbi viia narkokiirtesti. Näiteks on eelnevalt viidatud Harju Maakohtu lahendi kohaselt politsei kasutanud Rapid Stat⁹⁰ indikaatorvahendit, et tuvastada narkojoobe olemasolu. Kui tulemus on positiivne, siis viiakse isik ekspertiisiasutusse täiendavate ekspertiiside tegemiseks.

Kalev Mõtus on oma lõputöös märkinud, et liiklusjärelvalves teostatavates kontrollides tuleks narkojoovet tuvastavaid mõõteriistasid kasutada, kuid takistuseks on „käesoleval ajal alkomeetritele vastavate narkojoovet tuvastavate mõõteriistade puudumine. Vaatamata sellele on võimalik ja vajalik rakendada uriinianalüüsil põhinevate analüüsides kasutamist [...]. Ilmselt osutuksid paljud analüüsid narkootikumide tarvitamise osas positiivseks⁹¹ ja ka lihtsalt liikluse korrastamise eesmärgil mõjutaks ainuüksi analüüsides võtmise protseduur edaspidist liiklusmaneeeri positiivses suunas“⁹²

Siseministerium on varasemalt teavitanud, et neil on käimas ühisprojekt TTÜ Keemiainstituudi ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituudiga, et välja töötada unikaalne tõenduslik narkomeeter, mille eesmärk on tuvastada narkoaine tarvitamise tunnused ainete lõikes ilma laboratoorse järelkontrollita.⁹³

Politsei - ja Piirivalveamet kasutab narkootiliste ainete tarvitamise kontrollimiseks inimese kehavedelikest kahte tüüpi kiirteste ja kahte analüsaatorit. Narkootilise aine tarvitamist kontrollitakse kas isiku uriinist, süljest või higist. Isiku süljest ning higist kontrollitakse narkootilise aine tarvitamist tootja Mavand kiirtestidega Rapid STAT. Uriinist narkootilise aine tarvitamist kontrollitakse tootja ULTI MED PRODUCTS

⁸⁹ Liiklusseadus – RT I, 2010, 44, 261; RT I, 12.03.2015,33.

⁹⁰ [autori märkus: lisateave narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendi Rapid Stat kohta: <http://www.mavand.de/en/products/drug-tests/rapid-stat.html> (25.04.2015)].

⁹¹ [autori märkus: eeldusel, et eelnevalt on olnud kahtlus, et autojuht on tarvitanud narkootilist ainet]

⁹² Mõtus, Kalev juhendaja Traat, Uno. Narkopreventsiooni probleeme Eestis. Lõputöö. Sisekaitseakadeemia. 2007, lk 53 [edaspidi viidatud: Mõtus].

⁹³ Eesti politsei võib uue vormi külge saada mikrokaamera. Postimees 08.12.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3019071/eesti-politsei-voib-uu-e-vormi-kulge-saada-mikrokaamerad> (25.04.2015).

(DEUTSCHLAND) GMBH kiirtestidega DOA Urine Cup. Narkootilise aine kiirtestid on jaotatud korrakaitsepolitseinikele. Samuti on Politsei - ja Piirivalveametis kasutusel kaks seadet, mis kontrollivad narkootilise aine tarvitamist inimese kehavedelikust elektroonselt. Seadmete mark: Biosens 6000 ja Dräger Drug Test.

Kui on tegemist joobes sõidukijuhtimisega, siis „ei tehta karistuste määramisel vahet alkoholi- ja narkojoobel. Esmakordse juhtumi puhul karistatakse väärteokorras [...], kuid maksimaalne rahatrahv on suurem (300 trahviühikut). Korduvas joobes juhtimise puhul (st kui eelmine karistus samasuguse teo eest pole kustunud) on tegu kuriteoga, mille eest määratakse rahaline karistus või kuni kolmeaastane vangistus.“⁹⁴ Autor märgib, et liiklusseaduses on määratletud väärteokaristus, kui isik alkoholijoobes ning ta käitab mootor- või maastikusõidukit või trammi, kuid narkojoobe puhul ei ole liiklusseaduses sätestatud erikoosseisu – ainuke väärteokoosseis narkootikumidega seondult on NPALS §-s 15¹. Autor siiski leiab, et puudub võimalus, et kui joobeseisund on tuvastatud, siis karistust sellele ei järgne, sest joobeseisundis sõidukijuhtimist võib pidada ohtlikuks nii juhile endale, tema kaasreisijatele ning ka teistele liikluses osalevatele inimestele. Samas toob Koit Allaste välja andmed, et üksikutel juhtudel on kasutatud ka suulist hoiatust narkoväärtegude otsuste puhul⁹⁵, kuid kuna täpsemalt ei ole välja toodud, millistes olukordades neid kasutati, siis ei saa autori arvates neid andmeid omistada uimastite mõju all sõiduki käitamisele.

Siiski peab indikaatorvahendite kasutamisel arvestama, et indikaatorvahendi kasutamine ei pruugi alati näidata narkojoobe olemasolu, kuna on võimalus, et indikaatorvahend ei reageeri sellele narkootilisele või psühhotroopsele ainele, mille mõju all isik on. Kui indikaatorvahend võib tuvastada nõ enamlevinud ainete jäägid, siis uute narkootiliste ja psühhotroopsete ainete puhul ei pruugi reaktsioon toimuda.

Näiteks Rapid Stat indikaatorvahend on kohaldatava seitsme narkootilise või psühhotroopse aine suhtes: amfetamiinid, bensodiasepiinid, kokaiin, metadoon, metamfetamiinid/ metüleendioksümetamfetamiin (MDMA), opiaadid ning marihuaana.

Samuti tuleb arvestada, et teatud ainete puhul on aine jääke organismis võimalik tuvastada piiratud aja jooksul – nt gammahüdroksüvõihappe (GHB) puhul (mida kutsutakse ka korgijoogiks) on võimalik joovet tuvastada 24 tunni jooksul pärast GHB tarbimist.

---

⁹⁴ Allaste, lk 37.

⁹⁵ Allaste, lk 40.

Narkootiliste ja psühhotroopsete aine poolt põhjustatud joobe puhul tuleb arvestada, et aine tarvitamise sümptomid on sarnased alkoholijoobe, mistõttu ei pruugi tekkida koheselt kahtlus, et isik on narkootilist või psühhotroopset ainet tarvitanud. Näiteks GHB puhul on tunnusteks lõbusus, jutukus, seksuaalse erutuvuse tõus (eriti meestel), samuti suureneb puudutustundlikkus.⁹⁶

Tuleb ka arvestada, et indikaatorvahend narkojoobe tuvastamiseks võib anda ka valepositiivse tulemuse. Näiteks 2012. aastal esitati Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile 3572 ekspertiisi ja uuringu proovid, millest 3084 puhul leiti narkootilisi aineid. Samal aastal teostati 221 toksikoloogilist ekspertiisi, millest 155 ekspertiisi puhul oli enne tehtud kiirproov: neist 36 osutus ekspertiisi käigus negatiivseks ning 69 juhul leiti ekspertiisis muu aine, kui tuvastati kiirproov.⁹⁷

Kui politseiametnik on indikaatorvahendi abil tuvastanud vabatahtlikult antud bioloogilise vedeliku proovist positiivse tulemuse, siis edastatakse bioloogilise vedeliku proov riiklikule ekspertiisiasutusele bioloogilise vedeliku proovi uuringu tegemiseks.⁹⁸ Kui soovitakse võtta isikult vere- või uriiniproovi, siis seda teeb üldjuhul tervishoiutöötaja või riikliku ekspertiisiasutuse meditsiinilise haridusega töötaja, kellel on õigus võtta analüüsimiseks vere- või uriiniproovi või osaleda selleks vajalike toimingute tegemises. Uriiniproovi on võimalik võtta ka politseiametnikul, et kontrollida joobe olemasolu indikaatorvahendi abil ning indikaatorvahendi positiivse näidu korral edastab ta võetud proovi uuringuks vajalike toimingute tegemiseks.

Konkreetselt reguleerib uriini- ja vereproovi võtmist ning nende alusel teostatavaid uuringuid Vabariigi Valitsuse määrus 19.06.2014 nr 88 „Bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ja nende toimingute tasustamise kord“⁹⁹ Nimetatud korra § 9 lõike 1 kohaselt on politseiametnikul vere- või uriiniproovi võtmise tagamiseks KorS § 40 lõike 2 ja § 41 lõike 10 alusel õigus kasutada prooviandja suhtes vahetut sundi nii kaua, kui see on proovimaterjali saamiseks vältimatu. Vahetu sunnina võib ametnik proovi võtmise ajal prooviandjat kinni hoida, kasutades selleks füüsilist jõudu

⁹⁶ Teave GHB kohta: <http://www.narko.ee/ghb/> (25.04.2015).

⁹⁷ Iga neljas narkootikumide kiirproov annab vale tulemuse. Urmas Jaagant. Eesti Päevaleht. 07.02.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/iga-neljas-narkootikumide-kiirproov-annab-vale-tulemuse.d?id=67762861> (25.04.2015); [autori märkus: artiklis toodud andmete allikaks oli Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi andmed]

⁹⁸ KorS § 41 lõike 11.

⁹⁹ Vabariigi Valitsuse 19.06.2014 määrus nr 88 „Bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ja nende toimingute tasustamise kord“ - RT I, 26.06. 2014, 4.

või erivahendit (käeraudu, jalaraudu või sidumisvahendit). Sunni kasutamisel võtab uriiniproovi kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registrisse kantud tervishoiutöötaja. Sunni kasutamisest koostab politseiametnik lähtuvalt menetlusvajadusest kas määruuse või protokoll.

Kui vere- või uriiniproov on võetud tervishoiuteenuse osutaja juures, siis tuleb nimetatud proovid edastada riiklikule ekspertiisiasutusele, kes saab teostada ekspertiisi proovis leiduvate ainete kindlakstegemiseks. Käesoleval hetkel on Eestis ainukeseks pädevaks riiklikuks ekspertiisiasutuseks Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, millel on 4 regionaalset kohtuarstlikku ekspertiisiosakonda Tallinnas, Tartus, Kohtla-Järvel ning Pärnus. Nimetatud regionaalsetesse kohtuarstliku ekspertiisiosakondadesse on samuti võimalik toimetada joobekahtlustega isiku vere- või uriiniproovi võtmiseks. Analüüse teostatakse ainult kahes kohas – Tallinnas ja Tartus.

Eestis määratakse narkootilistest ja psühhotroopsetest ainetest põhjustatud joovet uriinist.¹⁰⁰ Ühendkuningriigis on kasutusele võetud kohustuslikud narkotestid, kui isik arreteeritakse¹⁰¹ ning testid teostatakse uriini- ja vereproovi alusel. Samas näiteks Austria, Belgia, Taani, Prantsusmaa, Rootsi, Hispaania ning Holland tuvastavad narkojoobe ainult vereproovi alusel. Samas Šveitsis ja Kanadas kontrollitakse narkojoovet uriini-, vere- ja süljeproovi alusel.¹⁰²

Siiski on kirjanduses märgitud, et vereproov on pigem eelistatum kui uriiniproov, kuna viimane kajastab ainult narkootikumide kasutamise või seost kasutamisega joobumuse asemel, kuna narkootikume on võimalik kindlaks teha ka tunde ning päevi peale narkootilise või psühhotroopse aine mõju kadumist. Vereproovi puhul on võimalik välja selgitada doosi suuruse ning võimaliku kuritarvituse ja mürgituse.¹⁰³

Autor leiab, et konkreetse narkootilise või psühhotroopse aine koguse ja hulga kindlakstegemine isiku organismis ei pruugi olla vajalik, kui süüteo koosseisu kindlakstegemiseks on vajalik tuvastada ainult narkootilise või psühhotroopse aine esinemine organismis. Samuti tuleb ka arvestada võimalike kulutustega, mis selliste ekspertiisidega

¹⁰⁰ Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi kodulehekülj: Joobe tuvastamine <http://www.ekei.ee/et/ekspertiisid-ja-uuringud/joobe-tuvastamine> (25.04.2015).

¹⁰¹ Drugs: protecting families and community. The 2008 drug strategy; lk 5 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.erpho.org.uk/Download/Public/8340/1/national-drug-strategy-2008.pdf> (25.05.2015).

¹⁰² Drugs and driving: detection and deterrence. OECD/ITF, 2010, Pariis; lk 63 – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/transport/drugs-and-driving_9789282102763-en#page30 (25.04.2015).

¹⁰³ *Op cit*, lk 28.

kaasneb ning autori hinnangul ei pruugi selliste ekspertiiside läbiviimine olla ka mõistlik menetluse jaoks.

Indrek Sirk on märkinud, et Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti (EKEI) ei saadeta proove igaks juhuks – „ressursi kokkuhoidmiseks saadetakse proovid eksperdile üksnes kahtluse korral“.¹⁰⁴ Ehk sisuliselt saadetakse ainult kahtluse tekkimise korral võetud proovid testimisele EKEI-sse. Samuti tuleb arvestada, et EKEI poolt teostatavad narkootilise aine ekspertiis toimub tasu eest – kohtuekspertiisiseaduse¹⁰⁵ § 27¹⁰ lõige 1 määratleb ära hinnad narkootiliste ainete ja ravimite toimeainete kvalitatiivsel määramisel bioloogilisest materjalist. Kui politseiametnik on kasutanud sundi bioloogilise materjali proovi võtmiseks, siis selle maksumus on 12 eurot (KES § 27¹⁰ lg 1 punkt 4). Keskmiselt on narkootiliste ainete toimeainete määramise maksumuseks gaasikromatograafi-massispektromeetri abil vahemikus 46-70 eurot: nt kannabinoidide määramise maksumuseks on 53 eurot.

Kohus, uurimisasutus, prokuratuur või kohtuväline menetleja kannab ekspertiisikulud menetluskuludesse ja need nõutakse sisse või jäetakse sisse nõudmata menetlusseadustes ettenähtud korras.¹⁰⁶ Ekspertiisi tegemist ekspertiisiasutuses rahastatakse riigieelarvest.¹⁰⁷ Kui näiteks isik on mõistetud süüdi mootorsõiduki juhtimises joobeseisundis KarS § 424 kohaselt, siis mõistetakse ekspertiisitasu kui menetluskulu kriminaalmenetluse seadustiku¹⁰⁸ § 180 lõike 1 kohaselt välja süüdimõistetult. Siiski tuleb ka arvestada, et kui isik mõistetakse õigeks, siis KrMS § 181 lõike 1 kohaselt hüvitab menetluskulud riik. Kui arvestada asjaoluga, et ligi 2012. aastal oli ligi neljandik juhtudest (36 proovi 155-st), kus kasutati indikaatorvahendit narkojoobe tuvastamiseks, negatiivsed, siis nimetatud ekspertiisikulude kandmise kohustus jäi eeldatavasti riigile.

2.1.2. Jälitustoimingud ning salajase kaastöötaja kasutamine

Narkokuritegevusega võitlemisel on vajalik karistuste määramiseks leida need isikud, kes tegelevad narkootikumidega. Selleks on loodud suuremates linnades narkotalitused, mis tegelevad aktiivselt narkootikumidega seotud isikute ja kaubanduse väljaselgitamisega.

¹⁰⁴ Iga neljas narkootikumide kiirproov annab vale tulemuse. Urmas Jaagant. Eesti Päevaleht. 07.02.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/iga-neljas-narkootikumide-kiirproov-annab-vale-tulemuse.d?id=67762861> (25.04.2015).

¹⁰⁵ Kohtuekspertiisiseadus (KES) – RT I 2001, 53, 309; RT I, 19.03.2015, 13.

¹⁰⁶ KES § 26 lõige 5.

¹⁰⁷ KES § 26 lõige 6.

¹⁰⁸ Kriminaalmenetluse seadustik (KrMS) – RT I, 2003, 27, 166; RT I, 19.03.2015, 22.

Enamik andmeid kogutakse jälitustegevusega, sest lähtuvalt narkokuritegevuse spetsiifikast ei olegi eriti muid võimalusi juhtlõngade saamiseks. Jälitustegevuse toiminguid ning selleks loa andmist reguleerib kriminaalmenetluse seadustiku peatükk 3¹. Koit Allaste on välja toonud intervjuudest politseiametnikega arvamuse, et „narkokuritegevus on kasvav trend ning seda täielikult peatada pole võimalik. Mida aga saab teha, on seda kontrolli all hoida“.¹⁰⁹

2013. aastal teostatud jälitustoimingutest oli 40% tehtud narkokuritegude avastamisega seotud kriminaalasjades. „2013. aasta 1. jaanuaril jõustusid kriminaalmenetluse seadustikus jälitustegevuse regulatsiooni puudutavad muudatused, millega täpsustati jälitustoimingu tegemise aluseid ja loodi kataloog jälitustoiminguid võimaldavate kuriteokoosseisude kohta. Täpsustuse eesmärk oli tagada, et jälitustegevust kasutatakse vaid raskemate ja keerukamate kuritegude puhul. Samuti täpsustati isikute ringi, kelle suhtes võib teha jälitustoiminguid, suurendati kohtulikku kontrolli jälitustegevuse ja selle teavitamata jätmise üle ning jälitustegevuse regulatsioonist jäeti välja kõneeristused ja omanikupäringud, mis kuuluvad edaspidi menetlustoimingute hulka.“¹¹⁰ Käesoleval hetkel väljastavad lube eeluurimiskohtunikud või prokuratuur, kuid samas pressiteates on justiitsminister väljendanud soovi, et jälitustoiminguks annaks loa ainult kohus.

Politseil on võimalik jälitustoimingute tegemise tagamiseks või teabe kogumiseks kasutada salajasele koostööle kaasatud isikut. Loa selle isiku kaasamiseks annab Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor või tema poolt volitatud ametnik. Salajasele koostööle kaasatud isikule tekivad konkreetsed õigused ja kohustused, kui ta on vormistatud salajasele koostööle. Üheks positiivseks pooleks on oma teenete eest tasu saamine ehk kui salajasele kaastööle kaasatud isik pakub politseile teavet süütegude kohta, siis saab ta selle eest rahalist hüvitist. Nimetatud raha üleandmise osas vormistatakse dokument, millele annab salajasele kaastööle kaasatud isik oma allkirjaga kinnituse, et on raha kätte saanud.

Siiski on Riigikohtu otsuse¹¹¹ valguses võimalik öelda, et alati ei pruugi piisata salajasele koostööle kaasatud isiku allkirjast, et tõestada raha edastamist salajasele koostööle kaasatud isikule. Nimetatud kohtuasjas oli dokumentide (67 dokumenti oli politseiametnik enda allkirjaga kinnitanud, et on andnud raha üle salajasele kaastöötajale ning 74 dokumendil on

---

¹⁰⁹ Allaste, lk 44.

¹¹⁰ Justiitsministeeriumi pressiteade 17.02.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.just.ee/et/uudised/2013-aastal-tehti-enim-jalitustoiminguid-narkokuritegude-avastamiseks> (25.04.2015).

¹¹¹ Riigikohtu Kriminaalkolleeegiumi otsus 15.12.2013 nr 3-1-1-113-13, p 13.

olemas salajase kaastöötaja poolt allkirjastatud kinnitus raha saamise kohta) kohaselt ajavahemikus 2006 aprill kuni 2012 veebruar tasutud salajasele koostööle kaasatud isikule. Salajasele koostööle kaasatud isiku poolt antud ütluste kohaselt polnud ta politsei poolt erikuludeks ette nähtud sularahasummasid saanud.

Autor leiab, et sellisel juhul on tegemist sõna vs sõna olukorraga ning kohus peab hindama, kas tunnistaja poolt antud ütlusi on võimalik lugeda usaldusväärseteks. Selles kohtuasjas sisuliselt nõustus Riigikohus maa- ning ringkonnakohtu poolt toodud põhjendustega salajasele koostööle kaasatud isiku ütluste usaldusväärsusest.

Käesoleva töö autor märgib, et kuigi kohus leidis, et raha omastamine oli tõendatud salajasele kaastööle kaasatud isiku ütlustega, peavad edaspidiselt jälitusametnikud tarvidusele võtma täiendavad tagatised, et tõendada raha üleandmist salajasele kaastööle kaasatud isikule. Seda on võimalik siis teha, kas raha üleandmise täiendava dokumenteerimisega (nt video- või helisalvestamisega) või tooma raha üleandmise juurde ka teise jälitusametniku, kes saab kinnitada raha üleandmist.

Autori arvates võib siiski teise jälitusametniku kaasamine muuta salajasele kaastööle kaasatud isiku kartlikumaks ning selle tulemusena saab talle ka sisuliselt teatavaks teise jälitusametniku isik.

2.1.3. Ressursid ning nende kasutamise planeerimine

Narkokuritegevusega võitlemisel on peamiseks probleemiks ressursi puudumine ning suur ülerahvastatus arestimajades ja vanglates, mis ei lase taotleda isiku vahi alla võtmist.¹¹² Samas, kui jäetakse isik vabadusse, siis on võimalus, et ta hoidub eemale eeluurimisest ning see tähendab „tagaotsimismenetluse alustamist, mis võtab talituselt mõttetut ressursi, mida saaks mujal rakendada“¹¹³.

Põhja Prefektuuri narkokuritegude talituses töötab 25 inimest ning nende „töökoormus on väga suur ja aastas tehakse ületunde ca 6000, mida ei tasustata. Sellise inimressursiga me ei võitle narkokuritegevusega, vaid „kustutame tuld“ ja suudame kuidagi hoida asja

---

¹¹² Allaste, lk 44

¹¹³ *Op cit*, lk 44-45

manitsetakse isikut käituma seadusekuulekalt, kuid kui see hoiatus kantakse politsei infosüsteemi, siis on korduval rikkumisel võimalik karistada juba karmimalt, kui see hoiatus pole ära kustunud. Samas on politsei loonud ka narkotalituse narkosüütegude tõkestamiseks, kuid need on enamasti suuremates linnades, mistõttu väiksemates kohtades peavad narkootikumide leviku tõkestamisega tegelema politseinikud oma põhitöö kõrvalt, kuna ei ole piisavalt ressursse kõigega tegelemiseks.

Ühe ilmetava näitena tehniliste vahendite vajalikkusest menetlustoimingu läbiviimiseks on toonud Irina Saks oma lõputöös. Ta toob välja, et läbiotsimise planeerimise etapil tuleb initsiaatoril tagada ametnikele tehnilisse varustatuse, pakendamis- ja kaitsevahendite, menetlusprotokollide ja kirjutusvahendite ning muude abivahendite olemasolu, samuti transpordi organiseerimine kohale jõudmiseks ja sealt lahkumiseks. Esmapilgul võib tunduda, et tegemist on pisiasjadega, kuid probleemi ilmetamiseks toob ta välja järgneva näite: „PPP NKT¹²¹’le oli laekunud informatsiooni, et Harjumaal ligi 50 km kaugusel Põhja Politseiprefektuurist T.P., kes elab talus üksinda, tegeleb kanepi kasvatamisega. PPP NKT neli politseiametniku kergemeelselt istusid ühte sõiduautosse ning suundusid sündmuskohale. Kohale jõudes pärast T.P. kinnipidamist avastasid politseiametnikud, et ei suuda olemasoleva inimressursiga talu ja selle juurde kuuluvate keldri, kasvuhoonete ja garaažide läbiotsimisega hakkama saada. Kasvuhoones oli avastatud üle saja kanepitaimede, mida politseiametnikud pidid maha lõikama ja ära viima. Politseiametnikud avastasid, et neil puudub vahend, millega saaks kanepitaimed maha lõigata ning olid sunnitud otsida sobivad vahendid kahtlustatava talust. Samuti avastati, et puuduvad läbiotsimisprotokollide ja edasilükkamatutel juhtudel läbiotsimise määruse blanketid, seega läbiotsimise alustamine oli võimatu. Olemasolevate ressurssidega osutus võimatuks ka kahtlustatava ja kanepitaimede äraviimine. Politseiametnikud olid sunnitud kutsuma abi Tallinnast. Abijõud koos vajalike vahenditega jõudis alles ligi kahe tunni aja pärast.“¹²²

Kuigi eelnevas lõigus oli tegemist läbiotsimisega seonduva planeerimise veaga, leiab töö autor, et toodud näide ilmetab, et menetlustoimingu läbiviimiseks on vajalik esmalt hinnata, kas ning milliseid inim- ning tehnilisi ressursse on toimingu teostamiseks vaja ning lähtuvalt sellest ka vastavalt tegutseda.

---

¹²¹ Autori märkus: PPP NKT – Põhja Politseiprefektuuri narkokuritegude talitus.

¹²² Irina Saks. Läbiotsimine narkokuritegude asjades (Põhja Politseiprefektuuri näitel). Sisekaitseakadeemia 2006, lk 24.

Statistilised näitajad ilmestavad mõningast registreeritud narkosüütegude arvu langust, kuid autori arvates ei ole see tingitud politseitöö efektiivsusest, vaid asjaolust, et narkosüütegusid on võimalik lahendada alles siis, kui on alust algtada eelmenetlust – kui ei tehta ise piisavalt tööd, siis ei ole võimalik uusi juhtlõngasid leida ning uusi süütegusid avastada. Ressurssi puudus on ilmselt tingitud asjaolust, et riigi rahalised võimalused ei kata ära kulusid soovitud ulatuses; politsei ühendameti loomisega vähendati politseiametnike arvu (sh ametnike arv jätkuvalt langeb) ning lisati uusi kohustusi (eelkõige piirvalvest), mis suurendasid täiendavalt politseinike niigi suurt töökoormust; suuremates linnades loodud narkotalitused ei suuda menetleda ning ära lahendada juhtumeid vähese inimressursi ning rahaliste ja kaasaegsete tehniliste vahendite tõttu. PPA peadirektor on ka tõdenud, et korrakaitse read on niivõrd hõredad, et osa kriminaalasju jäetakse tegelikult uurimata ja politsei töötab kriitilise piiri peal.¹²³

2.2. Sotsiaalne preventatsioon lähtuvalt politseist

„Politsei nägemus kuritegevuse ennetamisest võib jagada sotsiaalseks (ühiskonda kaasavaks), olustikuliseks (olukorrast lähtuvaks) ja traditsiooniliseks. Sotsiaalne preventatsioon püüab mõjutada kuritegevuse põhjusi ja taustategureid (motive, eeldusi), milleks peetakse eelkõige „väärastunud“ hoiakuid ja neist tulenevaid kalduvusi kuritegevusele. Sellest seisukohast lähtudes võib politsei sekkuda näiteks noorte hoiakute kasvatusse, tegutsedes koolides ja noorte vabaajaringides.“¹²⁴

„Politseitööd kui sotsiaalpreventatsiooni üht osa saab käsitleda kahest aspektist:

- 1) politsei ja elanike koostöö;
- 2) probleemi lahendamisele orienteeritud politseitöö.“¹²⁵

Politsei koostöö elanikega koosneb kolmest tegurist: konsulteerimine, koostöö ja üksmeel. „Elanikega konsulteerimine aitab parandada politseitöö kvaliteeti ning kergendab prioriteetide seadmist. Koostöö üldsusega tähendab ühistegevust ühiste eesmärkide nimel ning üksmeele saavutamine seda, et politsei selgitab elanikele oma tegevuse eesmärgid ning vastutab ühiskonna ees.“¹²⁶ „Probleemi lahendamiseks tehtav töö on kogu politseiameti kõigi töötajate igapäevatöö. See näeb ette probleemi kindlapiirilist käsitlemist ning mitmest allikast

¹²³ Pevkuri sõnul on politsei ressurss kõikides riikides piiratud ja tuleb teha valikuid. Postimees 12.11.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2989629/pevkuri-sonul-on-politsei-ressurss-koikides-riikides-piiratud-ja-tuleb-teha-valikuid> (25.04.2015).

¹²⁴ Kiehelä, Hannu; Virta, Sirpa. Lähipolitsei kui lähenemisviis. Sisekaitseakadeemia, 2000. lk 18.

¹²⁵ Hanioja, lk 16.

¹²⁶ *Ibid.*

informatsiooni kogumist, näiteks kuritegude koht ja aeg ning asjaosaliste käitumine ja kuriteo toimepanemise motiivid.¹²⁷ Samas saab sotsiaalpreventsiooni käsitleda ka ennetustööd, mis politsei teeb õppeasutustes, avalikes meediakanalites ning vaba aja veetmise keskustes.

Programmid peaksid olema suunatud võimalikult noorele tarbijale, kuna väärtushinnangud tekivad ning saavad alguse noorest peast ning samas tuleb ka arvestada, et noori on kõige lihtsam „manipuleerida“ just seetõttu, et tema väärtushinnangud pole veel kujunenud või on alles kujunemise järgus. Programmid peaksid kaasama lisaks noortele ka isikuid, kellega neil tuleb kõige rohkem kokkupuudet – õpetajad, nõustajad, sõbrad, klassikaaslased, perekond. Kuna tegemist on laiema ringkonnaga, siis on vaja nende puhul koostööd, mida võiks saada politseilt, kes võiks osaleda programmides loenguid andes ning oma praktikat jagades. Kalev Mõtus toob välja, et kõige paremaks ennetustöö läbiviimise süsteemiks on haridussüsteem, mistõttu tuleks välja „töötada ühtne riiklik haridusasutuste uimastiennetuse programm koos õppematerjalidega ning lülitada see haridusasutuste õppekavasse“.¹²⁸ Autor nõustub sellega, sest varases eas saab kujundada noore inimese käitumist ning õiguskõllekust just peamiselt kooli kaudu. Samas tuleb arvestada, et „ennetusega peaksid tegelema ainult oma ala spetsialistid, kellel on vastavaid teadmisi ja kogemusi.“¹²⁹ NERS-i lõpparuande kohaselt on Haridus- ja Teadusministeerium panustanud uimastiennetust sisaldava riikliku õppekava väljatöötamisse. Uus riiklik õppekava (RÕK) kehtib alates 01.01.2011 ning selle lõplik rakendumistähtaeg on 2013/2014. Uues õppekavas on „inimeseõpetus, mis hõlmab sotsiaalsete eluoskuste õpet ja uimastiharidust, säilitatud kohustusliku ainaena kõikides kooliastmetes (1.–9. klass ja gümnaasium). Kutsekoolides ei ole uimastiennetuslik töö niisama süsteemne ega eesmärgipärane kui põhikoolides, kuna RÕK laieneb vaid erialadele, kus omandatakse ka keskharidus. Tapa ja Kaagvere erikoolides antakse uimastiharidust üldise õppe- ja kasvatustöö raames ning eluoskuste kujundamine jätkub peale koolipäeva.“¹³⁰ Siiski leidsid õpetajad, et uimastihariduse andmine on keeruline ning tundideks ettevalmistamine on ajamahukas – seda enam, kui algmaterjalid on õpikud, mis on oma sisult aegunud. Koolid nägid vajadust uimastitega seotud õppe andmist, kuid teiselt poolt oli piiranguks koolide enda rahalised ressursid.¹³¹

---

¹²⁷ Hanioja, lk 16.

¹²⁸ Mõtus, lk 50.

¹²⁹ Staniglavov, lk 36.

¹³⁰ NERS-i lõpparuanne, lk 5.

¹³¹ *Ibid.*

Ennetustöö on jaotatud kolmeks tasandiks¹³², millest esmane tasand tegelebki põhilise ennetustööga ning mille eesmärgiks ongi, et rohkem inimesi ei tarvitaks narkootikume ega muid uimastavaid aineid. Tegemist on sotsiaalse tasandiga, milles PPA poolt kasutatavad meetmed on autori arvates sotsiaalse iseloomuga: loengute pidamine, informatsiooni jagamine (narkootikumide kahjulikkuse ning ravivõimaluste kohta; voldikute jagamine jne). Tehtavad pingutused peaksid tagama selle, et inimesed ei lasku „allakäigutrepi“ esimesele astmele – nad ei saa narkootilise aine tarvitajaks. „Kui käesoleval ajal on narkomaania ennetamisel politsei roll esmajoonel narkokurjategijate tabamisele ja narkootikumide käibelt kõrvaldamisele suunatud, siis praktika näitab, et kogu maailmas ei ole veel jõuliste vahenditega õnnestunud narkootikumide pakkumust piirata. Eelkõige on politseil võimalused just alaealiste käitumiskontrolli kaudu olukorda mõjutada.“¹³³ Autor leiab, et käitumiskontroll¹³⁴ kui selline võib tunduda kui mõneti äärmusliku mõjutusvahendina, kuid seda tuleks kasutada siis, kui on võimalus alaealistes sellega mõjutada seadusekuulekaks inimeseks.

Kasutatavatest mõjutusvahenditest on autori arvates ilmselt sobivaim politsei kontekstis vestlused ning loengud õppeasutustes (eelkõige koolides), mille jooksul selgitatakse kuulajatele narkootikumidest, nende kahjulikkusest ning nende seotusest kuritegevusega. Selliseid loenguid tuleks teostada nii noortele¹³⁵ kui ka nende vanematele, sh ka õpetajatele. Õpetajatele ja vanematele tuleks lisaks tavapärasele narkootikumidega seotud ohtudele veel selgitada, kuidas ära tunda last, kes on narkootikume tarvitanud või joobeseisundis – seda selleks, et avastada probleem varakult ning leida lahendus kas nõustamise või ravi näol. Samas tuleb arvestada, et taolist ennetustööd tuleb politseinikul teha kas oma tööajast või vabast ajast, kuid selleks ei pruugi siiski aega jätkuda, kuna tööajal on suundumused pigem teised ning vaba aega autori arvates ei soovi paljud sisustada tööga seotud kohustustega.

Lapsevanemad võivad arvata, et sel ajal, kui nende laps on koolis, vastutab nende laste eest kool. Kuna põhilised teadmised elust ja olust tulevadki koolist, siis on see väline mõjutaja, millest lähtuvalt kujuneb lapsel oma arusaam maailmast. Samas ei saa ka tähelepanuta jätta, et lapsevanemal on kohustus oma last kasvatada ning see tähendab ka seda, et kasvatustöö ei ole ainult koolil – kool pakub vahendeid ja võimalusi kasvatuseks, kuid lapsevanem peab ka ise olema aktiivne lapse seisukohtade kujundamisel. Lapsevanematele tuleb selgitada, et

---

¹³² Vt viide nr 35.

¹³³ Mõtus, lk 52-53.

¹³⁴ KarS § 75. Käitumiskontrollile allutamine.

¹³⁵ Kaiko Kõplase arvates tuleks teha ennetustööd alustada 10-aastaste lastega – vt Allaste, lk 92.

narkootikumidega seotud probleem on olemas ning koostöös lapsevanematega aidata leida meetmeid, et vähendada riski uute narkootikumidega sõltuvuses olevate inimeste tekkimiseks. „Kui väga aktiivselt ennetustööd hetkel tegema hakata ja politsei omaltpoolt jätkaks aktiivset võitlust narkokuritegevusega, siis ilmselt mõne aasta pärast hakkaks asi paranema ja uute narkomaanide pealekasv väheneks.“¹³⁶

Ennetustöö puhul tuleb ka vaadata, et milliseid väljundeid kasutades on tulemus kõige produktiivsem. „Narkootikumide nõudluse vähendamise tõhusamaks korraldamiseks tuleb rakendada noortele suunatud motiveerimissüsteem. [...] Ilmselt oleks otstarbekas rakendada topeltmotivatsiooni [...], kus eeskujuliku käitumisega kaasnevad hüved ja mitterahuldava käitumise korral (hõlmab ka narkootikumide tarvitamise) rakendatakse negatiivseid sanktsioone.“¹³⁷

Samas tuleb ka arvestada, et tehtav ennetustöö vajab suuremat ressursi – nii inimressurssi kui ka rahalist ressursi. Kuna ennetustöö puhul hoitakse ära võimalikud tulevased kuriteod, siis peaks ressurss olema piisav kõigi vajaduste rahuldamiseks, kuid siiski see nii ei ole. „Samuti ei ole eesmärgipärase tegevuse rakendamiseks eraldatud piisavalt ressursse. Tegevus narkoennetustöö tasandil toimub killustatult. Esmatasandi ennetustöö on vaatamata riiklikus narkostrategias seotud prioriteetsele positsioonile proportsionaalselt oluliselt alafinantseeritud võrreldes teise- ja kolmanda taseme ennetustööga ning tendents on edaspidiselegi vähenemisele.“¹³⁸ Kaido Kõplase seisukoha järgi suunatakse rohkem raha tagajärgede likvideerimisele kui ennetustööle.¹³⁹ Autori arvates on siin ilmselt mõeldud narkootikumidest sõltuvuses olevate isikute ravi ning võõrutust.

NERS-i lõpparuande kohaselt vähenes näiteks sotsiaalministeeriumi haldusalas 2009. aastal narkomaania ennetamise riikliku strateegia elluviimiseks eraldatud vahendite maht võrreldes 2008. aasta tegeliku kuluga 26% võrra. Üleüldises plaanis eraldati iga-aastaste rakendusplaanide täitmiseks perioodi 2007-2012 jooksul planeeritust 38% vähem. „Kui aastatel 2003–2009 sõltlaste raviks ja rehabilitatsiooniks eraldatud ressursside osakaal pidevalt tõusis ning ka esmasele ennetusele eraldatud vahendite maht suurenes, siis 2009. aastal oli näiteks Tervise Arengu Instituut sunnitud esmaseks ennetuseks eraldatavate vahendite osakaalu oluliselt vähendama, et tagada tervishoiu- ja sotsiaalteenuste

---

¹³⁶ Allaste, lk 92.

¹³⁷ Mõtus., lk 54.

¹³⁸ *Op cit*, lk 48.

¹³⁹ Allaste, lk 92.

kättesaadavus abivajajatele ning säilitada teenuste maht olemasoleval tasemel.¹⁴⁰

Ennetustööks vaja mineva ressursi peavad leidma programmide eestvedajad ning osaliselt ka osalejad. Suuremates linnades ei pruugi see olla probleem, sest nendes saavad loenguid pidada ja kasvatustööst osa võtta politseinikud, kes on eelnevalt saanud asjaomase väljaõppe. Samas ei ole politseil väiksemates kohtades võimalik kasutada kõiki oma töötajaid ennetustöös, sest spetsiaalne väljaõpe võib olla puudulik ning seda tuleks neil teha oma põhitöö kõrvalt. „Maakondlikul tasandil ilmnevate probleemide osas arvas, näiteks Oru valla piirkonnapolitseinik Jaanika Porn, et just ennetustegevus on maakondlikul tasemel madalseisus. Ainus ennetustöö, mida tehakse, toimub koolides: kooli seintel on narko kahjulikkuse plakatid üleval, lisaks räägivad ka õpetajad midagi. Finantside olemasolul kutsutakse ka väljas poolt lektoreid, aga vähe. Politsei poolsed loengud on peaaegu olematud.“¹⁴¹ Järelikult ei jätku kõikidel politseijaoskondadel võimalusi preventsiiooni läbiviimiseks soovitavas mahus.

Ennetustöö on kasulik siis, kui on selge, kas see ennetustöö kandis ka vilja. Selleks toimub järelevalve ennetustööga seotud projektide üle. Siiski on ka järelevalves omad probleemid. „Ennetustöö järelevalve toimub nii projektipõhise tegevuse kui piirkondliku tegevuspõhise töö korral praktiliselt ainult finantskontrolli tasandil, s.t. jälgitakse aruannete õigeaegset laekumist ning eelarveliste kulutuste vastavust dokumentatsioonile. Sisulise tegevuse ja tulemuslikkuse kontrolli teostatakse vaid pisteliselt.“¹⁴² Järelikult ei ole võimalik jälgida kõigi preventsiiooniga seotud programmide tulemuslikkust ning see võib autori arvates olla üks põhjustest, miks esmatasandi preventsiioonile määratud ressursse vähendatakse – ei ole selge, kas programmid on tulemuslikud ning kannavad vilja.

Ennetustöö on küll spetsiifiline, kuid sellega peaksid tegelema isikud, kes teavad konkreetsest valdkonnast piisavalt, et ennetustööd läbi viia. Samas pööravad ennetustööle tähelepanu eelkõige selle valdkonna tegijad, kelle ametijuhendis on kirjas ennetustöö.¹⁴³ „Kogukonna tähelepanu peaks rohkem juhtima noorte ennetustööle vabatahtlikena, et nad annaks mingi väikse panuse kuidas eemale hoida juba varases eas noori, rohkem suunama neid terviseteadlikkusele.“¹⁴⁴ Samas tekib ka probleem siis, kui ennetustööd teostavad mitu

---

¹⁴⁰ NERS-i lõpparuanne, lk 4.

¹⁴¹ Staniglazov, lk 35-36.

¹⁴² Mõtus, lk 26 .

¹⁴³ Staniglazov, lk 68.

¹⁴⁴ *Ibid.*

ametkonda, kuid erinevate eesmärkide tõttu ei tehta koostööd.¹⁴⁵ Sellega seonduvalt ongi Valge Raamatu koostamisega soovitakse edendada erinevate asutuste vahelist suhtlust ning koostöö suurenemist.

Politsei teeb muude isikute ja asutustega oma pädevuses koostööd avalikku korda ähvardava ohu ennetamiseks, tõrjumiseks ja korrarikkumiste kõrvaldamiseks.¹⁴⁶ Narkootikumide seotud ennetustööd teostatakse nii üleriiklike ennetuslike programmidega kui ka programmidega, mis on mõeldud maakonna tasandil ennetustöö tegemiseks.

„Politsei poolne süütegude ennetamine on tegevus, mille eesmärgiks on süütegude ja muude korrarikkumiste ärahoidmine, süütegude soodustegurite mõju vähendamine ning avaliku korra tagamine. Süüteoennetust teostatakse erinevate sektorite (avalik-, era- ja mittetulundussektor) koostöös läbi kampaaniate, projektide, loengute ja ühekordsete ürituste.“¹⁴⁷

„Politsei- ja Piirivalveameti ennetuse valdkonna korraldamise ja arendamise eest on vastutav arendusosakonna ennetus ja järelevalve büroo. Ennetustöö korraldajate ülesandeks on luua koond kõikidest Politsei- ja Piirivalveameti poolt läbi viidavatest ennetustegevustest, tagada ennetuse eelarve otstarbekas kasutamine ning viia läbi riiklikke projekte või tegevusi antud vallas.“¹⁴⁸

PPA on sõnastanud konkreetsemalt ennetustöös seitse eesmärki ning nendega seonduvad meetmed. Nimekirjas neljanda eesmärgina on märgitud järgnev: sõltuvusainete tarvitamise ennetamine. Nimetatud eesmärgiga on seotud kaks meetet: teadlikkuse tõstmine sõltuvusainete tarvitamise tagajärgedest; ning sõltuvusainete kättesaadavuse tõkestamine.¹⁴⁹ Autor märgib, et kuna narkootikumidega seotud süüteod on ka seotud teiste süüteoliikidega, siis on autori hinnangul võimalik kaudselt seostada narkootikumide ennetusega seonduvalt ka eesmärgid 1 ja 3, mis on vastavalt: liikluses vigastatute ja hukkunute vähendamine (seotud meetde: joobes juhtide arvu vähendamine liikluses) ning varavastaste süütegude ennetamine (seotud meetmed: ohvriks sattumise vähendamine; ning teadlikkuse tõstmine varavastaste süütegude tagajärgedest).

---

¹⁴⁵ Staniglazov, lk 37.

¹⁴⁶ PPVS § 7⁷ lõige 1.

¹⁴⁷ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/> (25.04.2015).

¹⁴⁸ *Ibid.*

¹⁴⁹ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/> (20.04.2014).

PPA koduleheküljel oli 2014. aasta alguses otseselt narkootikumidega seotud projektidest konkreetselt välja toodud ainult Ida prefektuuri vastutusalal toimunud projektid – teistes prefektuuride puhul polnud ennetusprogrammides konkreetselt ära märgitud otsest seost ennetusprojekti ning narkootikumidega.

Kaudset seost on võimalik tuletada ühe Lõuna prefektuuri projekti puhul (projekti nimi: ennetus).¹⁵⁰ Nimetatud projekti eesmärgiks on alaealiste kuritegevuse vähendamine korduvsüütegude ennetamise kaudu. Sihtrühmaks on 13-18 aastased noored, kes on kohtu poolt tingimisi karistatud, sooritanud kuriteo ja on kohtuootel, alaealiste komisjoni poolt suunatud, ning riskirühma kuuluvad noored. Projekti raames külastavad noored erinevaid õiguskaitseasutusi ning neile viiakse läbi erinevaid loenguid psühholoogi, narkoloogi, medikute, prokuröride jt poolt.

Samuti on võimalik kaudset seost tuletada ühe teise Lõuna prefektuuri ülese ennetusprojekti puhul (projekti nimi Noortelaager Fööniks).¹⁵¹ Nimetatud projekti eesmärgiks on alaealiste (korduv)õigusrikkumiste vähendamine väärtegusid toime pannud noortele kasvatuslike meetmete rakendamise ja positiivsete prosotsiaalsete eeskujude loomise kaudu. Sihtrühmaks on 15- kuni 17- aastased süütegusid toimepannud noormehed Lõuna-Eesti regioonis. Projekti raames viiakse läbi sõjaväelaager, kus noormeestega viiakse läbi ellujäämisretk, maastikumäng, taktikaline õppus, orienteerumine, relvaõpe, esmaabi, spordivõistlused, EV militaarajaloo õpe, kunstiteraapia „Viha juhtimine“ ning tagasiside ankeetide täitmine. Sõjaväelaagris osalenud rühmajuhid annavad kirjalikult hinnangu noorte käitumisele ja individuaalsele arengule laagri jooksul. Hinnang edastatakse kriminaalhooldusametnikele, alaealiste komisjonidele ja noortele isiklikult.

Ida prefektuuri ennetusprojektidest oli kaks programmi otseselt seotud narkootikumidega: projekt nimega „drug free movement“ ning projekt nimega „ma tahan elada“.¹⁵² Esimese projekti puhul on eesmärgiks vähendada noorte narkootikumide tarvitamist, sh julgustada neid loobuma esimesest proovimisest. Nimetatud projekti sihtgrupis on Ida prefektuuri teenindaval territooriumil elavad koolinoored. Projekti käigus kuulutati välja kaks konkurssi: narkootikumide vastase liikumise Drug Free Movement logo ning parima sotsiaalse reklaami stsenaariumi leidmiseks, mille alusel valmisid kaks reklaamklippi. Loodud

---

¹⁵⁰ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/louna-prefektuur/> (25.04.2015).

¹⁵¹ *Ibid.*

¹⁵² Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/ida-prefektuur/> (25.04.2015).

reklaamklippe näidati telekanalites ETV, ETV2, Lites TV ning NTV Mir. Samuti valmis projekti raames kodulehekülj www.drugfreemovement.com, mille kaudu on „koolinoortel võimalik suhelda, faile, fotosid või videoid jagada.“¹⁵³ Siiski märgib autor, et nimetatud koduleheküljel ei ole ühtegi teavet narkootikumidest ega ühtegi narkootikumide ennetusega seotud teemat.

Teine Ida Prefektuuris oleva ennetusprojekti (ma tahan elada) eesmärgiks on vähendada noortel motivatsiooni narkootikume esmatarvitamiseks. Projekti sihtgrupiks on Ida prefektuuri teenindaval territooriumil elavad koolinoored vanuses 13-16 eluaastat. Projekti kirjelduses on märgitud järgnev: „Koolinoortel puudub selge ettekujutus narkootikumide tarvitamise tagajärgedest ning sellest, milliste raskustega uimastist sõltuvad inimesed igapäevaelus kokku puutuvad. Eksnarkomaanide esinemised loengutel võimaldab noortel aru saada, millised tagajärjed võivad sõltuvusainete tarvitamisega kaasneda. Sportlaste osalemise projektis ning sportliku ürituste läbiviimine annab õpilastele alternatiivi uimastite tarvitamisele, kujundamaks tervislike hoiakuid ja eluviisi. Projektiga motiveeritakse õpilasi iseseisvalt ohtusid ära hoidma ning elus õigeid valikuid tegema.“¹⁵⁴

Autor märgib, et üleriigilistest projektides¹⁵⁵ on tähelepanu suunatud muuhulgas alkoholi kättesaadavuse tõkestamisele alaealiste hulgas ning kampaanias „sekkumata jätmise tuleb ringiga tagasi“ julgustati inimesi märkama ning vahele segama olukorrale, kus mõni õigusrikkumine toimub. Eelnevalt viidatud kampaanias juhiti järjekordselt tähelepanu alaealistega seotud süütegudele: alaealiste poolne alkoholi tarvitamine (sh kättesaadavus); ning poevarguste toime panemine. „Kuigi varavastased süüteod on olnud viimased aastat langustrendis, moodustasid 2011.a varavastased kuriteod 57,3% ning see on alaealiste poolt kõige suurema osa kuritegudest ehk 39%.“¹⁵⁶ Siiski ei olnud üleriigilistest projektidest otseselt narkootikumide ning selle ennetusega seonduvaid ennetusprogramme välja toodud, mistõttu võib jääda mulje, et konkreetselt narkootikumide seonduvalt ei ole konkreetseid ennetuslikke programme loodud.

Autori hinnangul on PPA küll seadnud endale sihiks sõltuvusainete tarvitamise ennetamise, kuid PPA kodulehel oleva teabe põhjal on konkreetselt narkootikumidega seotud ennetuslikke

---

¹⁵³ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/ida-prefektuur/> (25.04.2015).

¹⁵⁴ *Ibid.*

¹⁵⁵ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/yle-eestiline/> (20.04.2014).

¹⁵⁶ Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/yle-eestiline/sekkumata-jatmine-tuleb-ringiga-tagasi.dot> (20.04.2014).

projekte teostatud ainult Ida prefektuuris. Üleriigilisel tasandil keskendutakse alkoholi kättesaadavuse vähendamisele alaealiste hulgas, kuid konkreetselt narkootikumidega seonduvaid programme pole välja toodud. Autor leiab, et lisaks alkoholiga seotud ennetusprogrammidele tuleb ka tähelepanu suunata narkootikumide tarvitamisele suunatud programmidele ka teistes maakondades. Seda ka seetõttu, et alaealisena alkoholi tarbinud noortel on kaheksa korda suurem tõenäosus narkootikume proovida võrreldes nende täiskasvanutega, kes ei pruukinud alaealisena alkoholi.¹⁵⁷

Politsei saab küll osaleda sotsiaalses preventsioonis, kuid piirid osalemisele ning ennetustöö mõjule seavad koostööd õppeasutuste ja teiste ametkondadega ning olemasolevad ressursid ennetustööga tegelemiseks. Sageli ei ole piisavalt ressursse ennetustöö jaoks ning järelevalve ressursside kasutamise ning ennetustöö produktiivsuse üle jääb väheseks. Ennetustööd tuleks teha eelkõige noortega, et mõjutada nende arvamusi ja seisakuid ning julgustada neid toimetamaks õigel viisil. Politsei poolt tehtava preventsiooni eesmärk ongi vähendada riski, et noored hakkavad narkootikume pruukima ning seeläbi ka teisi süütegusid toime panema.

2.3. Peatüki lühikokkuvõte

Kokkuvõtvalt on võimalik öelda, et politsei tegeleb narkoennetusega kasutades erinevaid seaduslikke meetmeid. Uimastitarvitamise vähendamise poliitika kohaselt teeb politsei koostööd, et piirata narkokuritegevust ning narkootikumide kättesaadavust. Põhitegevus on suunatud narkootikumide konfiskeerimisele kui ka müügiga tegelevate isikute tuvastamisele ning süüdi mõistmisele. Samas on ka politseil võimalik tegeleda ennetava politseitööga, et mõjutada narkootikumide tarvitajaid loobuma narkootikumide tarvitamisest.

Politseiametnik võib kontrollida isiku organismis alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine või muu sarnase toimega aine esinemist. Kui esineb kahtlus, et isik on joovastavaid aineid kasutanud, siis võib politseiametnik joobeseisundi kahtluse korral toimetada isiku tervishoiuteenuse osutaja juurde või riiklikku ekspertiisiasutusse. Sellele eelnevalt on politseiametnikul võimalus teostada narkojoobe kahtluse puhul narkojoobe tuvastamine indikaatorvahendiga, mis antakse vabatahtlikult ning selle positiivseks osutumisel viiakse proov riiklikule ekspertiisiasutusele uurimiseks. Narkojoobe kahtluse korral peab politseinik kirjeldama joobele viitavaid tunnuseid, mida kontrollitakse välise vaatluse ja küsitlemise abil.

---

¹⁵⁷ Abadinsky, Howard. Drug use and abuse: a comprehensive introduction. Wadsworth, Cengage Learning, 8th edition. 2013, lk 5.

Siiski tuleb arvestada, et kohati võivad narkojoobe tunnused olla sarnased alkoholijoobe tunnustega. Politseil on küll kasutusel kaks kiirtesti ning kaks analüsaatorit, millega abil on võimalik kindlaks teha, kas isik on narkootilisi aineid tarvitanud või mitte. Samuti peab arvestama, et narkokiirtestid ei pruugi reageerida tarvitatud aine osas – enamasti tuvastavad narkokiirtestid enamlevinud ainete jääke inimese organismis. GHB puhul on joovet võimalik tuvastada ainult 24 tunni jooksul peale aine tarvitamist. Samuti võivad indikaatorvahendid anda tulemusena valepositiivse tulemuse. Kui politseinik tuvastab positiivse tulemuse, siis saadetakse proovi tulemus riiklikku ekspertiisiasutusse (EKEI), millel on ainult neli regionaalset kohtuarstlikku ekspertiisiosakonda. Analüüse teostatakse ainult kahes kohas – Tallinnas ja Tartus. Analüüside teostamine on raha eest ning tegemist on menetluskuludega, mille eest tasub vastavalt kohtuotsusele kas süüdimõistetult või riigilt.

Autor leiab, et politseinikud peaksid järjest rohkem kasutama narkojoobe kahtluse korral indikaatorvahendeid, et välja selgitada võimaliku narkojoobe olemasolu. Varasema seadusandluse kohaselt tegi lõpliku narkojoobe kindlaks riiklik ekspertiisiasutus, kuid korrakaitseseaduse jõustumisega 01.07.2014 ei pea politseinikud alati pöörduma riikliku ekspertiisiasutuse poole, et määrata kindlaks narkojoobe esinemist isiku organismis (vt KorS § 41 lõige 7). Autor leiab, et nimetatud säte on küll sarnane nüüdseks kehtetu PPVS § 7²⁴ lõikega 4, mille kohaselt oli alkoholijoovet võimalik tõendada ka indikaatorvahendi näidu alusel (v.a. kui tegemist on sõidukijuhi joobe kontrollimisega), kuid korrakaitseseaduses ei ole märgitud erisätteid selle kohta, kas see on ka kohaldatav sõidukijuhtide narkojoobe kontrollimisel. Autor leiab, et narkojoobe kontrollimise puhul tuleb korrakaitseseaduses täpsemalt ära määratleda, kas indikaatorvahendi alusel tuvastatud narkojoobes olekut on võimalik lugeda tõendatuks ning selle alusel tunnistada isik süüdi narkojoobes juhtimises. Autor ei välista võimalust, et seadusandja on soovinud narkojoobes sõiduki juhtimise korral karistada isikut NPALS-i või liiklusseaduse alusel.

Narkokuritegevuse vastu võitlemisel kasutatakse suuremas osas jälitustoiminguid, kuna muud moodi ei ole võimalik uusi juhtlõngasid saada. Näiteks 2013. aastal oli 40% teostatud jälitustoimingutest seotud narkokuritegude avastamisega seotud kriminaalasjadega. 2013. aasta alguses jõustus ka seadusemuudatus, mille kohaselt on võimalik jälitustoiminguid kasutada ainult raskemate ja keerukamate kuritegude puhul. Jälitustoimingutega seonduvalt on politseil võimalik kasutada salajasele kaastööle kaasatud isikut. Nimetatud isikul tekivad konkreetsed õigused ning teadupärast tasustatakse nende tegevust ka politsei poolt. Selleks koostab politseiametnik dokumendi, millega kinnitatakse, et raha on üle läinud õigustatud

isikule. Siiski on Eesti kohtupraktikas (Riigikohtu Kriminaalkollegiumi otsus 15.12.2013 nr 3-1-1-113-13) ka ilmnunud olukord, kus endine politseiametnik oli jätnud salajasele kaastööle kaasatud isikule maksmata tema poolt osutatud teenuste eest. Kohtuasjas ilmes, et kuigi salajasele kaastööle kaasatud isik oli alla kirjutanud 74 korral, et ta on raha kätte saanud, siis kohus leidis, et salajasele kaastööle kaasatud isiku ütluste alusel oli võimalik väita, et raha laekumist ei toimunud. Seetõttu peavadki järgnevad jälitusametnikud võtma tarvidusele tagatised, et vältida järjekordset sõna vs sõna olukorda.

Jätkuvalt on politseil probleemiks narkokuritegevusega võitlemisel ressursipuudus, kuna puudub piisavalt politseiametnikke, kes tegelevad narkokuritegedega. Olemasolevate politseinikke kimbutavad ületunnid ning ajapuudus. Kuna politseil on vajalik tegutseda erinevatel aladel, sh tegeleda peale narkootikumid ennetustegevuse ka muude politseiliste tööülesannetega, siis selle võrra on suurenenud nende isikute töökoormus. Samuti viidi läbi PPA-s koondamine keskastme ametnike seas, mille tulemusena vähenes politseinike arv.

Autor siiski leiab, et süütegude ärahoidmisesse tuleks suunata suuremaid inim- ja rahalisi ressursse, et tagada võimalike süütegude ärahoidmine. Kuigi PPA-s viidava koondamise tulemusena said nõ reaktiivsuse politseinikud suuremat palgalisa, ei leevenda see asjaolu politseiametnike järjest suurenevat töökoormust.

Politseil on ka võimalik tegeleda sotsiaalse narkopreventsiooniga. Selleks tuleb politseil teha koostööd nii üldsuse kui ka konkreetsete isikute suhtes. Selleks luuakse erinevaid programme, mis peaksid olema suunatud eelkõige noortele. Seonduvalt tuleks kaasata ka neid isikuid, kes puutuvad noortega kõige rohkem kokku - õpetajad, nõustajad, sõbrad, klassikaaslased, perekond. Sedasorti ennetustegevus sobib haridussüsteemi. NERS-i lõpparuande kohaselt tekkisid koolides narkoennetusega seonduvad probleemid õpetajatel, kuna uimastihariduse andmine on keeruline ning tundideks ettevalmistamine on ajamahukas – seda enam, kui algmaterjalid on õpikud, mis on oma sisult aegunud. Koolid nägid vajadust uimastitega seotud õppe andmist, kuid teiselt poolt oli piiranguks koolide enda rahalised ressursid. Siiski on Politsei puhul kõige kasulikum viia narkoennetust läbi viia läbi vestluste ning loengute õppeasutustes. Samas peaks politseinik leidma selle aja kas oma tööajast või oma vabast ajast. Probleemid on ka väiksemates politseijaoskondades, kus politseil ei pruugi olla võimalik narkoennetuslike loengute pidamine aja piiratuse tõttu – põhitöökohustuste tõttu ei ole võimalik ennetuslikke loenguid teha.

PPA süüteoennetuse valdkonna korraldamise ja arendamise eest on vastutav arendusosakonna ennetus ja järelvalve büroo. PPA on kodulehe kohaselt omapoolsete ennetusprojektides lähtunud narkootikumidega seotud programmide puhul põhiliselt Ida prefektuuris. Üleriigilisel tasandil keskendutakse alkoholi kättesaadavuse vähendamisele alaealiste hulgas, kuid konkreetselt narkootikumidega seonduvaid programme pole PPA koduleheküljel välja toodud. Siiski peaksid ka need programmid olema käsitletud ka teistes maakondades.

Autor leiab, et PPA peaks suurendama narkootikumide ennetamisega seotud programmide levikut. Üheks selliseks võimaluseks oleks käsitleda alaealistele suunatud alkoholiga seotud programmides ka narkootiliste ja teiste uimastavate ainete kahjulikkust. Tegemist on sarnaste probleemidega (sõltuvust tekitavate ainetega), mille sihtgrupp on sama (alaealised).

3. KUIDAS POLITSEI PROBLEEMI TEADVUSTAB?

3.1. Küsitluse metoodika

Autor viis Lääne prefektuuri politseiametnike seas läbi ankeetküsitluse 2014. aasta kevadel. Küsitluse läbiviimiseks kasutati ankeeti, mis edastati Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri politseiametnikele. Ankeedis toodud küsimused on käesoleva töö lisas nr 2. Kuna autor edastas küsimustikud enne PPA struktuuris toimunud muutusi, siis küsitluse adressaatideks olid tol hetkel Lääne prefektuuri korrakaitsebüroo korrakaitseteabetalituse ennetusteenistus, korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus, korrakaitsebüroo Pärnu politseijaoskond ning Audru konstaablijaoskond. Autor soovis ka 2015. aasta alguses viia läbi sarnast küsitlust, kuid siis ei saanud vastuseid politseinikelt.

Edastatud küsimustikuga soovis autor välja selgitada küsitluses osalenud politseiametnike seisukohad ning kogemused seoses narkootikumide vastase tegevusega. Samuti, kas ning milliseid probleeme on Lääne prefektuuri politseiametnikel seoses narkovastase ennetusega üles kerkinud: nt tehnilise- ning inimressursiga seonduv (sh narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendi kasutamisel), narkootikumidega seotud ennetuse ning selle teadvustamisega seonduvad probleemid, milliseid koolitusi on politseiametnikud seoses narkoennetusega saanud ning ise andnud jne.

Varasemalt on Koit Allaste¹⁵⁸ läbi viinud enda lõputöö raames küsitluse politseiametnike seas, et välja selgitada, milliseid probleeme politseiametnikud näevad narkootikumide vastu võitlemisel ühiskonnas. Tulemustest selgus, et probleemidega nähti erinevaid organisatoorseid takistusi politseis ning meediakajastust, mis avaldab ebaselgeid sõnumeid noortele – nt sageli pidavat meedia idealiseerima narkootikumidega seotud isikuid.

Sihtrühmaks oli Lääne Politseiprefektuuri ametnikud, kes autori hinnangul oma igapäevatöös puutuvad või võivad puutuda kokku narkootikumidega seotud ennetusega: nt noorsoopolitseinikud, liikluspolitseinikud, piirkonna konstaabel. Valimi suuruseks oli algselt planeeritud 10-15 politseiametnikku, kuid ainult 8 politseiametnikku esitasid vastused autori poolt koostatud küsimustikule. Suurima panuse andsid liiklusjärelvalvetalituse liikluspolitseinikud – talitusest andis vastused esitatud küsimustikule 5 talituse teenistajat

---

¹⁵⁸ Vt viide nr 6.

(koos talituse juhiga on talituse suuruseks 6 politseiametnikku). Kõigi vastajate vastused on lisatud käesoleva töö lisasse nr 3.

3.1.1. Indikaatorvahendi kasutamine

Autor on käesoleva töö alapeatükis 2.1.1. käsitlenud narkojoobe tuvastamise temaatikat, sh narkojoobe indikaatorvahendi kasutamist. Politseil on võimalik kasutada kahte tüüpi kiirteste ning kahte analüsaatorit narkojoobe tuvastamiseks. Seaduslik alus narkojoobe indikaatorvahendi kasutamiseks tuleneb KorS § 41 lõikest 1 ning kui indikaatorvahendi näit osutub positiivseks, siis läheb võetud proov edasisele uurimisele riiklikus ekspertiisiasutuses. Seetõttu nõustub autor liikluspolitseinikuga, kes on märkinud, et indikaatorvahend pole aluseks joobe tuvastamiseks – autor lisab, et lõplik tuvastamine toimub ekspertiisis. Samas märgib autor, et seaduse kohaselt võidakse piirduda ainult indikaatorvahendi kasutamisega, eeldusel, et politseiametnik ei pea vajalikuks täiendavate andmete kogumiseks ning isik ise ei nõua narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine organismis esinemise tuvastamist bioloogilise vedeliku proovi uuringuga (KorS § 41 lõige 7).

Liiklusseaduse kohaselt on joobeseisundis sõiduki juhtimine karistatav ning seetõttu tuleb liiklusjärelvalvet teostataval politseiametnikel olema võimalus kasutada narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendeid. Siiski selgus küsitluste tulemustest, et kolm liiklusjärelvalvetalituse politseiametnikku pole kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit. Autor märgib, et kuigi nende kolme politseiametniku poolt antud vastustes ei ole märgitud, mis põhjusel nad ei ole neid kasutanud, tuleb autori arvates siiski ka liiklusjärelvalves kasutada narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit liikluses võimalike narkojoobes liiklevate juhtide tabamiseks. Ühe vastaja kohaselt on ta indikaatorvahendit näinud sisuliselt korra aastas.

Autor on eelnevalt välja toonud, et indikaatorvahendite kasutamisel tuleb arvestada asjaoluga, et nad võivad näidata valepositiivset tulemust, kuid samas ekspertiis näitab negatiivset. Sellele asjaolule on tähelepanu juhtinud ka üks vastajatest, kes märgib, et teadaolevalt on olnud olukordi, kus näitab positiivset näitu, kuid ekspertiis negatiivset. Üks vastajatest on märkinud indikaatorvahendi kasutamisel esinevatest probleemidest, et sülje kaudu proovi võtmine on väga keerukas, kuna sülge ei ole kunagi piisavalt.

Ühe politseiametniku arvates on üks suurimatest probleemidest arstid, kes „ei suuda/ei taha joovet tuvastada“. Seadusandluse kohaselt teeb lõpliku narkojoobe kindlaks riiklik ekspertiisiasutus. Lääne prefektuuri puhul asub ainukene pädev regionaalne kohtuekspertiisiasutus SA-s Pärnu Haigla, kuhu on võimalik isik toimetada vere- või uriiniproovi võtmiseks. Kui tegemist on tervishoiuteenuse osutaja juures võetud prooviga, siis see tuleb edastada SA Pärnu Haiglasse. Kuigi politseiametnik ei toonud täpsemalt välja, kas arsti all on ta mõelnud tervishoiuteenuse osutajat või SA Pärnu Haigla töötajat, kellel on võimalik proove võtta ning nende alusel narkojoobe olemasolu tuvastada, nõustub autor vastajaga, et politseil tuleks teha rohkem koostööd haiglatega.

Autor on varasemalt välja toonud, et indikaatorvahendite kasutamisel tuleb arvestada asjaoluga, et indikaatorvahendid reageerivad ainult kindlatele narkootilistele ainetele. Nimetatud asjaolule on tähelepanu juhtinud ka üks vastajatest: „turule tuleb alati uusi aineid, mille positiivne tulem ei pruugi kajastada indikaatorvahendi näidust, mis teevad narkootikumide tarvitamise avastamise raskemaks“.

Politseiametnikud on ka välja toonud nendepoolsed lahendused narkojoobe indikaatorvahendi kasutamisel tekkinud probleemidele: soovitatav on PPA-s kasutada kõigil ühtseid teste ehk neid, mida kasutab EKEI; turule tulevad uuemad indikaatorvahendid, mis valepositiivset tulemust ei näita.

Kui arvestada korrakaitseaduse jõustumisega toimunud muudatusi joobe tuvastamise osas, tuleb PPA-s kasutusele võtta sellised narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendid, mis tagavad, et välja toodud narkojoobe näit poleks valepositiivne. Seda nii arvestades võimalikke vaidlusi – kui nt isik otsustab hiljem ümber ning soovib nõ tõendatud tulemust saada,

3.1.2. Ressursside puudujääk

Oleg Staniglazov on oma lõputöös välja toonud, et narkoennetusega seotud probleemiks on nii rahalise ressursi kui ka inimressursi puudujäägid. Valge Raamatu kohaselt tuleb organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks suurendada raskete narkokuritegude avastamise võimekust – selleks tuleb tagada jälitus- ja kriminaalmenetlust läbiviivate ametnike piisav arv.

Küsimustikule antud vastuste kohaselt pooled vastajad märkinud, et nende hinnangul ei ole PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks piisavad.

Teadaolevalt toimus 2014. aasta lõpus suurem koondamine Politsei- ja Piirivalveameti ridadest, mille tulemusena koondati esialgsete hinnangute kohaselt ca 250 töötajat. Varasemalt on juba lahkunud ametist 500 töötajat. Sellega seonduvalt on üks vastajatest märkinud, et narkoennetusega seonduvaks põhiprobleemiks on „inimressursside vähenemine ja töökoormuse kasv, mistõttu ei jõua lisaks muudele tööülesannetele alati ennetuslike ürituste korraldamisega tegeleda.“ Sellele lahenduseks märgib ta ametikohtade lisamist, mitte nende kärpimist. „Kuna praegusel hetkel on inimesi organisatsioonis vähenemas/lahkumas, kasvab ka töölejäivate inimeste töökoormus, mistõttu ei suuda kõige korraga tegeleda“.

Autor leiab, et eeltoodud probleem on jätkuvalt olnud keskseks kohaks nii narkootikumidega seotud politseitöös kui ka politseitöös üldiselt. Seetõttu tuleks suurendada politseiametnike arvu, sest selle tulemusena on võimalik tegeleda suuremate jõudude ning võimalustega esile kerkinud ohtude likvideerimiseks.

3.1.3. Politsei poolne ennetustegevus

Autor on käesoleva töö esimese peatükis välja toonud, et organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks tuleb tagada, et narkopreventsiooni läbi viidavatele politseiametnikele peab olema tagatud koolitused vastava valdkonna osas. Sisuliselt peab narkoennetust teostav politseinik olema piisavalt pädev, et tegeleda narkoennetusliku tööga. Autorile edastatud vastuste kohaselt on 5 vastajal olemas mingigi ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega. Siiski olid kaks liiklusjärelvalvet teostavat politseinikku märkinud, et sisuliselt puudub neil varasem ametialane kokkupuude narkootikumide ennetusega. Ühe liikluspolitseiniku puhul oli kokkupuude olnud ainult mõningatel koolitustel. Samuti ei osanud enamuse vastajatest (6 vastajat, sh kõik liiklusjärelvalve talituse politseinikud) nimetada ühtegi narkoennetusega seotud programmi. Eeltoodust võib järeldada, et liiklusjärelvalve talituse politseiametnikel polnud antud vastuste kohaselt kokkupuude narkootikumide ning selle ennetusega väga suur. Samas on sisuliselt kõik vastajad saanud mingit narkootikumide alast koolitust.

Autor on välja toonud teises peatükis näiteid nendest meetmetest, mida politseiametnikel on võimalik kasutada seoses narkoennetusega. Vastajad on omaltpoolt märkinud järgnevad meetmed: loengute pidamine narkootikumide kahjulikkusest, sh võiks näidata šokeerivaid pilte¹⁵⁹ narkomaanidest, nende käitumisest, välimusest, üledoosidest jne; koguda infot, kontrollida isikuid jne; tõhustada kontrolli noorte hulgas, nende kogunemiskohtades; vestelda inimestega narkootikumide valdkonnas; vestlused ja seminarid eelkõige kooliealiste seas, selgitamaks narkootikumide kahjulikkust ja selle tarvitamisest tingitud tagajärgi. Samas on üks vastajatest välja toonud, et narkootikumidest rääkimine lastele võib kaasa tuua huvi suurenemise nende ainete suhtes. „Seega on väga oluline, kuidas sellest näiteks lastele räägitakse, et neis huvi ei tekiks.“

Autor märgib, et esitatud vastuste põhjal on võimalik väita, et politseiametnikel on pigem võimalik tegeleda ennetavate meetmetega – loengute ja seminaride pidamisega. Samas on ainult kaks vastajat toonud välja autori arvates pigem kriminaalpreventiivsete meetmete kasutamise – isikute kohta info kogumist ja selle kontrollimist ning kontrollide teostamine noorte kogunemiskohtades. Samas on üks vastajatest märkinud, et kui narkomaane trahvida, siis pole narkomaanidel trahvide tasumiseks raha; üldkasuliku töö puhul ei ilmu nad kohale; ning aresti puhul tuleb ülalpidamine maksumaksjatest.

Siiski leiavad 4 politseiametnikku, et narkosüütegude ennetusele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Üks vastajatest täpsustab, et tähelepanu hakati rohkem jälle pöörama 2012. aastal ning märkis nn Valge Raamatu ilmumist, kus „pakutakse väga konkreetseid teaduspõhiseid suuniseid ja ka praktilisi ja süsteemseid tegevusi, mis kogumis peaksid viima narkootikumide tarvitamise vähendamiseni“

Järgnevalt on välja toodud vastajate poolt välja pakutud vanus või aeg, mil nende arvates peaks ennetusega alustama:

- alates 4-5 klassist juba võiks rääkima hakata kõigest sellisest - suits, alkohol, narkootikumid, või ka varem;
- vähemalt 6-klassist; alates 10. eluaastast alates;
- 7-18 aastastele;
- ennetuse vanusegrupp 13-14 aastat;

---

¹⁵⁹ [Autori kommentaar: kui peetakse loenguid narkootikumide kahjulikkusest, siis narkomaanide piltide näitamine peab toimuma õiguslikul alusel, mis üldreeglina toimub kas isiku nõusolekul või kui avaldamiseks on muu seaduslik alus].

- alates 12 aastastele;
- tuleks alustada juba põhikooliealistega.

Eeltoodust tulenevalt on võimalik antud vastuste põhjal väita, et vastajate arvates tuleb suhteliselt varakult pihta hakata ennetusega – eelkõige alaealistega ning vastuste kohaselt peamiselt alaealiste seas, kes on vanuses 10-14 eluaastat. Koolid on ideaalne koht, kus noortele tutvustada tervislikke eluviise ning koolipõhiseid ennetusprogramme on võimalik läbi viia koolitundidena või käitumise juhtimise programmide kaudu.¹⁶⁰ Autor leiab, et narkootikumide ning muude sõltuvust tekitavate ainete seotud ennetust tuleb läbi viia võimalikult varakult, et seeläbi alaealistele selgeks teha narkootikumide ja teiste sõltuvust tekitavate ainete kahjulikke mõjusid ning tagajärgesid. Üks politseiametnikest on märkinud, et ta on varasemalt kokku puutunud 5 aastaste lastega, kes on „nuusutanud“ liimi, kasutanud suitsu. Nimetatud näide ilmestab, kui varakult juba alaealised puutuvad kokku erinevate sõltuvust tekitavate ainete, mis on kahjulikud kasvavale ning arenevale alaealisele.

3.1.4. Peatüki lühikokkuvõte

Autor viis läbi küsitluse Lääne prefektuuri politseiametnike seas. Edastatud küsimustikuga soovis autor välja selgitada küsitluses osalenud politseiametnike seisukohad ning kogemused seoses narkootikumide vastase tegevusega. Samuti, kas ning milliseid probleeme on Lääne prefektuuri politseiametnikel seoses narkovastase ennetusega üles kerkinud.

Indikaatorvahendi kasutamine

Küsitluste tulemustest selgub, et kolm liiklusjärelvalvetalituse politseiametnikku pole kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit. Autor märgib, et kuigi nende kolme politseiametniku poolt antud vastustes ei ole märgitud, mis põhjusel nad ei ole neid kasutanud, tuleb autori arvates siiski ka liiklusjärelvalves kasutada narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit liikluses võimalike narkojoobes liiklevate juhtide tabamiseks. Samuti märkis üks vastajatest, et ta on indikaatorvahendit näinud sisuliselt korra aastas.

Ühe politseiametniku vastuse kohaselt on olnud indikaatorvahendi kasutamisel olukordi, kus indikaatorvahend näitab positiivset näitu, kuid ekspertiis negatiivset. Üks vastajatest on

¹⁶⁰ Agabio, Roberta jt. A systematic review of school-based alcohol and other drug prevention programs. Clinical practice & epidemiology in mental health, nr 11. 2015.

märkinud indikaatorvahendi kasutamisel esinevatest probleemidest, et sülje kaudu proovi võtmine on väga keerukas, kuna sülge ei ole kunagi piisavalt. Samuti pidavat olema probleemiks arstid, kes „ei suuda/ei taha joovet tuvastada“. Samuti juhtis üks vastajatest tähelepanu asjaolule, et „turule tuleb alati uusi aineid, mille positiivne tulem ei pruugi kajastuda indikaatorvahendi näidus, mis teevad narkootikumide tarvitamise avastamise raskemaks“. Politseiametnikud on ka välja toonud nendepoolsed lahendused narkojoobe indikaatorvahendi kasutamisel tekkinud probleemidele: soovitatav on PPA-s kasutada kõigil ühtseid teste ehk neid, mida kasutab EKEI; turule tulevad uuemad indikaatorvahendid, mis valepositiivset tulemust ei näita.

Ressursside puudujääk

Küsimustikule antud vastuste kohaselt pooled vastajad märkinud, et nende hinnangul ei ole PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks piisavad.

Teadaolevalt toimus 2014. aasta lõpus PPA-st koondamine, mille tulemusena lisandus juba 500-le lahkunule veel 250 töötajat. Sellega seonduvalt on üks vastajatest märkinud, et narkoennetusega seonduvaks põhiprobleemiks on „inimressursside vähenemine ja töökoormuse kasv, mistõttu ei jõua lisaks muudele tööülesannetele alati ennetuslike ürituste korraldamisega tegeleda.“ Sellele lahenduseks märgib ta ametikohtade lisamist, mitte nende kärpimist. „Kuna praegusel hetkel on inimesi organisatsioonis vähenemas/lahkumas, kasvab ka töölejäävate inimeste töökoormus, mistõttu ei suuda kõige korraga tegeleda“.

Politsei poolne ennetustegevus

Autorile edastatud vastuste kohaselt on 5 vastajal olemas mingigi ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega. Siiski olid kaks liiklusjärelvalvet teostavat politseinikku märkinud, et sisuliselt puudub neil varasem ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega. Ühe liikluspolitseiniku puhul oli kokkupuude olnud ainult mõningatel koolitustel. Samuti ei osanud enamus vastajatest (6 vastajat, sh kõik liiklusjärelvalve talituse politseinikud) nimetada ühtegi narkoennetusega seotud programmi.

Autor märgib, et esitatud vastuste põhjal on võimalik väita, et politseiametnikel on pigem võimalik tegeleda ennetavate meetmetega – loengute ja seminaride pidamisega. Samas on

ainult kaks vastajat märkinud toonud välja autori arvates pigem kriminaalpreventiivsete meetmete kasutamise – isikute kohta info kogumist ja selle kontrollimist ning kontrollide teostamine noorte kogunemiskohtades. Samas on üks vastajatest märkinud, et kui narkomaane trahvida, siis pole narkomaanidel trahvide tasumiseks raha; üldkasuliku töö puhul ei ilmu nad kohale; ning aresti puhul tuleb ülalpidamine maksumaksjatest.

Lastega seonduvalt on üks politseinikest märkinud, et narkootikumidest rääkimine lastele võib kaasa tuua huvi suurenemise nende ainete suhtes. „Seega on väga oluline, kuidas sellest näiteks lastele räägitakse, et neis huvi ei tekiks.“ Samas leiavad 4 politseiametnikku, et narkosüütegude ennetusele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Samas tuleb vastajate arvates ennetusega suhteliselt varakult pihta hakata – eelkõige alaealistega ning vastuste kohaselt peamiselt alaealiste seas, kes on vanuses 10-14 eluaastat.

4. POLITSEI JA NARKOOTIKUMIDEGA SEOTUD PROBLEEMIDE KAJASTAMINE MEEDIAS

4.1. Politsei ja narkootikumidega seotud probleemide kajastamine Postimehe internetiväljaande kaudu

Kuna meedia on oluline infoplatvorm avalikkuse informeerimisel ja hoiakute kujundamisel sotsiaalsete probleemide puhul, siis järgnevalt on vaadeldud, kuidas Eesti meedia politsei tegevust nõ narkovastases võitluses kajastab. Kuigi meedia ei pruugi isikute arvamusi, annavad nad diskussiooni ja arutelu jaoks nõ päevakorra ja parameetrid.¹⁶¹ Töös on keskendunud uudistele Eesti suurima ajalehe Postimees võrguväljaannetes. Meedia võib funktsioneerida ka olulise lülina narkoennetuses ning meedia mängib vähemalt subordineerivat rolli kõigis suuremates teoreetilistes perspektiivides kuritegevusest ning kriminaalõigusest aru saamisel.¹⁶²

Kuna politseitöö ise on oma olemuse tõttu salastatud, ei ole võimalik kasutada politsei väljaõpet puudutavat kirjandust, sest sellega seotud kirjandus on valdavalt piiratud juurdepääsuga teave, sh osa sellega seonduvast on riigisaladusega kaitstud. Seda fakti võib kinnitada käesoleva töö autor omast kogemusest. Kuna tavakodanik saab infot politsei tegevuse kohta narkovastases tegevuses peamiselt meediast, siis ongi järgnevalt analüüsitud – milline on pilt, mille avalikkus politseist meedia vahendusel saab?

Käesolevas peatükis käsitletavad artiklid on pärit Postimees.ee internetikeskkonnast ning käsitletavaks ajaperioodiks on 2014. aasta. Valiti sellised uudised, milles oli välja toodud Politsei- ja Piirivalveameti poolsed narkootikumide preventsiooniga seotud tegevused. Autor käsitleb ka neid artikleid, milles kajastatakse kohtuasju, kus politsei viis läbi kohtueelset uurimist. Artiklid saadi kasutades Postimees.ee internetikeskkonna arhiivi ning otsingut, mille tulemused sisaldasid narkootikume ning politseid.

Valimi moodustasid kokku 99 artiklit¹⁶³, millest 40 artiklit käsitlevad PPA poolt narkojoobes liikluses tabatud sõidukijuhtide arvu; 33 artiklit käsitlesid narkootikumidega seotud kohtuasju, milles PPA viis läbi kohtueelset uurimist; 7 artiklit käsitlesid 2013. ning 2014. aastaga seotud

---

¹⁶¹ Teece, Michael; Makkai, Toni. Print media reporting on drugs and crime, 1995-1998. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, nr 158, juuli 2000.

¹⁶² Reiner, Robert. Media made criminality: The representation of crime in the mass media, lk 18. 2014.

¹⁶³ Artiklite nimekiri on toodud Lisas nr 4; artiklite lingid on seisuga 25.04.2015.

statistikat narkokuritegude osas; 4 artiklit käsitlevad Siseministeeriumi 2013. aasta aastaraamatu peatükke seoses narkootikumide vastase tegevusega. Narkootikumide ja selle tõkestamisega seonduvaid seisukohti ning tähelepanekuid on Siseministeerium ja PPA väljendanud 11 artiklis. Nelja artikliga seonduvalt käsitleti endise narkokuritegude talituse juhi kohtuasja.

Uudised narkojoobes juhtidest liikluses

40 artiklit, mis käsitlesid PPA aktiivset tegevust liikluses seoses narkootikume tarvitanud sõidukijuhtide tabamisega. 37 artikli puhul oli märgitud nende isikute arv, kelle puhul kahtlustati narkojoobes sõiduki juhtimist või konkreetselt on märgitud narkojoobes sõiduki juhtimine – nt oli ühes artiklis¹⁶⁴ märgitud, et ööpäeva jooksul tabati 8 narkootiliste ainete tarvitamistunnustega mootorsõiduki juhti. Ühes artiklis oli märgitud, et politseioperatsiooni käigus leiti kolmel korral oletatavat narkoainet, mis saadeti ekspertiisi. Nimetatud politseioperatsioon viidi läbi öösel ning artikkel ilmus sellele järgneval päeval, mistõttu ei olnud artikli ilmumise ajaks märgitud, kas tegemist oli reaalselt narkootikume sisaldavate ainetega. 16 artikli puhul oli lisaks liiklusest kõrvaldatud joobes juhtidele märgitud ka liiklusõnnetuste lühikokkuvõtted, kus inimesed olid viga saanud. 11 artikli puhul oli artiklis märgitud ka võimalikud tagajärjed isikule, kes juhib sõidukit joobes olekus: rahaträhv kuni 1200 eurot, arest kuni 30 päeva või juhtimisõiguse äravõtmine kuni 12 kuuks. Samuti oli kahes artiklis märgitud, et kui juht on narkojoobes või vähemalt 1,5-promillises alkoholi joobes, saab kohus teda karistada kriminaalkorras kas rahalise karistusega 30-500 päevamäära või kuni kolmeaastase vangistusega ning lisakaristusena ka juhtimisõiguse kuni kolmeks aastaks ning konfiskeerida sõiduki kui kuriteo toimepanemise vahendi. Autor leiab, et võimalike tagajärgede märkimine uudistartiklites tuletab inimestele jätkuvalt meelde, et joobes juhtimine on karistatav ning seadusandja on selle hukka mõistnud. Ühes artiklis oli märgitud, et politsei kontrollib samal päeval kõikjal Eestis autojuhtide joovet. Nimetatud artiklis oli kesksel kohal märgitud alkoholi joobes juhtide kontrollimist, kuid mainiti, et 2013. aastal „*kontrollis politsei juhte enam kui 620 000 korral ja avastas kokku 8000 alkoholi või narkootikume tarvitanud juhti.*“¹⁶⁵ Samuti oli kahes artiklis märgitud, et 2014. aastal plaaniti teostada 700 000 joobekontrolli.

¹⁶⁴ Joobes liiklejad sattusid avariidesse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2790148/joobes-liiklejad-sattusid-avariidesse> (25.04.2015).

¹⁶⁵ Politsei kontrollib täna kogu Eestis juhtide joovet – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2661624/politsei-kontrollib-tana-kogu-eestis-juhtide-joovet> (25.04.2015).

Autor leiab, et sellistel artiklidel on olemas ennetav mõju narkootikumide tarvitamisele sõiduki juhtimisel, kuna inimestele on ette teatatud toimuvatest kontrollidest, mis hõlmavad ka narkojoobes sõidukijuhtide liiklusest kõrvaldamist. Sisuliselt avaldati need artiklid kui päevakokkuvõtetena, tuues välja konkreetse päevaga seonduvad juhtumid. Eelduslikult on artiklite puhul tegemist PPA koduleheküljel asuva operatiivinfo¹⁶⁶ kajastuse või pressile edastatud teadetega.

Statistilisi näitajaid iseloomustavad uudised

Kajastatud artiklite hulgas oli 7 artiklit, mis käsitlesid eelnevate aasta kohta käivat statistikat. Ühes artiklis¹⁶⁷ oli siseministeeriumi poolse pressikonverentsi tutvustuses välja toodud, et õnnetustes ja kuritegudes hukkus 2013. aastal 229 inimest, kuid suur osa neist on seotud alkoholi ja narkootikumidega. Liiklusõnnetustes hukkus kokku 83 inimest, sellest 20 hukkunu puhul oli liiklusõnnetuse osapool alkoholijoobes ning ühel juhul narkojoobes. 1340-st inimkannatanuga liiklusõnnetusest olid 144 seotud alkoholi- ja 17 narkojoobega. 2013. aastal tabati kokku 8233 joobes juhti, kellest 234 olid narkojoobes; 2012. aastal tabati 8615 joobes juhti, kellest 192 olid narkojoobes. Artiklis oli ka märgitud, et narkojoovet on raskem tuvastada kui alkoholijoovet, kuid politsei on viimastel aastatel hankinud endale seadmed, mis võimaldavad tuvastada uimastite kasutamist. 2013. aasta jooksul oli kokku 47 tapmist või mõrva ning hukkunutest 17 isikut olid narkojoobes.

Artiklis¹⁶⁸ oli toodud välja Justiitsministeeriumi poolt avaldatud 2013. aasta kohta käiva kuritegevuse statistika, milles muuhulgas märgiti, et raskete narkokuritegude süüdistusi esitati 43. Samas artiklis oli märgitud narkokuritegevusega seonduvat statistikat: märgitud oli piiriülest narkokuritegevust, tõstes narkokuritegudes süüdistatuid ning kuritegelike ühenduste arvu suurenemist ca 2 korda võrreldes 2012. aastaga. Ühes artiklis¹⁶⁹ on välja toodud Tallinna kuritegevuse statistika ning artikli kohaselt on kõige enim kasvanud narkoväärtegude arv, sh alaealiste poolt toimepandud narkoväärtegude arv. Autor märgib, et nimetatud artikli puhul oli artikli sisu suuremas osas seotud toimunud varguste arvuga. Teise

---

¹⁶⁶ Operatiivinfo <http://www.politsei.ee/et/pressile/operatiivinfo/> (25.04.2015).

¹⁶⁷ Õnnetustes ja kuritegudes hukkus mullu 229 inimest – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2654636/oonnetustes-ja-kuritegudes-hukkus-mullu-229-inimest> (25.04.2015).

¹⁶⁸ Krimiaasta 2013 tõi mitu rekordit – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2668578/krimiaasta-2013-toi-mitu-rekordit> (25.04.2015).

¹⁶⁹ Kriminaalne kesklinn: mullu pandi Tallinna südames toime üle kolme tuhande varguse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2703936/kriminaalne-kesklinn-mullu-pandi-tallinna-sudames-toime-ule-kolme-tuhande-varguse> (25.04.2015).

artikli¹⁷⁰ teemaks olid jälitustoimingute teostamine ning selle kohaselt teostati enim jälitustoiminguid narkokuritegude avastamiseks – 40% juhtudest oli tegemist narkokuritegude avastamisega seotud kriminaalasjade jälituslubadega. Kokku anti 2013. aastal prokuratuuri ja kohtu poolt jälituslubasid välja 2828. Samuti avaldas tollane justiitsminister Hanno Pevkur idee, et jälituslube hakkaks andma ainult kohus ning märkis, et registreeritud narkokuritegude statistika tõusis 18%.

Ühes artiklis¹⁷¹ on märgitud, et politsei narkokuritegude uurimise üksused registreerisid 2014. aasta I pooles üle Eesti 573 narkokuritegu ning märgatavalt on kasvanud ka konfiskeeritud narkootikumide kogus. Enamik (430 korral) kriminaalmenetlustest algatati paragrahvi alusel, mis käsitleb narkootilise aine suures koguses käitlemist. Kui 2013. aasta esimese poolaasta puhul avastati narkootikumi edasiandmisega seotud uurimiste arv 23, siis 2014. aasta esimese poolaasta puhul avastati juba 53 juhtumit. Artikli kohaselt kasvas 2014. aastal märgatavalt konfiskeeritud narkootikumide kogus – nt 2013. Aasta puhul saadi terve aasta peale kätte 134 kg narkootikume või nende valmistamiseks vajaminevaid lähteaineid, siis 2014. aasta esimese poolaastaga saadi kätte 284 kg.

Kriminaaltulu konfiskeerimist käsitles kaks artiklit – esimese artikli¹⁷² kohaselt konfiskeeriti 2013. aastal kriminaaltulu 1,38 miljoni euro väärtuses ning üle poole (57%) kriminaaltulust konfiskeeriti narkootikumidega seotud menetlustes. Teises artiklis¹⁷³ oli toodud 8 näidet 2013. ning 2014. aastal konfiskeeritud kriminaaltulu kohtuprotsessidest ning neist 4 näidet olid seotud narkootikumide ning sellega seotud isikute vara konfiskeerimisega – nt konfiskeeriti ühelt narkoparunilt umbes 200 000 euro väärtuses vara.

Autori arvates ilmestavad eelmistes lõikudes välja toodud artiklite statistilised näitajad positiivselt nii PPA kui ka teiste õiguskaitseorganite tegevust narkootikumide leviku tõkestamisel. Samuti antakse sellega selgelt märku, et tegemist narkootikumidega seotud kuritegude avastamine on märgatavalt suurenenud ning järjest enam on kasutusele võetud

---

¹⁷⁰ Mullu tehti enim jälitustoiminguid narkokuritegude avastamiseks – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2699834/mullu-tehti-enim-jalitustoiminguid-narkokuritegude-avastamiseks> (25.04.2015).

¹⁷¹ Politsei on leidnud poole aastaga 280 kilo narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2862089/politsei-on-leidnud-poole-aastaga-280-kilo-narkootikume> (25.04.2015).

¹⁷² Mullu konfiskeeriti 1,38 miljoni euro väärtuses kriminaaltulu – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2971645/mullu-konfiskeeriti-1-38-miljoni-euro-vaartuses-kriminaaltulu> (25.04.2015).

¹⁷³ Vaata, kellelt ja milliste kuritegude pärast on riik enam kriminaaltulu saanud – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2980401/vaata-kellelt-ja-milliste-kuritegude-parast-on-riik-koige-enam-kriminaaltulu-saanud> (25.04.2015).

jälitustoimingud ning aktiivsemalt kasutatakse kriminaaltulu konfiskeerimist. Kuna lisaks PPA-le on narkokuritegude lahendamiseks seotud ka muuhulgas Maksu- ja Tolliamet ja vanglad, siis ei ole võimalik kahes esimeses lõigus viidatud artiklite põhjal täpselt välja tuua, kas ning kui suures hulgas oli narkootikumide leviku tõkestamisel osa PPA-l. Siiski ilmestavad need artiklid õiguskaitseorganite ühtset panust kuritegude ärahoidmisesse.

Siseministeeriumi 2014. aasta aastaraamatust avaldatud artiklid

2014. aasta alguses andis Siseministeerium välja oma aastaraamatu 2013. aasta kohta ning meedias avalikustati ka selles olnud artiklid Postimehe arvamusküljel. Käesolevas valimis on välja toodud neli artiklit, milles on mainitud narkosüütegude toimepanemist ning nende ennetust. Siseminister on artiklis¹⁷⁴ välja toonud, et narkopolitsei tugevdamine aastast 2012 on toonud kaasa uimastite kättesaadavuse vähenemise. Töövõitadena oli märgitud, et konfiskeeriti suured kogused fentanüüli, mis põhjustavat ca 80% üledoosidest Eestis: nt konfiskeeriti pool kilo fentanüüli, millest oleks piisanud 18 000 doosiks. Samuti märkis ta, et on suurenenud riigi toetus abipolitseinikele ning 2014. aastal ootab narkokuritegude uurijaid palgatõus.

Ühes artiklis¹⁷⁵ on märgitud, et uimastiennetusega seonduvalt on loodud uimastiennetuskomisjon mille eestvedamisel valmis uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat. Artikli kohaselt on vähenenud narkosurmade arv, mille üheks põhjuseks võib olla aine väiksem kättesaadavus tänavatel ning sellest, et narkodiileritel on tulnud vähendada dooside kangust. Artikli kohaselt oli politsei suurendanud tähelepanu tänavadiileritele kui ka isikutele, keda kahtlustati suures koguses fentanüüli käitlemises. Samuti on artiklis mainitud erinevaid politseioperatsioone ning suuremaid töövõite, sh Eesti-Soome vahel toimunud koostöö. Artiklis on ka mainitud, et uimastitarvitamise ennetamiseks on käivitatud mitmeid ennetusprojekte: nt lapsevanemate teadlikkuse tõstmine ning lastele spordiprogrammid.

Näiteks on ühes artiklis¹⁷⁶ mainitud, et on suurenenud liiklusjärelvalve osakaal ning selle tulemusena jäi liiklussurmade arv 21. sajandil juba kolmandat korda alla saja inimese. Sama

---

¹⁷⁴ Ken-Marti Vaher: kuidas oleme suurendanud turvalisust – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2725762/ken-marti-vaher-kuidas-oleme-suurendanud-turvalisust> (25.04.2015).

¹⁷⁵ Katri Abel-Ollo ja Riina Raudne: narkosurmade arv on vähenemas: kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2711600/katri-abel-ollo-ja-riina-raudne-narkosurmade-arv-on-vahenemas> (25.04.2015).

¹⁷⁶ Veigo Kommusaar: joobes juhtide arv langeb vaevaliselt – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2713052/veiko-kommusaar-joobes-juhtide-arv-langeb-vaevaliselt> (25.04.2015).

artikli kohaselt testiti indikaatorvahendit narkootikumide tarvitamise väljaselgitamiseks. Samuti mainiti artiklis karmimate abinõudena juhilubadest ilmajätmist ning sõiduki konfiskeerimist, kuid artiklis ei ole mainitud, kas neid abinõusid kohaldata ka narkojoobes sõidukeid juhtinud isikute suhtes. Autor leiab, et nimetatud artiklis avaldatu võib avaldada positiivset mõju liikluskultuurile ning politsei tegemistele, sest see annab selge signaali võimalikele sanktsioonilistele tagajärgedele.

Ühes artiklis¹⁷⁷ on märgitud, et enim arestiti kriminaaltulu seoses narkokuritegudega, kuid konkreetselt artiklis ei ole märgitud selle summa suurust – märgitud on vaid, et kokku tuvastati 7,2 miljoni euro eest kriminaaltulu. Samas artiklis on mainitud, et laiendatud konfiskeerimist on edendanud 2013. aastal vastu võetud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmine.

Autor leiab, et meedia poolt Siseministeeriumi aastaraamatust avaldatud artiklid loovad Siseministeeriumi ja selle allasutuste (sh PPA) tegevusest positiivse kuvandi. Samuti annavad need artiklid hea ülevaate ning tutvustuse PPA poolsetest tegevustest seoses narkootikumide ja nendega seotud süütegude ennetamisega.

Uudised Eestist kui Lõuna-Ameerika narkootikumide transiitriigist

Vaadeldavate artiklite hulgas on ka kaks artiklit, milles Siseministeerium lükkab ümber ajakirjanduses levivad väited Eestist kui Lõuna-Ameerikast pärit narkootikumide transiitriigist. Esimeses artiklis¹⁷⁸ on märgitud, et võrreldes aastaid 2011 ja 2012 on konfiskeeritud kokaiinikoguste suurus suurenenud, sh on ka suurenenud konfiskeerimist teostatud kordade arv. Siseministeeriumi selgituste kohaselt näitab see kasvavat narkovastast võimekust, mida kasvatab 2014. aastal nii palgatõus kui ka tehnilised vahendid. Teise artikli¹⁷⁹ kohaselt on Eestis kokaiiniturg marginaalne ning kriminaalpolitsei poolt leitud koguseid on maailma mastaabis väikesed, mistõttu ei ole iga kord võimalik päritolumaad tuvastada.

---

¹⁷⁷ Kristi Mäe: korruptsiooniga võitlus paraneb – kättesaadav elektrooniliselt:

<http://arvamus.postimees.ee/2708830/kristi-mae-korruptsiooniga-voitlus-paraneb> (25.04.2015).

¹⁷⁸ Siseministeerium: Eesti ei ole Lõuna-Ameerika narkootikumidele transiitriigiks – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2667598/siseministeerium-eesti-ei-ole-louna-ameerika-narkootikumidele-transiitriigiks> (25.04.2015).

¹⁷⁹ Vaher: Eesti ei ole Peruu kokaiini transiitriik – kättesaadav elektrooniliselt:

<http://www.postimees.ee/2723206/vaher-eesti-ei-ole-peruu-kokaiini-transiitriik> (25.04.2015).

Mõlema artikli puhul on põhiohk suunatud ajakirjanduses leviva väite, et Eesti on Lõuna-Ameerikast pärit narkootikumide transiitriigiks, kummutamiseks. Siiski on ka muuhulgas märgitud, et alati ei osutu võimalikuks konkreetse narkootikumi päritolumaa kindlaks tegemiseks – autori arvates on tegemist selliste olukordade puhul olemasolevate ressursside optimeeritud kasutamisega. Autor leiab, et tegemist ei ole konkreetset negatiivse kuvandiga PPA-st, sest kokaiini levik on Eestis äärmiselt marginaalne ning õiguskaitseorganid tegelevad aktiivselt sellega, et tõkestada lisaks kokaiini levikule ka muude narkootiliste ja psühhotroopsete ainete levikut.

Noored ning narkootikumid

Valimis on viis artiklit, milles on käsitletud noorte poolt narkootiliste ainete tarvitamist ning politseinike poolt antud seisukohti. Kaks artiklit käsitlevad sünteetilise kanepi ehk rahvakeeli *spice* kasutamist ning sellega seotud ohtusid – nt Rakveres sattusid 9 noort nimetatud aine tarvitamise järel haiglasse, sh kaks noort olid eluohtlikus seisundis. „Lõuna prefektuuri narkokuritegude talituse juhi Kristjan Tommingase sõnul on ka Lõuna-Eesti alaealiste seas erinevate sünteetiliste narkootikumide tarvitamine kasvavaks trendiks. See tähendab, et märgatavalt enam on politsei lahendamas juhtumeid, kus tabatakse narkoaineid tarvitanud noori, ka on saagenud taoliste narkovihjete hulk politseile.“¹⁸⁰ Ühe artikli¹⁸¹ kohaselt tarvitasid kolm kooliõpilast kanepit ning neist üks sattus haiglasse. Politsei tegi noormeestele ettepaneku osaleda kuuekuulises ennetusprogrammis „Puhas tulevik“ ning kui noor vahepeal narkootikume ei tarvita, siis on tal võimalus oma elu jätkata puhta lehena. Autori arvates on nimetatud pakkumine hea samm selleks, et ilma suuremate õiguslike tagajärgedeta saaks noor uuesti õigele rajale suunatud. Samuti annab see pakkumine ka positiivse kuvandi PPA-st, kuna see näitab, et inimestele soovitakse vastu tulla ning mitte lihtsalt neid karistada.. Samuti on ka suurenenud juhtumid, kus noored tellivad postisaadetistena interneti vahendusel välismaalt narkootilisi aineid, mis on Eestis keelatud ning sellega seotud asjaolude suhtes alustatakse isiku suhtes menetlust. PPA tellis ka uuringu, mille tulemuste kohaselt iga kolmas Eesti gümnaasiumi lõpuklassi õpilane on tarvitanud narkootikume, sh enamik neist kanepitooteid. Artikli¹⁸² kohaselt peavad õpetajad oma teadlikkust ja oskusi narkootikumide tarvitamisega tegelemise osas väikeseks ning pigem tekib neil kahtlus, kas nad midagi teha

¹⁸⁰ Noored tarbivad aine enam sünteetilisi narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt:

<http://www.postimees.ee/2998399/noored-tarbivad-aina-enam-sunteetilisi-narkootikume> (25.04.2015).

¹⁸¹ Kanep saatis kooliõpilase haiglasse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tervis.postimees.ee/3007915/kanep-saatis-kooliopilase-haiglasse> (25.03.2015).

¹⁸² Kolmandik abituriente pruugib narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt:

<http://www.postimees.ee/2816294/kolmandik-abituriente-pruugib-narkootikume> (25.04.2015).

üldse saavad – selles osas märgib PPA ennetustöö koordineerija Pille Luiga, et kahtlusest juba piisab, et koeraga tulla kooli kontrollima. Sisuliselt soovitakse suurendada õpetajate ning politseinike vahelist koostööd narkootikumide vastase tegevuse paremaks läbiviimiseks.

Politseiametnikega seotud uudised

Vaadeldavatest artiklitest on ühes¹⁸³ märgitud nüüdseks endise Põhja prefektuuri narkokuritegude talituse juhi Kaido Kõplase seisukoht, et narkokurjategijatele määratud karistused ei täida eesmärki, kuna politseil on korduvalt olnud juhtumeid, kus äsja vabadusse saanud isik paneb toime uue kuriteo. Tema selgituste kohaselt on Tallinna linnas narkomaanide elu raske vaid paar päeva, kui teostatakse tänavaooperatsiooni narkodiilerite kinnipidamiseks – info levib ning inimesed poevad paariks päevaks peitu. Samas on teise artikli kohaselt kõige positiivsemaks asjaoluks narkokuritegude vastu võitlemise tänavagrupi töölerakendamine. Nimetatud üksuse tulemusena on võimalik narkokuritegevusega võidelda igal tasandil – varasemalt tänavadiileritega ei tegeletud ning keskenduti piiratud ressursside tõttu tarneahelas kõrgemal olevale liikmele. Artiklis märgiti, et on vähenenud narkosurmade arv, kuna narkootilisi aineid on raskem kätte saada. Samas märgiti nimetatud artiklis ära, et uurijate töökoormuse ebaühtlase jaotuse ning inimressursside piiratud süüvitakse vaid valitud menetlustesse. Siiski ei olnud artiklis mainitud, kas ning kuidas suhestub see seisukoht ka narkosüütegude ennetamisega.

Samuti on ühes artiklis¹⁸⁴ keskkriminaalpolitsei teavitanud avalikkust, et Eestis ringlevad narkootilise aine *ecstasy* sarnased tabletid, mis sisaldavad tervisele väga ohtlikke keemiatööstuse jääkprodukte, mille toimet on raske prognoosida. Artiklis on toodud välja võimalikud ohud nimetatud ainete tarvitamisel ning üleskutse vihjete edastamiseks võimalike narkoainete müüjate kohta. Teises artiklis¹⁸⁵ on kirjeldatud, kuidas „valge hiinlase“ nime all tuntud narkootikumi fentanüüli levikut ei õnnestu kuidagi piirata, kuigi politsei on seda üritanud piirata. Nimetatud artiklile lisatud videolõigus on toodud nii politsei poolt isikute kinnipidamisel salvestatud videojäädvustusi, teavet politsei suurtest pingutustest selle aine käibest kõrvaldamiseks kui ka nüüdseks endise Põhja prefektuuri narkokuritegude talituse

¹⁸³ Politsei: narkokurjategijate karistused ei täida eesmärki – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2716256/politsei-narkokurjategijate-karistused-ei-taida-eesmarki> (25.04.2015).

¹⁸⁴ Politsei: liikvel on keemiatööstuse jääkprodukte sisaldavad tabletid - kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2761514/politsei-liikvel-on-keemiatööstuse-jaakprodukte-sisaldavad-tabletid> (25.04.2015).

¹⁸⁵ „Radar“ : „Valge hiinlase“ levikut ei õnnestu piirata – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2971193/radar-valge-hiinlase-levikut-ei-onnestu-piirata> (25.04.2015).

juhi kommentaarid selle teema osas. Autori arvates annavad nimetatud artiklid pigem positiivse kuvandi PPA-st, kuna sellega antakse selge signaal, et narkootiliste ainete levikuga tegeletakse aktiivselt ning avalikkust soovitakse harida sellega seonduvatest probleemidest.

Neljas artiklis (avaldatud 22.01.2014 ning 23.04.2014) on käsitletud endise Lõuna prefektuuri narkokuritegude talituse juhtinud Jarek Pavlihhiniga seotud kohtuasja. Avaldatud artiklid käsitlesid nii Jarek Pavlihhini kui ka riigiprokuröri selgitusi ning seisukohti kohtuasjast, sh oli välja toodud PPA sisest erinevate talituste vahelist konflikti. Autor leiab, et Pavlihhini kohtuasjaga seonduvad artiklid annavad politseist negatiivse kuvandi, kuna artiklites on välja toodud sisetülide avalikustamine ning fakt, et Pavlihhin kui kunagine aasta kriminaalpolitseinik on süüdi kuriteos.

Kohtuga seotud töövõidud

Valimis on 33 artiklit, mis käsitlevad politsei tegevust narkootikumide leviku tõkestamisel ning mis on oma lõpplahenduse saanud kohtus või mis on esitatud kohtusse. Artiklites selgub, et politsei on aktiivselt tegelenud narkootikumide käitlemisega seotud isikute kindlaks tegemisega ning pidanud neid kinni. Näiteks 11 artiklit käsitlesid narkootikumide käitlemisega seotud kuritegusid, mis toimusid 2013. aastal ning 8 artiklit käsitlesid olukordasid, kus käitlemine toimus 2012. aastal. Artiklid on valdavalt seotud Tallinna ning selle lähiümbrusega, kuid artikleid oli ka Tartumaa ning Lääne-Virumaa kohta, samuti nendest kohtuasjadest, kus isik vedas narkootilisi aineid üle riigipiiri. 14 artiklis on märgitud, et kohus kohaldas lisaks karistuse mõistmisele ka kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimist: põhiliselt konfiskeeriti raha ning sõidukeid. 22 artiklit on avaldatud sisuliselt kohtuistungi toimumise päeval või paar päeva peale seda ning nendes on märgitud, et konkreetsed isikud mõisteti kohtu poolt vangi või aresti. Kaheksa artikli puhul on märgitud, et isikud on esitatud kohtu alla ning märgitud, et kohtuistung või -otsus konkreetses asjas on alles tulemas. Autor märgib, et nende mõnede artiklite puhul võivad artiklid jätta sellise mulje, et otsus on lõplik, kuid tuleb arvestada, et otsus ei ole lõplik enne selle jõustumist. Näiteks oli ühes artiklis märgitud, et otsus on edasi kaevatud ringkonnakohtusse. Kuna valdavalt on artiklite kohaselt narkokuritegudes süüdi tunnistatud isikutele määratud reaalne vanglakaristus, siis seda saab vaadelda kui positiivset kuvandit politseile – politseinike töö on vilja kandnud ning isikud on süüdi mõistetud. Näiteks ühes artiklis¹⁸⁶ rõhutatakse asjaolule, et

---

¹⁸⁶ Kohus mõistis kokaiiniäri ajanud mehed vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2694474/kohus-moistis-kokaiiniari-ajanud-mehed-vangi> (25.04.2015).

kriminaalasjaga seondult õnnestus tabada kõik osalised. 11 artiklis on märgitud, et iga konkreetsel juhul tabatud narkootikumide kogusest oleks narkojoovet saanud tekitada tuhandetele inimestele – nt artiklis on märgitud, et süüdistatavad käitlesid fentanüüli kogustes, „millest piisaks pea terve Tallinna suuruse linna elanikele narkojoobe tekitamiseks.“¹⁸⁷

Kokkuvõttena on võimalik väita, et üldiselt on politsei tegevust ning selle tegevuse tulemusi seoses narkootikumide vastases võitlusega, kajastatud valdavalt enamikes artiklites positiivselt. Ainukesed negatiivsed ilmingud ilmnesid Jarek Pavlihhini kohtuasja kajastavates artiklites. Siiski leiab autor, et vaatluse all olnud artiklid annavad aimu, et politsei ja teiste õiguskaitseorganite tegevus on andnud tulemusi narkootikumide leviku piiramisel. Samuti on tähelepanuväärne asjaolu, et meedias on kajastatud muuhulgas politsei operatiivinfo ning ka suuremad töövõidud, mis on oma lõpplahendi saanud või on saamas kohtus. Kuna vaadeldavasse perioodi langes ka 2013. aasta kohta kokkuvõtete tegemine, siis politsei tegevusega seonduvaid ülevaateid ja töövõite kajastati ka nende vahendusel.

4.2. Narkootikumidega seotud probleemida kajastamine meedias politseinike vastuste kohaselt

Selleks, et narkootikumidega seotud ennetustegevus saaks suuremat mõju ühiskonnas, tuleb ennetusega seonduvaid tegevusi läbi viia sihtgruppide (eelkõige alaealiste) osas. Samuti tuleb kasuks meedias ning internetikeskkondades.

Autor analüüsis käesoleva magistritöö raames PPA representatsiooni meedias seoses narkootikumide ning selle ennetusega eelmises alapeatükis. Autor leiab, et valdavalt olid vaatluse all olevad artiklid PPA poolse tegevuse osas positiivne. Autor märgib, et kuigi vaadeldavaid artikleid oli ainult 99, siis tuleb ka arvestada, et tegemist oli ainult ühe interneti meediaväljaande artiklitega, mis olid seotud narkootikumide ja politseiga (ehk välja jäid mh üldised arvamused narkootikumide legaliseerimisest, Maksu- ja Tolliamet poolsetest töövõitlustest, välismaal avastatud narkokogustest jne).

---

¹⁸⁷ Suures narkoõris süüdistatavaid võib ähvardada kuni eluaegne vangistus – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2726372/suures-narkoaris-suudistatavaid-voib-ahvardada-kuni-eluaegne-vangistus> (25.04.2015).

Küsitlusest selgus, et 6 vastajat leiavad, et meedia ei pööra piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele. Ühe vastaja arvates ei pöörata narkootikumidega seotud probleemidele tähelepanu rahaliste ressursside tõttu.

Vastajad on välja toonud nendepoolsed tähelepanekud sellest, mida häirivat on neil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud. Vastajate arvates on meediakajastuses häirivaks olnud näiteks see, kui võhikud räägivad, et kanep pole kahjulik; toodud on välja, et üldine hukkamõist on lahja; ning narkootikumidega seonduvast probleemist räägitakse ainult Krimi saates.

Autor nõustub sellega, et narkootikumidega seotud probleemidest ei pruugita piisavalt arutleda meedias, mistõttu selle tulemusena on võimalik valede arusaamade esile kerkimine. Seetõttu ongi vajalik suurendada avalikku diskussiooni narkootikumide leviku ning nendega seonduvate tagajärgede ja ohtude osas. Samas näitab eelmises alapeatükis väljatoodu, et vähemalt Postimees.ee veebiväljaandes ning selle alamlehekülgedel toimub narkootikumide ning sellega seonduvatel teemadel suhteliselt tihe kajastamine. Näiteks vaatluse all olevate artiklite puhul oli 2014. aasta jaanuaris keskmiselt 3 artiklit nädalas; veebruaris oli kolmel nädalal avaldatud 5 artiklit ning ühel nädalal 3 artiklit; ning märtsi puhul oli kahe nädala puhul vähemalt 3 artiklit nädalas. Nende artiklite hulka ei olnud arvestatud muid artikleid, mis olid seotud küll narkootikumidega, kuid mitte Eestiga jne.

Käesolevas peatükis käsitleti ka internetimeedias (Postimees.ee) avaldatud artikleid. Valiti sellised uudised, milles oli välja toodud Politsei- ja Piirivalveameti poolsed narkootikumide preventsiooniga seotud tegevused. Käsitletud artiklite hulgas oli muuhulgas artikleid tabatud narkojoobes juhtidest, narkootikumidega seotud kohtuasjadest (kus PPA oli uurimisasutus) ning eelmise aasta kohta kokkuvõtteid. Valdavalt oli tegemist positiivsete artiklitega – ainult 4 artikli puhul (99-st artiklist) on võimalik märkida, et tegemist oli pigem PPA-d negatiivselt kujutanud artiklitega, kuna nendest ilmnemise erinevate konfliktid erinevate struktuuriüksuste vahel. Samuti ilmnemise nimetatud artiklist, et Jarek Pavlihhin kui kunagine aasta kriminaalpolitseinik mõisteti süüdi kuriteos.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö peaesmärgiks on välja selgitada, millised probleemkohad esinevad seoses narkootikumide leviku tõkestamisel, arvestades Politsei- ja Piirivalveametile pandud ülesandeid ning kasutatavaid meetmeid. Töö alameesmärk on välja selgitada, kas ja kuidas kajastub politsei narkootikumide vastane tegevus meedias ning kuidas narkootikumidega seotud problemaatikat avalikkusele esitatakse.

Autor viis töö koostamisel läbi küsitluse Lääne prefektuuri politseiametnike hulgas, kes autori hinnangul oma igapäevatoos puutuvad või võivad puutuda kokku narkootikumidega seotud ennetusega: nt noorsoopolitseinikud, liikluspolitseinikud, piirkonna konstaabel. Edastatud küsimustikuga soovis autor välja selgitada küsitluses osalenud politseiametnike seisukohad ning kogemused seoses narkootikumide vastase tegevusega. Samuti, kas ning milliseid probleeme on Lääne prefektuuri politseiametnikel seoses narkovastase ennetusega üles kerkinud. Küsitluse läbiviimiseks kasutati ankeetküsitlust

Valimi suuruseks oli algselt planeeritud 10-15 politseiametnikku, kuid ainult 8 politseiametnikku esitasid vastused autori poolt koostatud küsimustikule. Autori arvates oleks võinud küsitlusele vastajate arvu suurendada, et saada erinevaid seisukohti ning arvamusi PPA-s oleva olukorra kohta. Samuti oleks võinud lisada küsitlusele vastajate ringi ka PPA kriminaalbüroo politseiametnikke, konkreetsemalt siis narkotalituse töötajaid. Samas tuleb arvestada, et PPVS § 4 lõike 5 kohaselt on PPA kriminaalpolitsei struktuur ja teenistujate koosseis asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave. Samuti tuleb arvestada ka asjaoluga, et jälitustoimingutega seonduv on riigisaladusega kaitstud teave ning teave politsei tegevuse meetodite ja taktikaga kohta, kui selle avalikuks tulek võib raskendada süütegude avastamist või soodustada nende toimepanemist, on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave avaliku teabe seaduse¹⁸⁸ § 35 lg 1 punkti 5¹ alusel. Seetõttu ei oleks eelduslikult ka olnud võimalik konkreetsemaid murekohti ning probleeme välja tuua seoses kriminaalpolitseinike tegevusega narkootikumide vastases tegevuses.

Siiski ilmestab ankeetküsitlusele vastanute märkustest ja tähelepanekutest neid asjaolusid, mis politseinike arvates on probleemsed arvestades neile pandud ülesandeid narkootikumide ennetamise ja tõkestamisega (sh nende poolt kasutatavate meetmetega). Seetõttu annab see

---

¹⁸⁸ Avaliku teabe seadus – RT I 2000, 92, 597; RT I, 12.07.2014, 33.

aimu PPA-s olevatest võimalikest ning olemasolevatest vajakajäämistest ning probleemidest. Järgnevalt ongi välja toodud töö sissejuhatuses püstitatud küsimused ning vastused neile.

Millised on Politsei- ja Piirivalveameti kohustused narkootikumide leviku tõkestamisel?;

Eesti kuni 2012. aastani kehtinud narkostrategia hõlmas järgmisi valdkondasid: „ennetamine, ravi-rehabilitatsioon, kahjude vähendamine, pakkumuse vähendamine, narkootikumid vanglas ja uimastiolukorra seire“.¹⁸⁹ Eesti kuni 2012. aastani kehtinud narkostrategias on korrakaitseline tegevus seotud eelkõige pakkumuse vähendamisega. Narkostrategias oli välja toodud erinevad ülesanded ning oodatavad eesmärgid pakkumuse vähendamiseks politseile, piirivalvele ja tollile. Tuleb arvestada seda, et narkostrategias on välja toodud lisaks politsei kohta käivatele alaeesmärkidele ka alaeesmärgid piirivalve kohta, mis on üle läinud politsei vastutusalasse tulenevalt Politseiameti, Piirivalveameti ning Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti ühinemisega 1. jaanuaril 2010.¹⁹⁰

Kuni 2012. aastani Eestis kehtinud narkostrategias oli üldeesmärgiks pakkumuse vähendamise puhul see, et „[n]arkootiliste ainete pakkumise vastane tegevus on pädevate ametkondade vahel koordineeritud, väljaõpe ja tehnilised vahendid on kaasaegsed ja nõuetele vastavad. Tegevuse tõhusust reguleerib täiendatud seadusandlus.“¹⁹¹ NERS-i lõpparuande kohaselt sai nimetatud üldeesmärk täidetud.¹⁹²

„Peale pakkumise vähendamise tegevuste on PPA üheks eesmärgiks süüteo-ennetuslikud projektid, eesmärgiga vähendada potentsiaalsete esmatarbijate huvi narkootiliste ja psühhotropsete ainete kuritarvitamise vastu. Aastate vältel on ellu viidud üldennetusliku ja osaliselt ainult sõltuvusainete ennetamisele suunatud projekte. Samuti on PPA korraldanud narkoennetuse loenguid.“¹⁹³

2014. aasta alguses valitsuskomisjoni tellimusel ilmunud Valges Raamatus tuuakse esile, et Eesti narkopoliitika peamine eesmärk on Eestis püsivalt vähendada narkootikumide tarvitamist ja sellest tingitud ühiskondlikku kahju. Narkootikumide pakkumuse vähendamise puhul on üheks koostööpartneriks Politsei- ja Piirivalveamet. Siseminister on Valge Raamatu

¹⁸⁹ Narkostrategia, lk 2.

¹⁹⁰ Politsei- ja Piirivalveameti loomise ülevaade: <https://www.politsei.ee/et/organisatsioon/politsei-ja-piirivalveamet/ajalugu/> (25.04.2015).

¹⁹¹ Narkostrategia, lk 30.

¹⁹² NERS-i lõpparuanne, lk 10.

¹⁹³ *Op cit*, lk 12.

sissejuhatuses märkinud järgnevat: „[u]imastitarvitamise vähendamise poliitika Eestis keskendub kolmele põhitegevusele: 1) ennetus, 2) narkomaaniaravi, 3) politsei koostöö. Narkootikumide nõudluse vähendamiseks tegeleme esiteks ennetuse ja teiseks narkomaaniaraviga. Pakkumise vähendamise võtmeks on politsei koostöö narkokuritegevuse ja narkootikumide kättesaadavuse piiramiseks.“¹⁹⁴

Valge Raamatu kohaselt tuleb organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks suurendada raskete narkokuritegude avastamise võimekust, sh tagada piisav jälitus- ja kriminaalmenetlust läbiviivate ametnike arv, viia läbi valdkondlikke koolitusi ning tagada vajalikud töövahendid politseiametnikele.¹⁹⁵ Samas on ilmnenu, et PPA-s on toimunud erinevaid struktuurimuudatusi, mille tulemusena on PPA kaotanud osa enda kollektiivist. Kui 2014. aastal toimunud koondamiste tulemusena sooviti suurendada uurijate ning nõ tavapolitseinike töötasusid, siis autori arvates tuleb arvestada asjaoluga, et inimressurssi lahkumisel suureneb allesjäänud töötajate töökoormus.

Tulenevalt eeltoodust on võimalik väita, et nii 2012. aastani kehtinud kui ka käesoleval hetkel kehtiva Valge Raamatu kohaselt on politseil põhiline kohustus tegeleda pakkumuse vähendamisega. Samas on ka politsei puhul oluline, et ta võtaks osa süüteoennetuslikest projektidest, sh tegeleks narkootikumide ennetusega seotud loengutega.

Politsei puhul on vajalik koostöö, et piirata narkokuritegevust ja narkootikumide kättesaadavust. Pakkumuste vähendamine on suunatud sellele, et narkootilisi aineid oleks võimalikult keeruline hankida – neid oleks turul vähe, nende hind oleks vahelejäämise riski ja muude tegurite tõttu kõrge ning narkokaubandus oleks piisavalt riskantne tegevus. Seega keskendutakse nii ainete konfiskeerimisele kui ka müügiga haaratud inimeste tuvastamisele ja süüdi mõistmisele. Samuti on hakanud politsei koostöös teiste organisatsioonidega tegelema ennetava tööga narkootiliste ainete leviku vähendamiseks. Koostöö edendamiseks loodi erinevate riigiasutuste ning organisatsioonide vahel Vabariigi Valitsuse korraldusega uimastiennetuse valitsuskomisjon.

Milliseid meetmeid on Politsei- ja Piirivalveametil võimalik kasutada narkootikumidega seotud preventsiooni läbiviimiseks? Millised takistusi/probleeme on esinenud/võib esineda

---

¹⁹⁴ Valge Raamat, lk 4.

¹⁹⁵ *Op cit*, lk 20.

Politsei- ja Piirivalveameti poolsete meetmete rakendamisel narkootikumidega seotud preventsioonis?

Käesolevas töös on autor jaotanud politsei poolsed meetmed kaheks: kriminaalpreventiivsed meetmed ning pigem sotsiaalse iseloomuga meetmed. Esimese puhul on käsitletud narkojoobe tuvastamist, jälitustoimingute, sh salajase kaastöötaja kasutamist, ressursse ning nende kasutamist; ning teise puhul käsitletud harivaid tegevusi narkootikumide preventsiooni ning tõkestamise vallas.

Narkojoobe tuvastamine

Narkojoobe tuvastamiseks on võimalik politseil kasutada narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendeid. Politsei - ja Piirivalveamet kasutab narkootiliste ainete tarvitamise kontrollimiseks inimese kehavedelikest kahte tüüpi kiirteste ja kahte analüsaatorit. Kasutusel olevad kiirtestid kontrollivad narkootilise aine tarvitamist kas sülgest või uriinist. Analüsaator kontrollib narkootilise aine tarvitamist inimese kehavedelikust elektroonselt.

Siseministeerium on varasemalt teavitanud, et ministeeriumil on käimas ühisprojekt TTÜ Keemiainstituudi ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituudiga, et välja töötada unikaalne tõenduslik narkomeeter, mille eesmärk on tuvastada narkoaine tarvitamise tunnused ainete lõikes ilma laboratoorse järelkontrollita. Autori arvates selliste lahenduste väljatöötamine tõhustab menetluste läbiviimist ning kiirust.

01.07.2014 jõustus KorS, mille § 41 lõike 7 kohaselt võib politseiametnik piirduda indikaatorvahendi tulemustega, kui politseiametnik leiab, et täiendavaid andmeid pole vaja koguda ning isik ise ei nõua narkojoobe tuvastamist bioloogilise proovi abil. Autor leiab, et nimetatud säte on küll sarnane nüüdseks kehtivuse kaotanud PPVS § 7²⁴ lõikega 4, mille kohaselt oli alkoholijoovet võimalik tõendada ka indikaatorvahendi näidu alusel (v.a. kui tegemist on sõidukijuhi joobe kontrollimisega), kuid korrakaitseaduses ei ole märgitud erisätteid selle kohta, kas see on ka kohaldatav sõidukijuhtide narkojoobe kontrollimisel. Autor leiab, et narkojoobe kontrollimise puhul tuleb KorS-is täpsemalt ära määratlada, kas indikaatorvahendi alusel tuvastatud narkojoobes olekut on võimalik lugeda tõendatuks ning selle alusel on võimalik isikut süüdi tunnistada.

Indikaatorvahendi kasutamisel ning narkojoobe kindlaks tegemisel esinevad mitmed probleemid ning tähelepanekud:

- indikaatorvahend ei pruugi reageerida sellele narkootilisele või psühhotroopsele ainele, mille mõju all isik on – seetõttu ei ole võimalik kindlaks teha, kas tegemist on narkojoobega või mitte; nimetatud asjaolule juhtis tähelepanu ka üks politseinik;
- ajalise piiranguga narkojoobe tuvastamisel – nt GHB puhul on võimalik joovet tuvastada 24 tunni jooksul pärast GHB tarbimist;
- narkojoobes isiku käitumine sarnaneb alkoholijoobes isiku käitumisele, mistõttu ei pruugi alati tegemist olla narkojoobes isikuga;
- indikaatorvahendi puhul on oht ka valepositiivse testitulemuse saamine – nt teostas EKEI 2012. aastal 221 toksikoloogilist ekspertiisi, millest 155 ekspertiisi puhul oli enne tehtud kiirproov: neist 36 osutus ekspertiisi käigus negatiivseks ning 69 juhul leiti ekspertiisis muu aine, kui tuvastati kiirproov; valepositiivsetele testidele viitaks ka üks politseinikest;
- ühel politseiametnikul on indikaatorvahendi kasutamisel tekkinud probleem sülje kaudu proovi võtmisel, kuna sülge ei ole kunagi piisavalt;
- ühe politseiametniku kohaselt on probleemiks ka arstid, kes „ei suuda/ei taha joovet tuvastada“;
- politseinikud ei pruugi kasutada oma töös indikaatorvahendeid – nt kolm liiklusjärelvalvetalituse politseiametnikku pole kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit (kokku on neid talituses 6).

Jälitustoimingud ja salajased kaastöötajad

Politseil on samuti võimalik kasutada jälitustoiminguid ning salajasele kaastööle kaasatud isikuid. Käesoleval hetkel väljastavad loa jälitustoiminguks eeluurimiskohtunik või prokuratuur, kuid justiitsminister on varasemalt väljendanud soovi, et kogu jälitustoimingute lubade temaatika läheb kohtu kätte.

Politseil on võimalik jälitustoimingute tegemise tagamiseks või teabe kogumiseks kasutada salajasele koostööle kaasatud isikut. Üheks positiivseks pooleks on oma teenete eest tasu saamine ehk kui salajasele kaastööle kaasatud isik pakub politseile teavet süütegude kohta, siis saab ta selle eest rahalist hüvitist. Nimetatud raha üleandmise osas vormistatakse dokument, millele annab salajasele kaastööle kaasatud isik oma allkirjaga kinnituse, et on raha kätte saanud. Siiski peavad Riigikohtu otsuse nr 3-1-1-113-13 valguses järelevalvetalitused edaspidiselt võtma kasutusele täiendavad tagatised, et tõendada raha üleandmist salajasele

koostööle kaasatud isikule. Nimetatud kohtuasja kohaselt oli politseiametnik tasunud salajasele kaastöötajale 6 aasta jooksul tema teenete eest, mille kohta oli ka salajase kaastöötaja allkiri raha saamise kohta. Siiski tekkis selles kohtuasjas sõna vs sõna olukord ning kohus leidis, et salajase kaastöötaja poolt antud ütlused olid usaldusväärsed, mistõttu mõisteti politseiuurija süüdi raha omastamises.

Ressursside puudujäägid

Narkokuritegevusega võitlemisel on peamiseks probleemiks ressursi puudumine ning suur ülerahvastatus arestimajades ja vanglates, mis ei lase taotleda isiku vahi alla võtmist.¹⁹⁶ Ressursside puudujäägile ei aidanud kaasa ka toimunud koondamine, mille tulemusena lisandus juba varasemalt 500-le PPA-st lahkunule ka 250 töötajat. Piisava inimressursi olemasolul saaks politsei ise kriminaalpreventiivseid meetmeid, et ümber kasvatada ning suunata „õigele teele“ potentsiaalseid ning korduvaid õigusrikkujaid.

Näiteks vastasid autori poolt tehtud ankeetküsitlusele pooled vastajad, et nende hinnangul ei ole PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks piisavad. Üks politseinikest on märkinud, et „[k]una praegusel hetkel on inimesi organisatsioonis vähenemas/lahkumas, kasvab ka töölejäävate inimeste töökoormus, mistõttu ei suuda kõige korraga tegeleda“. Töökoormuse kasvu tõttu „ei jõua lisaks muudele tööülesannetele alati ennetuslike ürituste korraldamisega tegeleda.“ Ka PPA peadirektor on tunnistanud, et kõiki kriminaalasju ei suudetagi lahendada inimressursi puudumise tõttu ning PPA tegevus toimub kriitilise piiri peal.

Sotsiaalne preventatsioon lähtuvalt politseist

„Politseitööd kui sotsiaalpreventatsiooni üht osa saab käsitleda kahest aspektist: 1) politsei ja elanike koostöö; 2) probleemi lahendamisele orienteeritud politseitöö.“¹⁹⁷ Politsei koostöö elanikega koosneb kolmest tegurist: konsulteerimine, koostöö ja üksmeel. Ennetustöö on jaotatud kolmeks tasandiks¹⁹⁸, millest esmane tasand tegelebki põhilise ennetustööga ning mille eesmärgiks ongi, et rohkem inimesi ei tarvitaks narkootikume ega muid uimastavaid aineid. Tegemist on sotsiaalse tasandiga, milles PPA poolt kasutatavad meetmed on autori

---

¹⁹⁶ Allaste, lk 44.

¹⁹⁷ Hanioja, lk 16.

¹⁹⁸ Vt viide nr 35.

arvates sotsiaalse iseloomuga: loengute pidamine, informatsiooni jagamine (narkootikumide kahjulikkuse ning ravivõimaluste kohta; voldikute jagamine jne).

Sotsiaalse preventsiooni läbiviimiseks on samuti vaja inim- ja rahalist ressursi, kuid seda ei ole piisavalt. „Tegevus narkoennetustöö tasandil toimub killustatult. Esmatasandi ennetustöö on vaatamata riiklikus narkostrategias seotud prioriteetsele positsioonile proportsionaalselt oluliselt alafinantseeritud võrreldes teise- ja kolmanda taseme ennetustööga ning tendents on edaspidiselegi vähenemisele.“¹⁹⁹ Kaido Kõplase seisukoha järgi suunatakse rohkem raha tagajärgede likvideerimisele kui ennetustööle.²⁰⁰

Politsei teeb muude isikute ja asutustega oma pädevuses koostööd avalikku korda ähvardava ohu ennetamiseks, tõrjumiseks ja korrarikkumiste kõrvaldamiseks.²⁰¹ Autor märgib, et jõustunud KorS-i valgusesse on võimalik ka väita, et seadusandja on suunanud PPA pigem ennetava tegevuse suunas – KorS § 2 kõike 1 kohaselt ongi korrakaitse avalikku korda ähvardava ohu ennetamine, ohukahtluse korral ohu väljaselgitamine, ohu tõrjumine ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamine. Samuti on PPA puhul tegemist üldkorrakaitseasutusega ehk kui mingi tegevus ei ole konkreetse korrakaitseasutuse pädevuses, siis üldpädevus on PPA-l. Narkootikumide seotud ennetustööd teostatakse nii üleriiklike ennetuslike programmidega kui ka programmidega, mis on mõeldud maakonna tasandil ennetustöö tegemiseks. Siiski märgib autor, et PPA koduleheküljel on konkreetset narkootikumidega seotud ennetuslikke projekti nimetatud ainult Ida prefektuuri osas. Üleriigilisel tasandil keskendutakse alkoholi kättesaadavuse vähendamisele alaealiste hulgas, kuid konkreetset narkootikumidega seonduvaid programme pole PPA koduleheküljel välja toodud. Autor ei välista võimalust, et PPA kodulehel olevat teavet ei ole kaasajastatud ning see võib jätta vale ettekujutuse PPA ennetuslikest tegevustest. Autor leiab, et lisaks alkoholiga seotud ennetusprogrammidele tuleb ka tähelepanu suunata narkootikumide tarvitamisele suunatud programmidele ka teistes maakondades.

Kuidas tajuvad olukorda politseiametnikud ise?

Narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendi kasutamise osas on politseiametnikud märkinud ka mitmeid tähelepanekuid esinenud probleemidest: nt sisuliselt märkis üks politseinik, et

---

¹⁹⁹ Mõtus, lk 48.

²⁰⁰ Allaste, lk 92.

²⁰¹ PPVS § 7⁷ lõige 1.

indikaatorvahend ei pruugi reageerida sellele narkootilisele või psühhotropsele ainele, mille mõju all isik on. Samuti märkis üks politseinikest, et indikaatorvahendite puhul on ka oht valepositiivsete testitulemustele ning probleemiks on ka arstid, kes ei suuda/ei taha joovet tuvastada.

Üks politseinikest on küsitluste vastustes välja toonud tähelepaneku, et narkootikumidest rääkimine lastele võib kaasa tuua huvi suurenemise nende ainete suhtes. „Seega on väga oluline, kuidas sellest näiteks lastele räägitakse, et neis huvi ei tekiks.“ Pooled küsitlusele vastanutest leiavad, et narkosüütegude ennetusele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Samuti leiavad politseinikud, et ennetusega tuleb võimalikult varakult pihta hakata - eelkõige alaealistega ning vastuste kohaselt peamiselt alaealiste seas, kes on vanuses 10-14 eluaastat.

Ankeetküsitlusele vastanud politseinikud on märkinud, et suurenenud töökoormuse ning vähenenud personali tõttu ei jõuta viia läbi ennetuslikke tegevusi/üritusi narkootikumide leviku tõkestamisel.

Küsitlusele vastanutest 6 politseinikku leiavad, et meedia ei pööra piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele. Ühe vastaja arvates ei pöörata narkootikumidega seotud probleemidele tähelepanu rahaliste ressursside tõttu. Vastajate arvates on meediakajastuses häirivaks olnud näiteks see, kui võhikud räägivad, et kanep pole kahjulik; toodud on välja, et üldine hukkamõist on lahja; ning narkootikumidega seonduvast probleemist räägitakse ainult Krimi saates.

Autor nõustub sellega, et narkootikumidega seotud probleemidest ei pruugita piisavalt arutleda meedias, mistõttu selle tulemusena on võimalik valede arusaamade esile kerkimine. Sageli võivad ekslikud väärkujutustel olla üsnagi negatiivse ja fataalse lõpuga juhtumite aluseks. Seetõttu ongi vajalik suurendada avalikku diskussiooni narkootikumide leviku ning nendega seonduvate tagajärgede ja ohtude osas.

Millise pildi politsei tegevustest narkootikumidega seotud probleemide lahendamisel esitab meedia avalikkusele? Kas meedia pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidele?

Autor analüüsis politseid ja narkootikume käsitlevaid artikleid ajaleht Postimees internetikeskkonnast 2014. aasta osas. Valimi moodustasid kokku 99 uudist/artiklit²⁰², millest 40 artiklit käsitlevad PPA poolt narkojoobes liikluses tabatud sõidukijuhtide arvu; 33 artiklit käsitlesid narkootikumidega seotud kohtuasju, milles PPA viis läbi kohtueelset uurimist⁷ artiklit käsitlesid 2013. ning 2014. aastaga seotud statistikat narkokuritegude osas; 4 artiklit käsitlevad Siseministeeriumi 2013. aasta aastaraamatu peatükke seoses narkootikumide vastase tegevusega. Narkootikumide ja selle tõkestamisega seonduvaid seisukohti ning tähelepanekuid on Siseministeerium ja PPA väljendanud 11 artiklis. Nelja artikliga seonduvalt käsitleti endise narkokuritegude talituse juhi kohtuasja.

Kuigi autor ei käsitlenud valimis kõiki 2014. aasta narkootikumide temaatikat käsitlevaid artikleid ning uudiseid, oli valimi jaoks artiklite selekteerimisel näha, et ainuüksi narkootikumidega temaatikat on suhteliselt tihti ajakirjanduses käsitletud. Samuti võib öelda, et vähemalt Postimees.ee veebiväljaandes ning selle alamlehekülgedel kajastatakse Eesti politsei tegevust rutiinselt, mis loob avalikkusele pildi Eesti politseist kui aktiivsest tegutsejast narkootikumide vastu võitlemise valdkonnas – nt ilmnes olukordasid, kus ühe nädala jooksul oli mitmeid artikleid ning uudiseid, mis olid seotud politsei ning narkootikumidega.. Seda enam, kui arvestada asjaolu, et valimisse ei olnud arvestatud Maksu- ja Tolliameti tegevust (sh nende töövõitused) kajastavaid artikleid ning muid artikleid narkootikumidega kaasnevatest ohtudest ning välismaal toimunud teiste õiguskaitseorganite töövõitudest.

Kokkuvõttena on võimalik väita, et üldiselt on politsei tegevust ning selle tegevuse tulemusi seoses narkootikumide vastases võitlusega, kajastatud kõigis artiklites positiivselt. Ainukesed negatiivsed ilmingud ilmnesh Jarek Pavlihhini kohtuasja kajastavates artiklites. Siiski leiab autor, et vaatluse all olnud artiklid annavad aimu, et politsei ja teiste õiguskaitseorganite tegevus on andnud tulemusi narkootikumide leviku piiramisel.

Samuti on tähelepanuväärne asjaolu, et meedias on kajastatud muuhulgas politsei operatiivinfo ning ka suuremad töövõidud, mis on oma lõpplahendi artikli või uudise ilmunise ajaks saanud või oli saamas kohtus.

Mida saab käesolevast tööst järeldada ning soovitada?

---

²⁰² Artiklite nimekiri on toodud Lisas nr 4; artiklite lingid on seisuga 31.03.2014

Käesoleva töö puhul ilmneb, et Politsei- ja Piirivalveametile on pandud erinevaid kohustusi arvestades narkootikumidega seotud preventsiiooni. Samuti on politseil võimalik kasutada erinevaid meetmeid omapoolsete preventiivsete tegevuste läbiviimiseks. Siiski tuleb arvestada, et politsei peab tegutsema talle eraldatud ressursside (sh inim-, rahaliste- ja tehniliste ressursside) alusel ning kasutama neid ressursse optimaalselt. Kui arvestada asjaolu, et teenistuses olevate politseiametnike arv on viimaste aastate jooksul vähenenud nii koondamiste kui ka töölt lahkujate tõttu, ei ole autori subjektiivse arvamuse kohaselt politseil võimalik täies mahus ning efektiivsuses oma tööd ning ülesandeid täita.

PPA peadirektor põhjendas osade töökohtade kaotamist asjaoluga, et edendada efektiivsemat juhtimist ning suurendada töötajate palgatõusu, kuna riigieelarves pole selle jaoks raha ette nähtud ning rahaline ressurss leiti sisemiste ressursside arvelt. Samuti on PPA peadirektor avaldanud Pealtnägijale²⁰³, et politseinike read on niivõrd hõredad, et osad kriminaalasjad jäetakse ülekoormuse tõttu lihtsalt uurimata – nt kelmuste korral on uurijal uurimiskoormusena 60-70 kriminaalmenetlust ning varguste puhul võib uurija töökoormus isegi olla 200 kriminaalmenetlust. Samas ei ilmne, nimetatud artiklist, milline on narkopolitseinike töökoormus ning ennetusega tegelevate politseinike töökoormus. Siiski ilmestab see politseinike töökoormust.

Ühe võimaliku lahendusena on võimalik töökoormust vähendada politseiametnike suurendamisega. Siiski tuleb ka sel juhul arvestada, et selle võrra tuleb ka suurendada PPA eelarvet, et jätkuks piisavalt katteallikaid töötajatele töötasude maksmiseks ning menetluste läbiviimiseks. Menetluste läbiviimise optimeerimiseks tuleb ka tagada ajakohane varustus ning väljaõpe – nt suurendada liiklusjärelvalvet teostavate politseinike poolset narkojoobe indikaatorvahendite kasutamist oma igapäevatöös. Samuti tuleks kasutusele võtta need indikaatorvahendid, millel on valepositiivse testi tulemuste võimalus minimaalne ning mille testid on võimeline tuvastama erinevaid narkootilisi aineid.

Teise võimalusena on nii peavoolumeedias kui ka alternatiivmeedias järjest levima hakanud mõttekäik/arvamus legaliseerida osad narkootilised ja psühhotroopsed ained. Sel juhul ei peaks politsei tegelema näiteks isikuga, kes omas kodus tarvitab kanepit ning statistilises mõttes on süütegude arv justnagu vähenemas. Siis saaks politsei suunata oma ressursi

---

²⁰³ PPA peadirektor „Pعالtnägijas“: kərbete tõttu jätakse osa asjadest uurimata. Postimees 12.11.2014. – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2989577/ppa-peadirektor-pealtnagijas-karbete-tottu-jetakse-osa-asjadest-uurimata> (02.05.2015).

konkreetsmate ning prioriteetsmate süütegude uurimisse. Autor siiski leiab, et sellisel juhul on tegemist petliku lahendusega, kuna sellises olukorras „legaalsete“ narkootiliste ainete tarvitajate puhul on olemas oht inimese tervisele ning ühtede ainete kasutamine võib viia järgnevate, juba kangemate ainete tarvitamiseni. Samuti võib selline otsus kaudselt mõjutada ka riigi sotsiaal- ja tervishoidu (sh praegugi nende valdkondade rahastamist), kuna abivajavate isikute hulk võib märgatavalt suureneda. Samuti võivad narkootiliste ainete tarvitamisest ilmneda ka muud negatiivsed ilmingud inimeste tervisele, mis avaldavad mõju Eesti rahvastikule üldiselt – nt senini on Eesti negatiivses võtmes Euroopa kontekstis esirinnas süstivate narkomaanide seas HI-viiruse leviku puhul ning üledoosidesse surnud isikute osas.

Autori subjektiivse arvamus on, et kuigi narkootiliste ainete levikut ei pruugita täies mahus peatada/kontrolli all hoida, tuleb järjest enam suurendada riigi, sh tema asutuste ning organisatsioonide koostööd, panust ning ressursse narkootikumidega seotud ennetusega. Vastasel juhul ei kanna Valge Raamat ning selle tegevuspõhimõtted vilja ning tulemusi.

Abstract: Problems with applying the measures of Police and Border Guard Board regarding the prevention of narcotics and their social awareness

Mankind has known narcotic substances for centuries and during the recent decades the countries have started to deal with problems related to narcotic substances and their use. The use of narcotics and related offences affect directly and indirectly the country and its citizen's lives, health and interests. The usage of narcotic substances has gone wider in the case of minors – e.g. in Estonia the amount of minors who used narcotic substances increased 10 times during the period of 1998-2003. The ESPAD report of 2011 shows that the amount of minors who have used narcotic substances, has increased from 1995 to 2007: the data shows that 12% of respondents used narcotic substances in 1995, but in 2007 the results were higher – ca 28%. It is also notable that one fifth of convicts are in prison due to narcotics and that Estonia has the highest rate of mortality regarding overdoses in Europe.

Narcotic related crimes are stipulated in the Penal Code in the chapter of offences against public health. One of the punishments for narcotic related crimes is the life imprisonment. The legislative body revised the provisions in the Penal Code. The amended provisions mainly received the clauses of liability of legal persons.

The Police and Border Guard Board (hereinafter: the police) has set its priorities to dealing with organised crimes and crimes involving unlawful handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances. Due to that the statistics show that the registered number of crimes has decreased: e.g. in 2007 the registered number of narcotic related crimes was 1775 and in 2011 it was 925. Also in the course of 2008 to 2012 the registered crimes involving narcotics decreased ca 700 cases. The police finds that it is more efficient and necessary to focus on the “middle mans” of the narcotic chains (dealers as such) not the “final consumers”. In 2013 the registered number of crimes related to narcotics increased to 1040 of which ca 78% of it were crimes involving unlawful handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances. The registered number of crimes related to narcotics also increased in 2014 - to 1218 cases. This shows that the problems related to narcotics are lasting and that the police is fulfilling its duty.

Although the results of the police work may seem to be promising, the policemen who deal with narcotic related offences have stated that there are not enough resources to deal with prevention of narcotics. One policeman has pointed out that although the police has set its

priority to prevent narcotic related crimes, the police lacks sufficient resources, particularly human resources. There are police units that deal with narcotic crimes, but they are only formed in the cities, but in the case of regional level, the police have to deal with narcotic prevention while doing their every day work and that means it can not focus solely on a specific prevention field/output. Since narcotic related crimes are latent crimes the police has to act actively to find leads, but it takes time and that time and effort sometimes might be needed elsewhere (e.g. responding to a scene of an accident). One policeman also points out that if an amount of narcotic substances has been removed from the streets, the effect is minimal as there is a considerable demand for narcotic substances. The author finds that although the police makes an effort to removing narcotic substances from the streets, the results do not affect gravely the spread of narcotic substances – since where is demand there shall be corresponding offer.

The main aim of this thesis is to find out the problems arise with narcotic prevention in view of the obligations set to the Police and Border Guard Board and the measures that it can take. The sub aim of this thesis is to find out if and how the police is imaged regarding the narcotic prevention and how the said problem is being addressed to the public.

The author has analyzed the legislation regarding the police and drug prevention, the national drug policy and strategies. The author also used the student works from UT Faculty of Law and Estonian Academy of Security Sciences. These student works were mostly composed by the policemen themselves in regards to narcotic prevention. The author also conducted a survey among the policemen who should come in contact with some sort of narcotic prevention in their line of work.

The first chapter of the thesis explains the narcotic prevention, the Estonian policy of narcotics and the role of the police. The second chapter consists of the measures that the police may use while doing narcotic prevention. The third chapter sets the overview of the responses to the questionnaire that was carried out among the policemen of West Prefecture. The fourth chapter includes the media's reflection to the police work and the opinion of the policemen to the media.

The author conducted a survey among the policemen of West Prefecture in order to find out the opinions and experiences of the policemen regarding narcotic prevention. The author also wished to find out what kind of problems have arisen in the narcotic prevention. The sample

of the survey was planned to be 10-15 policemen, but only 8 of them answered to the questionnaire. 5 of the respondents were from the division that deals with traffic supervision. The survey was conducted in Spring 2014.

The author wishes to find answers to the following questions: what are the responsibilities of the Police and Border Guard Board in regards to preventing the spread of narcotics?; what kind of measures the Police and Border Guard Board may use in the prevention of narcotics; what problems arise/have arisen by the Police and Border Guard Board in the prevention of narcotics?; how do the policemen themselves perceive the situation?; what image does the media reflect of the police work in narcotic related problems?; does the media give enough attention to narcotics?

1. The role of the police in narcotic prevention

Estonia has composed a policy to reduce the usage of narcotics – Valge Raamat (translation: the White Book). The main aim of this policy is to permanently reduce the usage of narcotics and its social damages. One of the partners in regards to reducing the offer of narcotics is the police. The police needs to cooperate to reduce narcotic related crimes and the availability of the narcotic substances. The main role of the police is to limit the offers of narcotics in the society. The aim of the police is to make the situation where a person has a hard time obtaining the narcotic substances. The police has also started to engage in collaboration with other organisation to prevent the spread of narcotics. The police should also take part in crime preventive projects and lectures regarding the narcotics.

2. The measures the police may use in regards to prevention of narcotics

The author has divided the measures into two categories: criminal preventive measures and social measures. Regarding the former the author indicates the establishment of intoxication of narcotic substances, the surveillance activities, including the use of secret cooperation and the resources and its use; for the latter the author indicates foremost the educational functions.

The establishment of intoxication of narcotic substances

In case of a suspicion of a state of intoxication caused by the consumption of a narcotic drug, a psychotropic substance or another intoxicating substance, a police officer may take a person

to a health care provider or a state forensic institution for the establishment of a state of intoxication (Law Enforcement Act § 41 (1)). The police may also check by means of an indicator device whether a narcotic drug, a psychotropic substance or another intoxicating substance is present in the person's system. The Estonian Forensic Science Institution (hereinafter: the EFSI) shall make the analyses from the sample to determine whether the person was in the influence of narcotic substances. The sample may be either an urine or blood sample.

Currently the Estonian police can use two types of indicator devices (Rapid STAT and DOA Urine Cup) and two types of analyzers (Biosens 6000 and Dräger Drug Test). The indicator devices use the person's saliva or urine and the analyzers checks the usage of narcotics electronically from the bodily fluids.

The author has concluded that in case of indicator devices for narcotics, there are the following problems that should be taken account:

- the indicator device may not react to the specific narcotic due to the fact that the spectre of the indicator device is limited and the new forms of narcotics are spreading even wider;
- the characteristics of a person under the influence of narcotics is similar to a person who is under the influence of alcohol – e.g. in case of GHB the symptoms are: cheeriness, garrulity, increase of sexual excitement (especially in case of men), increase of touch sensibility;
- the risk of false positive results – e.g. in 2012 the EFSI conducted 221 toxicological analyses and 155 of the cases the indicator device was used: out of those in 36 cases the results were negative and in 69 cases the results showed that the substances found were other than the substances the indicator device reacted to.

The answers of respondents to the questionnaire brought up the following problems and observations:

- 3 of the traffic policemen said that they have not used the indicator devices – the author finds that traffic policemen should use the indicator device to ascertain whether a person was driving under the influence of narcotic substances;
- one respondent mentioned that taking a sample of a person's oral fluids is troublesome due to the fact that there is not enough saliva;

- one respondent mentioned that the problem is also with the doctors who can not/will not ascertain intoxication – the author notes that the doctors can only take the blood or urine sample, but the final expertise is conducted by the EFSI;
- proposed solutions by the policemen: one respondent suggested that the police should use the same indicator devices that are in EFSI and one respondent mentioned that the new indicator devices should react to the new narcotics.

The policemen also have to take into account the procedural expenses of the EFSI. These expenses are added to the treatment cost and if the person is found guilty, then the costs are exacted from the defendant. If the person is not found guilty, then the state carries the costs.

The previous legislation (Police and Border Guard Act) stated that the EFSI shall make the final analysis to determine whether the person was under the influence of narcotic substances. In 01.07.2014, when the Law Enforcement Act came into effect, the rules of verifying the usage of narcotic substances changed. The said act states that the policeman may establish the state of intoxication only by the means of an indicator device if the policeman thinks it is not necessary to gather more evidence and the person does not wish to verify the results via test of the bodily fluid. The author finds that the law does not specify whether it is applicable in case where the person is charged with driving under the influence. Author also notes that in the Law Enforcement Act (current legislation) and Police and Border Guard Act (previous legislation), both acts state that if a person drives a vehicle under the influence of alcohol, the result of the indicator device is not sufficient.

The surveillance activities and secret cooperation

The rules and regulations of surveillance activities are set in the Code of Criminal Procedure chapter 3¹. Statistics show that 40% of surveillance activities in 2013 were conducted in criminal cases of narcotic crimes. Currently the surveillance activities may be conducted with a written permission of a Prosecutor's Office or a preliminary investigation judge, but the minister of justice has noted that in the future only the court shall give permission to use surveillance activities. The content of surveillance activities and the persons, who were involved in secret cooperation, are all state secret.

Surveillance activities are conducted *inter alia* through persons recruited for secret co-operation. The permission to use such persons in surveillance activities shall be given by the

Director General of the Police and Border Guard Board or by a delegated official. The recruited person shall receive specific rights and obligations – e.g. receiving a fee for his/her services. If a person receives a fee, then the said person shall authenticate that fact with a signature.

In the view of the rather recent case of the Supreme Court (nr 3-1-1-113-13) the described procedure becomes insufficient. In this case the policeman had filed the documents claiming that he had paid the person for his services. The person had in the course of 6 years signed 74 documents, claiming that he had received the money. The person claimed after six years that he had not received the given money – a word vs word situation. The court ruled that the person's statements were liable and found the policeman guilty of embezzlement.

The author finds that the surveillance operatives should take necessary measures to prevent this word versus word situation – e.g. documenting (recording) the exchange or by bringing another police agent as a witness.

Resources and their planning

The main problem with fighting against narcotic crimes is the lack of resources and the overpopulation in the prisons and in the house of detentions. For instance in 2010 there were only 26 police officers in North Prefecture narcotics division, who made overtime of 6000 hours due to heavy workload. It should also be noted that these special divisions are mostly in bigger settlements and in smaller areas the policemen deal with narcotic related issues while doing their every day work. Not all local level policemen have to deal with narcotic related offences – it is not regulated in their work assignment. It should also be noted that due to the nature of narcotic offences, the policemen have to be active to find the clues to even start a case as such crimes are not always reported by citizens.

The police also was recently also in the process of letting go of its personnel – according to the preliminary information ca 250 were being let go while 500 have previously already left the service. The statistic show that the overall crime rates are dropping, but the author finds that it is not a positive aspect of police prevention – it rather may show that the policemen do not have sufficient resources to investigate the cases.

The answers of respondents to the questionnaire brought up the following problems and observations:

- 4 respondents found that the police has not allocated sufficient resources (human- and financial resources) in fight against narcotic offences;
- since the amount of human resources diminishes (by leaving the police or by lay off) and the workload increases, the remaining policemen do not have time to deal with preventive work;

The brought up solution was to increase the number of police officers.

Social prevention of the police

The police may conduct social prevention by collaborating with the local citizens: either by doing lectures at the educational facilities, doing preventive work via media or in public centres.

The police may conduct conversations and lectures in educational facilities about the narcotics, including the harm they cause and crimes related to drugs. The target audience of these lectures should be minors, their parents and teachers. The teachers and parents should be taught how to spot a person who has used narcotics in order to deal with the problem at the early stage.

The problem with preventive work is that the financial- and human resources are not sufficient enough to support the preventive work. The lectures may not be hard to find in case of bigger settlements, but in smaller settlements the police may not have sufficient competent officials to deal with preventive work.

The police also does preventive work of narcotics via means of prevention programs. The author finds that the police has set a goal to prevent people using the addictive substances. According to the police's homepage the only prefecture, where narcotics related preventive work is mentioned, is East Prefecture: only 2 narcotic preventive programs are mentioned. Although the police conducts a nationwide preventive program, the said program is oriented to the prevention of minors using alcohol. The author finds that the police should also endorse preventive work at the other counties in the field of narcotic prevention – since altogether the alcohol and narcotics can also be seen as addictions that share similarities.

The answers of respondents to the questionnaire brought up the following problems and observations:

- the results of the survey show that the policemen, who deal with traffic supervision, do not have a very strong connection with narcotic prevention – none of them knew a program that deals with narcotic prevention and 2 of them said that there has not been a prior connection to narcotics and its prevention;
- 4 respondents find that there is not enough attention to the prevention of narcotic offences and one respondent added that the prevention received more attention after the year 2012;
- the respondents suggest the age group of people to whom the preventive work should be done – the results showed that mainly it should be done to children aged 10-14.

3. Police's representations in the Estonian media regarding narcotic prevention and criticism by the policemen

The author finds that the average person receives information regarding the police's preventive work in the field of narcotics, mainly via media. Therefore it is also necessary to find out the said representation of the police. The author analysed articles from Postimees.ee that were issued between January – December of 2014. The articles had to deal with the police and the narcotics.

The sample of the analysis were 99 articles: 40 of those dealt with drivers who were caught driving under the influence of narcotic substances; 33 articles were about court cases in which the police conducted the investigation; 7 articles were about the statistics of narcotic related crimes in 2013 and 2014; and 4 articles were from the yearbook 2013 of Ministry of the Interior. 7 articles gave an overview of the opinions on narcotic preventions from the Ministry of the Interior and the police. 4 articles covered the court case of a former police detective of the narcotics division.

In conclusion the published articles gave an overview of the police work regarding the prevention of narcotics – e.g. one article mentioned that in the year 2013 the police stopped over 620 000 persons and found 8000 cases where a person was driving under the influence of narcotics or alcohol. The statistical articles also gave an exact overview of the crimes related to narcotics and that the state has more widely used the surveillance activities in regards to narcotics (40%). One article also pointed out that the registered drug related crimes went up by 18%. The articles about the yearbook give the overview of what the police did over the

course of 2013 in the field of narcotic prevention. Two articles dealt with the assertion that Estonia is a transit country for the narcotics that originate from the South America – the minister of interior said that this claim is not valid. One article covered the opinion of a police officer from the narcotics division regarding the police work on narcotic prevention. 4 articles dealt with the court case of the former narcotic detective and the articles mentioned internal conflict within the police between different units. The articles of court cases show that the police has taken active measures to determine the persons who deal with narcotics – e.g. one article mentioned that the police managed to apprehend all parties of the criminal case.

In conclusion the articles of police and its work regarding narcotics were represented mainly positively. The articles showed that the police is dealing with the narcotic problem and its prevention. The only negative aspect were the articles about the former head of narcotics division's – the articles brought out that he was found guilty in embezzlement and that there is an internal strife among the police force.

Six respondents to the questionnaire found that the media does not apply sufficient attention to the problems related to narcotics – one respondent found that the cause of that is the lack of financial resources. The respondents also mentioned the following disturbing aspects: when novices claim that cannabis is not harmful; general condemnation is insufficient; narcotic related problems are only presented in Krimi (a weekly TV-show that brings updates on the crime and police work in Estonia).

The author agrees that the public discussion of narcotics and its problems should be broader in order to bring out the consequences and effects of the narcotics. The author notes that in case of online media the narcotic related problems are more wide spread – e.g. for this analysis the author excluded the articles that dealt with the de-legalisation of narcotic substances, the articles regarding narcotic related crimes in foreign countries a.s.o. Therefore it can be said that the internet media does to some extent pay attention to the narcotics.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjalikud allikad

1. Abadinsky, Howard. Drug use and abuse: a comprehensive introduction. Wadsworth, Cengage Learning, 8th edition. 2013;
2. Agabio, Roberta jt. A systematic review of school-based alcohol and other drug prevention programs. Clinical practice & epidemiology in mental health, nr 11. 2015;
3. Alkoholismi ja narkomaania ennetamise käsiraamat. Artiklikogumik/projektijuhid Marju Kiipus, Anu Neumann, Sisekaitseakadeemia, 2004;
4. Allaste, Koit, juhendaja Paimre, Marianne. Narkokuritegevus Eestis 2006-2009: dünaamika registreeritud süütegudes ja ekspertide hinnangud olukorrale. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool. 2010;
5. Donohew, Lewis; Sypher, Howard E.; Bukoski, William J. Persuasive communication and drug abuse prevention. Routledge 2012;
6. Ginter, Jaan,, Randma, Paavo ja Sootak, Jaan. Narkosüüteod Eestis. Juura, 2007;
7. Graham, J., Bennett, T. Kriminaalpreventsioon Euroopas ja Põhja Ameerikas. Kriminaalpreventsiooni Nõukogu. Tallinn, 1999;
8. Hanioja, Urmas, juhendaja Klais, Knut. Narkomaania vastane ennetustegevuse Eestis. Lõputöö. Sisekaitseakadeemia, 2003;
9. Heldna, Eerik; Härkönen, Markku; Kasemäe, Risto [jt] Korrakaitsepolitsei ja narkootikumid. Sisekaitseakadeemia, 2006;
10. Hilborn, Jim. Ülevaade kuriteoennetuse planeerimisest. Justiitsministeerium, 2007
11. Irina Saks. Läbiotsimine narkokuritegude asjades (Põhja Politseiprefektuuri näitel). Sisekaitseakadeemia 2006;
12. Kiehelä, Hannu; Virta, Sirpa. Lähipolitsei kui lähenemisviis. Sisekaitseakadeemia, 2000;
13. Mõtus, Kalev juhendaja Traat, Uno. Narkopreventsiooni probleeme Eestis. Lõputöö. Sisekaitseakadeemia. 2007;
14. Reiner, Robert. Media made criminality: The representation of crime in the mass media.. 2014;
15. Sherman, L. W. Preventing Crime. What Works, What Doesn't, What's Promising. A Report To The United States Congress. 1997;
16. Sootak, Jaan. Kriminaalpoliitika. Tartu Ülikool. 1997;
17. Staniglavov, Oleg, juhendaja Paimre, Marianne. Narkosüüteod viimastel aastatel (2008/2009). Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool. 2010;

18. Teece, Michael; Makkai, Toni. Print media reporting on drugs and crime, 1995-1998. Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, nr 158, juuli 2000;
19. Uimastid – probleemid, ennetamine. Eessõna: Elmar Nurmela. Politseiamet, 1998;
20. Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15-16-aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis. Uuringu raport. Tervise Arengu Instituut 2012;
21. Walker, Samuel. Sense and nonsense about crime, drugs and communities. Wadsworth, Cengage Learning. 2010;

Elektroonilised allikad

22. Ahven, Andri jt. Kuritegevus Eestis 2013. Kriminaalpoliitika uuring. Tallinn 2014 – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumentid/18_kuritegevus_eestis_2013.pdf (25.04.2015);
23. Ahven, Andri jt. Kuritegevus Eestis 2014. Kriminaalpoliitika uuringud. Tallinn 2015 – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumentid/kuritegevuse_at_2015_0.pdf (25.04.2015);
24. Drugs: protecting families and community. The 2008 drug strategy – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.erpho.org.uk/Download/Public/8340/1/national-drug-strategy-2008.pdf> (25.04.2015);
25. Drugs and driving: detection and deterrence. OECD/ITF, 2010, Pariis – kättesaadav elektrooniliselt: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/transport/drugs-and-driving_9789282102763-en#page30 (25.04.2015);
26. Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi kodulehekülg: Joobe tuvastamine <http://www.ekei.ee/et/ekspertiisid-ja-uuringud/joobe-tuvastamine> (25.04.2015);
27. Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika. Valge raamat. Siseministeerium, Tallinn 2014 – kättesaadav elektrooniliselt: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/Tervislik_eluviis/valge_raamat.pdf (25.04.2015);
28. Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2014: Suundumused ja arengud. Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeksus; – kättesaadav elektrooniliselt:

- <http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2014>
(03.05.2015);
29. Justiitsministeeriumi pressiteade 17.02.2014 – kättesaadav elektrooniliselt:
<http://www.just.ee/et/uudised/2013-aastal-tehti-enim-jalitustoiminguid-narkokuritegude-avastamiseks> (25.04.2015);
30. Karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 554 SE – kättesaadav elektrooniliselt:
<http://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/78433b29-8b2f-4281-a582-0efb9631e2ad/Karistusseadustiku-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/> (25.04.2015);
31. Markina, Anna; Žarkovski, Beata. Laste hälbiv käitumine Eestis. Justiitsministeerium 2014; – kättesaadav elektrooniliselt:
http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumentid/laste_kaitumise_uuring_2014.pdf (03.05.2015);
32. Narkojoobe tuvastamise indikaatorvahend Rapid Stat tutvustus:
<http://www.mavand.de/en/products/drug-tests/rapid-stat.html> (25.04.2015);
33. Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012 – kättesaadav elektrooniliselt:
http://www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/arengukavad/sotsiaalministeerium/Narkomaania_ennetamise_riiklik_strateegia.pdf (25.04.2015);
34. Narkomaania ennetamise riikliku strateegia aastani 2012 lõpparuanne. Tervise Arengu Instituut – kättesaadav elektrooniliselt:
http://vana.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumentid/Tervisevaldkond/Tervisepoliitika/Narkomaania/NERS_l6pparuanne.pdf (25.04.2015);
35. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/> (20.04.2014);
36. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/> (25.04.2015);
37. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/ida-prefektuur/> (25.04.2015);
38. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/louna-prefektuur/> (25.04.2015);
39. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/yle-eestiline/> (20.04.2014);
40. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekül: <http://www.politsei.ee/et/ennetus/yle-eestiline/sekkumata-jatmine-tuleb-ringiga-tagasi.dot> (20.04.2014);

41. Politsei- ja Piirivalveameti kodulehekülj: <http://www.politsei.ee/et/nouanded/narko/> (25.04.2015);
42. Politsei- ja Piirivalveameti loomise ülevaade: <https://www.politsei.ee/et/organisatsioon/politsei-ja-piirivalveamet/ajalugu/> (25.04.2015);
43. Prokuratuuri ülevaade. Prioriteetsed kuriteod. 2013. aasta ülevaade – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.just.ee/59292> (09.03.2014);
44. Riigiprokuratuuri pressiteade 21.01.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.prokuratuur.ee/et/pressiteated/prokuratuuri-taotlusel-konfiskeeriti-2013-aastal-kriminaaltulu-rohkem-kui-14-miljoni> (25.04.2015);
45. Siseministeeriumi kodulehekülj: <https://www.siseministeerium.ee/et/siseturvalisuse-valdkond/ennetustegevus/uimastiennetus> (25.04.2015);
46. Teave GHB kohta: <http://www.narko.ee/ghb/> (25.04.2015);
47. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2011. aasta raport – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.espad.org/en/Reports--Documents/ESPAD-Reports/> (25.04.2015);
48. Varasemate aastate kuritegude statistika karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja juurde – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/78433b29-8b2f-4281-a582-0efb9631e2ad/Karistusseadustiku-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/> (25.04.2015);

Õigusaktid

49. Avaliku teabe seadus – RT I 2000, 92, 597; RT I, 12.07.2014, 33;
50. Karistusseadustik – RT I 2001, 61, 364; RT I, 23.12.2014;
51. Kohtuekspertiisiseadus – RT I 2001, 53, 309; RT I, 19.03.2015, 13;
52. Korrakaitse seadus – RT I 22.03.2011, 4; RT I, 31.12.2014, 28;
53. Kriminaalmenetluse seadustik – RT I, 2003, 27, 166; RT I, 19.03.2015, 22;
54. Liiklusseadus – RT I, 2010, 44, 261; RT I, 12.03.2015, 33;
55. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ja nende lähteainete seadus – RT I, 1997, 52, 834; RT I, 12.07.2014, 103;
56. Politsei- ja Piirivalveseadus – RT I, 2009, 26, 158; RT I, 19.03.2015, 5;
57. Sotsiaalministri 26.06.2014 määrus nr 37 „Joobeseisundile viitavate tunnuste loetelu ja nende tunnuste esinemise või mitteesinemise tuvastamise viisid“ – RT I, 27.06.2014, 4;

58. Vabariigi Valitsuse 19.06.2014 määrus nr 88 „Bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ja nende toimingute tasustamise kord“ - RT I, 26.06. 2014, 4;
59. Vabariigi Valitsuse 05.04.2012 korraldus nr 164 „Uimastiennetuse valitsuskomisjoni moodustamine“ – RT III, 10.04.2012, 11;

Muud allikad

60. Autorile PPA poolt edastatud kiri 04.04.2014 nr 1.1-14/321-5 (autori valduses);
61. Harju Maakohtu otsus 10.01.2012 nr 1-11-6605;
62. Riigikohtu Kriminaalkolleeegiumi otsus 15.12.2013 nr 3-1-1-113-13;
63. Eesti politsei võib uue vormi külge saada mikrokaamera. Postimees 08.12.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3019071/eesti-politsei-voib-uue-vormi-kulge-saada-mikrokaamerad> (25.04.2015);
64. Iga neljas narkootikumide kiirproov annab vale tulemuse. Urmas Jaagant. Eesti Päevaleht. 07.02.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://epl.delfi.ee/news/eesti/iga-neljas-narkootikumide-kiirproov-annab-vale-tulemuse.d?id=67762861> (25.05.2015);
65. Lapsnarkoõrikaid on Eestis hirmuäratavalt palju. ERR 08.01.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://uudised.err.ee/v/eesti/edb83177-e85e-49f6-b7b2-61d117256c0d> (25.05.2015);
66. Pevkuri sõnul on politsei ressurss kõikides riikides piiratud ja tuleb teha valikuid. Postimees 12.11.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2989629/pevkuri-sonul-on-politsei-ressurss-koikides-riikides-piiratud-ja-tuleb-teha-valikuid> (25.04.2015);
67. Politsei- ja Piirivalveamet koondab sadakond töötajat. Eesti Rahvusringhääling. 20.03.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://uudised.err.ee/v/eesti/83963980-7faf-46b2-8c9d-014d96ee5732> (25.04.2015);
68. Politsei: narkokurjategijate karistused ei täida eesmärki. Postimees 04.03.2014 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2716256/politsei-narkokurjategijate-karistused-ei-taida-eesmarki> (25.04.2015);
69. Politsei palgatõus tuleb osaliselt teiste töötajate koondamise arvelt. Võrumaa Teataja 13.11.2013 – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.vorumaateataja.ee/index.php/ee/82-eesti-uudised/8794-politsei-palgatous-tuleb-osaliselt-teiste-toeotajate-koondamise-arvelt> (25.04.2015);
70. PPA peadirektor „Pealtnägijas“: kärbeta tõttu jäetakse osa asjadest uurimata. Postimees 12.11.2014. – kättesaadav elektrooniliselt:

<http://www.postimees.ee/2989577/ppa-peadirektor-pealtnagijas-karbete-tottu-jaetakse-osa-asjadest-uurimata> (02.05.2015);

71. Prokuratuuri 2014. aasta ülevaade (slaidid) - kättesaadav elektrooniliselt:

http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumentid/prokuratuuri_2014_aasta_ulevaade.pdf (25.04.2015).

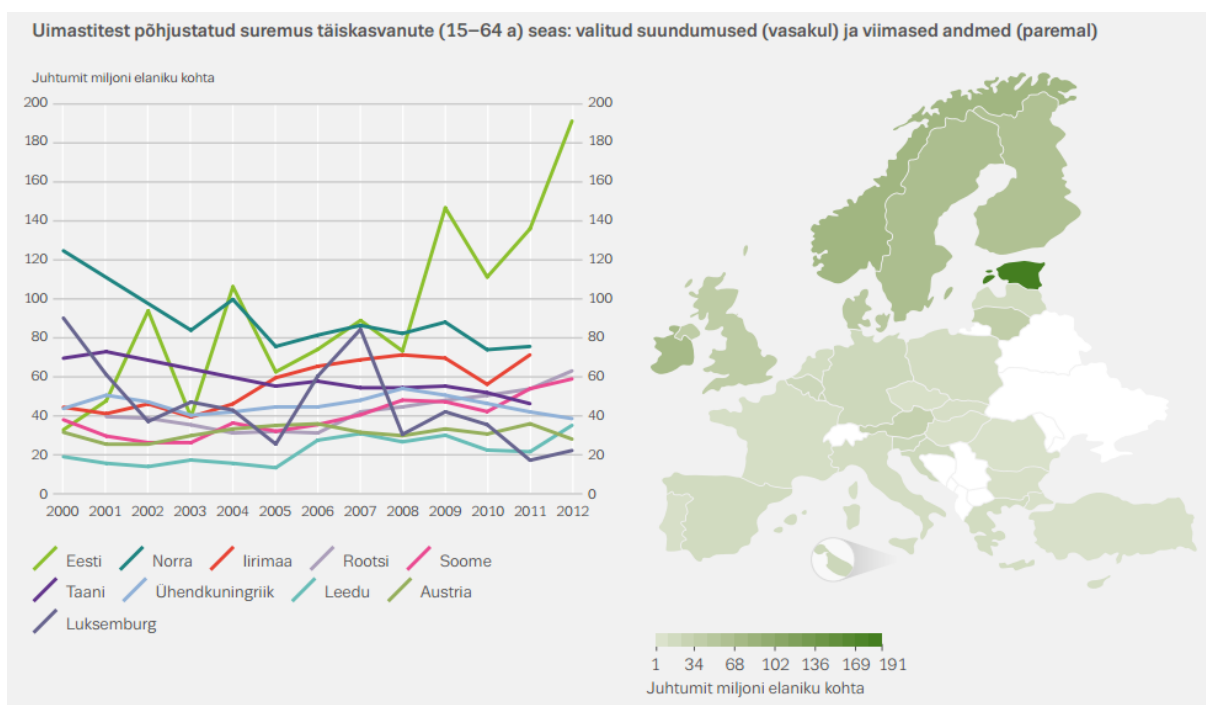
LISAD

Lisa nr 1: Tabel ja joonised

Tabel nr 1. Varasemate aastate kuritegevuse statistika (KarS § 183-190 ning § 331)²⁰⁴

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
§ 183	470	457	391	197	297	301	153	138	91	92
§ 184	462	486	690	696	1048	1143	789	699	745	702
§ 185	35	42	64	53	79	65	63	26	24	29
§ 186	6	8	2	3	-	-	-	-	-	-
§ 187	1	5	3	7	3	6	-	-	-	4
§ 188	-	32	38	24	19	37	32	32	45	27
§ 189	5	11	2	1	2	6	4	6	8	12
§ 190	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-
§ 331	1	233	246	246	326	213	67	56	12	40

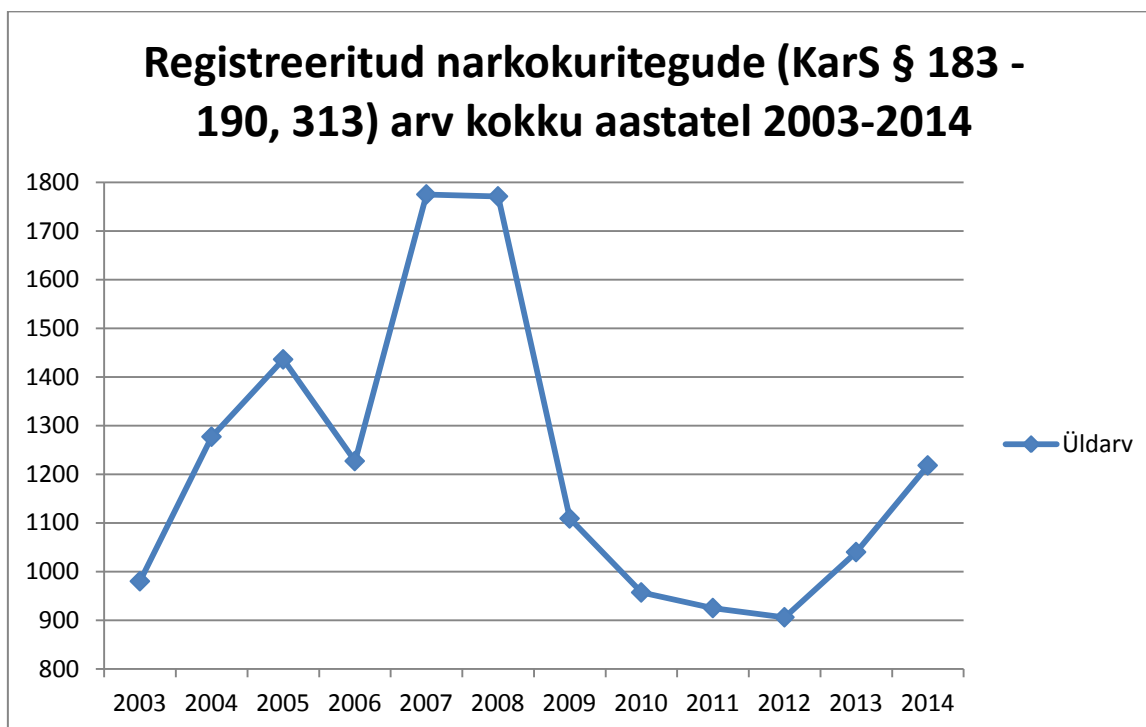
Joonis nr 1: Uimastitest põhjustatud suuremus täiskasvanute (15-64) seadus: valitud suundumused (vasakul) ja viimased andmed (paremal).²⁰⁵

²⁰⁴ Varasemate aastate kuritegude statistika karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja juurde – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/78433b29-8b2f-4281-a582-0efb9631e2ad/Karistusseadustiku-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/> (25.04.2015).

²⁰⁵ Vt viide nr 5, lk 49

Joonis nr 2. Registreeritud narkokuritegude (KarS § 183 -190 ning § 331) arv kokku aastatel 2003-2014.

Lisa nr 2: Küsimustik politseiametnikele

Vastaja nimi:

Struktuuriüksus:

Auaste:

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?
2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?
3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?
4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?
5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?
6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?
7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?
8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?
9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.
10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?
11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?
12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Lisa nr 3: Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri politseiametnike vastused

Lisa nr 3.1.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne prefektuur korrakaitsebüroo Pärnu politseijaoskond Audru konstaablijaoskond

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Kuna Audrus olen töötanud vaid aasta ja selle aja jooksul pole näinud siin ilmselt mitte ühtegi narkomaani, siis kokkupuuteid narkootikumidega pole olnud. Varem töötasin 17 aastat Tallinna kesklinnas, kus oli igapäevaselt kokkupuuteid 1- 10 narkomaaniga. Seal oli ka pidev ennetustöö narkoteemal.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Väga oluliseks pean seda probleemi. Eriti mis puudutab noori, alaealisi. Suuremad probleemid on ehk rahapuudus, keegi eriti ei tegele selle ennetustööga.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Ei oska nimetada peale ressursipuuduse midagi. Politseinike on liiga vähe. Raha on liiga vähe.

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ma arvan et alates 4-5 klassist juba võiks rääkima hakata kõigest sellisest- suits, alkohol, narkootikumid, või ka varem. (Tallinnas nägin 5aastaseid liiminoosutajaid, rääkimata suitsust)

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Ei tea ühtegi nimetada, kuid tean, et Tallinnas jagati narkomaanidele tasuta süstlaid. Oli keegi proua, kes meedias tihti sellest rääkis, ainuke nimi, mis meenub on Nelli Kalikova. Tublit tööd tegi.

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

... raha, raha, raha

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Politsei saab ka ennetusega tegeleda, pidada loenguid narkootikumide kahjulikkusest, eriti noorsoopolitseinikud. Võiks näidata šokeerivaid pilte narkomaanidest, nende käitumisest, välimusest, üledoosidest jne

Narkomaane trahvida? Neil pole raha. Üldkasulik töö? Nad ei ilmu kohale. Arest? Riigi raha, maksumaksja raha

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei oska vastata

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

Ei ole piisavad vahendid, inimesi võiks rohkem alati olla. Paljud narkomaanid ei saa karistatud.

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Olen, ei ole olnud probleeme.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Tallinnas olid koolitused ja õppepäevad, rääkimas käisid narkogrupi ametnikud. Väga huvitav oli. Pärnus ei ole käinud, ei tea. Isese ei ole viinud koolitusi läbi.

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Mind häirib ainult see, et neile tasuta süstlaid jagatakse, saan aru, et see on haiguste vältimiseks, aga tundub nagu jagatakse tasuta vahendeid, et narkootikume kasutada ☺ Ei pöörata piisavalt tähelepanu.

Lisa nr 3.2.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne prefektuur korrakaitsebüroo korrakaitseteabetalitus ennetusteenistus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Vastus: Ennetusega nii palju, et olen koolides õpilastele viinud läbi antud teemalisi loenguid. Samuti olen koolitanud turvatöötajaid ja noorsootöötajaid. Aine endaga olen kokku puutunud läbi oma töö ehk olen ainet leidnud ja kodanikelt ära võtnud. Kasutanud selleks ka teenistusköeri. Olen võtnud uriiniproovi ja saatnud proovid ekspertiisi.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Vastus: Pean väga oluliseks.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Vastus: Igasugune piiramine toob kaas selle, et asju tehakse salaja. Seega on oluline olla sammuke ees ja süütegusid ennetada.

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Vastus: Ennetus on väga oluline. Vähemalt 6- klassist võiks juba alustada.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Vastus: 12 sammu

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Vastus: Tähelepanu hakati rohkem jälle pöörama 2012. Valminud on „Valge raamat“, kus pakutakse väga konkreetseid teaduspõhiseid suuniseid ja ka praktilisi ja süsteemseid tegevusi, mis kogumis peaksid viima narkootikumide tarvitamise vähendamiseni. Probleemiks võib olla see, et narkootikumidest rääkimine võib kaasa tuua hoopis huvi nende ainete vastu. Seega on väga oluline, kuidas sellest näiteks lastele räägitakse, et neis huvi ei tekiks.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Vastus: koguda infot, kontrollida isikuid jne

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Vastus: on 6 punktis

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

Vastused: on piisavad

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Vastused: olen kasutanud ja on ka probleeme olnud. Sülje kaudu proovi võtmine on väga keerukas, kuna sülge ei ole kunagi piisavalt. Uriinist proovi võtmine on lihtne. Soovitav on PPA-s kasutada kõigil ühtseid teste ehk neid, mida kasutab EKEI.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Vastused: Ise olen koolitusi läbi viinud. Olen osalenud TAI poolt pakutavatel koolitustel, mis on tulnud läbi PPA.

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Vastused: Arvan, et täitsa piisavalt. Häiriv on olnud see, kui võhikud räägivad sellest, et kanep ei ole halb ja seda võiks ikka Eestis ka tarvitada.

Lisa nr 3.3.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Ennetus puudub. Igapäevaselt liiklusjärelvalvet teostades jälgin + kontrollin, et joobes isik ei juhiks autot.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Narkosüütegude toimepanemine on probleem pigem Põhja- ja Ida-Eestis. Mitte ükski riik maakeral ei ole narkoprobleemiga toime tulnud, mis väega Eesti peaks-suudaks toime tulla?

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Arvan, et hetkel ei ole Pärnumaal probleeme, pigem üksikud juhtumid.

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ei usu ennetustesse.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Ei tea

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Ei pöörata. Töötus, vaesus, madal hariduse tase ja „halvad“ sõbrad. Riigi kõigi jõustruktuuride jõuline sekkumine.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Politseinikul üksi pole siin midagi teha, pigem kogu ühiskond peab narkot taunima.

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei usu ennetusse, lahendusi ei oska välja tuua.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

Politsei töötab piiratud ressurside tingimustes, et millegagi võidelda, peavad olema nii raha kui inimressursid, mida aga pole.

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Jah olen, probleeme pole. Kuid indikaatorvahend ei ole aluseks joobe tuvastamisele.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Koolitusi olen saanud: kuidas tuvastada narkojoovet

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Ei pööra, üldine hukkamõist on lahja

Lisa nr 3.4.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Kokkupuude on olnud mõnedel koolitustel

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Narko probleem on pigem piirkondlik (Tallinn, Narva, Kohtla-Järve). Seal on narko probleem olulisem kui mujal linnades.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Ei oska midagi öelda

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ennetus võiks juba alata 10 eluaastast alates.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Pole kursis

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Tegelikult mitte. Noored ei teadvusta narkootikumidega kaasnevatest ohtudest ja tagajärgedest.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Tõhustada kontrolli noorte hulgas, nende kogunemiskohtades.

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei oska kommenteerida.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

Ei oska kommenteerida

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Ei ole kasutanud.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Koolitust olen saanud kohaliku narkoosakonna poolt.

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Tähelepanu pole piisav. Narko probleemist räägitakse ainult Krimi saates.

Lisa nr 3.5.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?
puudub

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Väga oluliseks probleemiks. Ei oska öelda.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Ei oska öelda.

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ennetustegevus on väga oluline. 7-18 aastastele.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Ei tea ühtegi

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Ei. Meedias peaks rohkem kajastama narko kahjulikkust. Probleemiks vähene probleemikäsitlus ühiskonnas.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Ei tea.

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei oska lahendusi välja pakkuda, kuna pole kokkupuudet. Probleeme ei oska välja tuua.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

On piisavad, sest rahaline võimalus on piiratud

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Ei ole.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Olen läbinud tavalisulisi koolitusi, ise läbi viinud ei ole koolitusi.

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Ei pööra. Puuduvad piisavad meediakajastused narko hukkamõistuks.

Lisa nr 3.6.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Suhteliselt olematu. Kord aastas näeb narkoteste. Kasutanud ei ole.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Oma regioonis suurt probleemi ei näe.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Seadusandlus

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ennetuse vanusegrupp 13.14 aastat,

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Ei tea

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Kogemused puuduvad

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

N/A

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei puutu narkoga kokku, ei oska vastata.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

N/A

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Ei ole kasutanud.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Kunagi ammu

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Midagi häirivat pole. Ühtegi meediakajastust meelde ei tule.

Lisa nr 3.7.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalvetalitus

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Olen tegelenud inimestega, kes on tarvitanud narkootikume.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Arvan, et tegu on üsna olulise probleemiga. Kõige suurem probleem on arstides, kes ei suuda/ei taha joovet tuvastada.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Ei näe probleemkohti

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Üsna oluliseks. Ilmselt peaks olema alates 12 aastastele.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Ei tea

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Ilmselt mitte. Politsei võiks teha haiglatega rohkem koostööd.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Rohkem vestelda inimestega narkootikumide valdkonnas.

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Ei näe probleemi.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

ei ole

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Jah olen. Indikaatorvahenditega pole seni probleeme olnud.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

Ei ole

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Ei pööra.

Lisa nr 3.8.

Vastaja nimi: X.X.

Struktuuriüksus: Lääne prefektuuri korrakaitsebüroo Pärnu politseijaoskond

Auaste: xxx

1. Milline on Teie ametialane kokkupuude narkootikumide ja selle ennetusega?

Kokkupuude seoses narkootikumidega on süütegude menetlemisega (väärteomenetlusega). Ennetuse poole pealt toimub igaaastaselt erinevaid ennetusüritusi, millest olen osa võtnud ning, kus kajastatakse lisaks muule ka narkootikumide kahjulikkust inimese organismile.

2. Kui oluliseks probleemiks Te narkosüütegude toimepanemist Eestis peate ja mis on sellega toimetulekul Eestis kõige suuremad probleemid, Teie arvates?

Narkosüütegude toimepanemine on kindlasti väga oluline probleem Eesti ühiskonnas, seda eriti noorte inimeste seas. Kõige suuremat probleemi narkosüütegude tõkestamiseks ei oska täpselt öelda, kuna ei tegele selle valdkonnaga igapäevaselt, kuid eeldan, et probleemiks on see, et turule tuleb alati uusi aineid, mille positiivne tulem ei pruugi kajastuda indikaatorvahendi näidus, mis teevad narkootikumide tarvitamise avastamise raskemaks.

3. Milliseid probleemkohti näete narkosüütegude toimepanemise piiramisel Eestis; milliseid probleemkohti Pärnu maakonnas/linnas?

Nii Eestis kui ka täpsemalt Pärnu maakonnas ja linnas on probleemid nende süütegude piiramiseks kindlasti ühesed, kuid probleemikohaks võib olla see, et alati tuleb turule uusi aineid, mille kohta ei pruugi infot omada, mis teeb narkosüütegude piiramise ja selle avastamise raskemaks.

4. Kui oluliseks Te peate narkosüütegude toimepanemise vähendamisel ühiskonnas ennetust? Mis vanusegrupile tuleks suunata narkootikumidega seotud ennetust?

Ennetusel on oma tähtis roll, mistõttu on see oluline. Ennetust tuleks alustada juba põhikooliealistele.

5. Milliseid narkootikumide vastaseid ennetusprogramme Te teate?

Hetkel ei meenu täpse nimega ennetusprogramme, kuid see sisaldas/sisaldab kindlasti midagi taolist nagu „ütle ei narkole“.

6. Kas Teie arvates pööratakse Eestis narkosüütegude ennetusele piisavalt tähelepanu? Mis on Teie arvates probleemid? Mida saaks parandada?

Narkosüütegude ennetusele pööratakse minu arust piisavalt tähelepanu. Narkootikumide tarvitamise otsustamine on igas inimeses endas kinni, sõltumata, kui palju kordi on narkootikumide kahjulikkusest organismile inimestele räägitud. Kindlasti on mõtlemiskohti, kuidas narkootikumide tarvitamise probleemi lahendada. Üheks mõttekohaks oleks kindlasti karistuste suurendamine, mis võiks anda mingisuguse tulemi.

7. Milliseid meetmeid on politseiametnikul võimalik kasutada narkootikumide vastases tegevuses?

Kõige lihtsam on vestlus, seminarid, eriti kooliealiste seas, selgitamaks narkootikumide kahjulikkust ja selle tarvitamisest tingitud tagajärgi.

8. Milliseid probleeme Te näete seoses narkoennetusega politseitöös? Millised oleksid Teie lahendused?

Põhiprobleemiks on inimressursside vähenemine ja töökoormuse kasv, mistõttu ei jõua lisaks muudele tööülesannetele alati ennetuslike ürituste korraldamisega tegeleda. Lahenduseks on ametikohtade lisamine, mitte kärpimine.

9. Kas PPA poolt eraldatud ressursid (sh inim- ja tehnilised ressursid) narkosüütegudega võitlemiseks on piisavad, Teie arvates? Põhjendage vastust.

Kindlasti ei ole, alati oleks vaja juurde inimressurssi, et ennetus läbi viia. Kuna praegusel hetkel on inimesi organisatsioonis vähenemas/lahkumas, kasvab ka töölejäävate inimeste töökoormus, mistõttu ei suuda kõige korraga tegeleda.

10. Kas Te olete kasutanud narkojoobe tuvastamise indikaatorvahendit? Kas ning milliseid probleeme on Teil sellega seoses olnud? Milliseid lahendusi Te pakute tõusetunud probleemidele?

Olen kasutanud. Endal isiklikult probleeme ei ole nende kasutamise olnud, kuid tean, et on olnud olukordi, kus indikaatorvahend näitab positiivset näitu, kuid ekspertiis negatiivset. Probleemile lahenduse leidmisega kindlasti juba tegeletakse, turule tulevad alati uuemad indikaatorvahendid.

11. Kas PPA on pakkunud Teile narkootikumide ennetusega seotud koolitusi? Kas Te olete ise läbi viinud koolitusi asutuse sisestele isikutele/asutuse välistele isikutele ?

On pakkunud, võimalusel olen osalenud, kuid ise ei ole ühtegi koolitust läbi viinud.

12. Kas Eesti meedia Teie arvates pöörab piisavalt tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele? Mida häirivat on Teil meediakajastuses narkootikumidest kõneldes silma hakanud?

Eesti meedia võiks kindlasti rohkem tähelepanu narkootikumidega seotud probleemidele pöörata, kuid kõik on rahalistes ressurssides kinni, mistõttu seda meedias laialdaselt ei kajastatagi. Hetkel midagi häirivat silma ei ole hakanud.

- 03.01 Politsei otsib Loksal eaka naise surnuks sõitnud autojuhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2649154/politsei-otsib-loksal-eaka-naise-surnuks-soitnud-autojuhti>;
- 04.01 Politsei tabas 16 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2650544/politsei-tabas-16-joobes-juhti>;
- 08.01 Õnnetustes ja kuritegudes hukkus mullu 229 inimest – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2654636/onnetustes-ja-kuritegudes-hukkus-mullu-229-inimest>;
- 10.01 Lääne-Virumaal hukkus sõiduteel lamanud mees – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2656680/laane-virumaal-hukkus-soiduteel-lamanud-mees>;
- 11.01 Kohus saatis suures koguses GHB-d omanud mehe vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2658442/kohus-saatis-suures-koguses-ghb-d-omanud-mehe-vangi>;
- 15.01 Politsei kontrollib täna kogu Eestis juhtide joovet – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2661624/politsei-kontrollib-tana-kogu-eestis-juhtide-joovet>;
- 16.01 Fotod ja video: narkoäriskale mõisteti kümneaastane vanglakaristus – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2663368/fotod-ja-video-narkoarikale-moisteti-kumneaastane-vanglakaristus>;
- 17.01 Neljapäeval sai kolmes liiklusõnnetuses viga viis inimest – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2664370/neljapaeval-sai-kolmes-liiklusonnetuses-viga-viis-inimest>;
- 20.01 Siseministeerium: Eesti ei ole Lõuna-Ameerika narkootikumidele transiitriigiks – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2667598/siseministeerium-eesti-ei-ole-louna-ameerika-narkootikumidele-transiitriigiks>;
- 20.01 Prefekt: trahvi maksmata jätjad ja arestipäevadest kõrvalehoidjad sülitavad riigi peale – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2667124/prefekt-trahvi-maksmata-jatjad-ja-arestipaevadest-korvalehoidjad-sulitavad-riigi-peale>;
- 21.01 Krimiaasta 2013 tõi mitu rekordit – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2668578/krimiaasta-2013-toi-mitu-rekordit>;

---

²⁰⁶ [autori märkus: kõik lisas toodud internetilingid on seisuga 25.04.2015].

- 22.01 Endine narkopolitseinik: prokuratuur tegi minust kurjategija – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2670202/endine-narkopolitseinik-prokuratuur-tegi-minust-kurjategija>;
- 22.01 Riigiprokurör: Pavlihhini süüdimõistmisel olid olulised vaid tõendid – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2669730/riigiprokuror-pavlihhini-suudimoistmisel-olid-olulised-vaid-toendid>;
- 22.01 Endine narkopolitseinik: prokuratuur tegi minust kurjategija – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2669412/endine-narkopolitseinik-prokuratuur-tegi-minust-kurjategija>;
- 23.01 Narkootikumidega äritsenud mehed said karistused – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2672064/narkootikumidega-aritsenud-mehed-said-karistused>;
- 03.02 Politsei tabas ööpäevaga 22 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2683316/politsei-tabas-oopaevaga-22-joobes-juhti>;
- 03.02 Kuritegelik jõuk levitas valget hiinast tallinnast narva – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2683556/kuritegelik-jouk-levitas-valget-hiinlast-tallinnast-narva>;
- 04.02 Vargused ja narkootikumid tõid mehele vanglakaristuse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2685482/vargused-ja-narkootikumid-toid-mehele-vanglakaristuse>;
- 05.02 Kokaiiniäri viis kaks meest vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2687036/kokaiiniari-viis-kaks-meest-vangi>;
- 09.02 Liikluses eile üks hukkunu ja 10 vigastatut – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2690602/liikluses-eile-uks-hukkunu-ja-10-vigastatut>;
- 09.02 Prokurör nõuab narkoäri ajanud kooliõpilase karistuse karmistamist – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2690924/prokuror-nouab-narkoari-ajanud-kooliopilase-karistuse-karmistamist>;
- 10.02 Amfetamiini Lätti viinud mees peab vangi minema – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tartu.postimees.ee/2692364/amfetamiini-latti-viinud-mees-peab-vangi-minema>;
- 12.02 Kohus mõistis kokaiiniäri ajanud mehed vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2694474/kohus-moistis-kokaiiniari-ajanud-mehed-vangi>;

- 12.02 Neljas liiklusõnnetuses sai viga viis inimest – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2693912/neljas-liiklusonnetuses-sai-viga-viis-inimest>;
- 17.02 Mullu tehti enim jälitustoiminguid narkokuritegude avastamiseks – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2699834/mullu-tehti-enim-jalitustoiminguid-narkokuritegude-avastamiseks>;
- 20.02 Kriminaalne kesklinn: mullu pandi Tallinna südames toime üle tuhande varguse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2703936/kriminaalne-kesklinn-mullu-pandi-tallinna-sudames-toime-ule-kolme-tuhande-varguse>;
- 20.02 Kohus saatis alaealistele narkootikume müünud pensionäri vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2703632/kohus-saatis-alaealistele-narkootikume-muunud-pensionari-vangi>;
- 21.02 Fotod ja video: politsei püüdis Lasnamäel ja Koplis roolijoodikuid – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2704990/fotod-ja-video-politsei-puudis-lasnamael-ja-koplis-roolijoodikuid>;
- 23.02 Politsei tabas ööpäevaga 18 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2706792/politsei-tabas-oopaevaga-18-joobes-juhti>
- 24.02 Autojuhid patustasid pidupäeva eel mõnuainetega – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2707384/autojuhid-patustasid-pidupaeva-eel-monuainetega>;
- 25.02 Kristi Mäe: korruptsiooniga võitlus paraneb – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2708830/kristi-mae-korruptsiooniga-voitlus-paraneb>;
- 26.02 Politsei tabas eile 29 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2709480/politsei-tabas-eile-29-joobes-juhti>;
- 27.02 Katri Abel-Olla ja Riina Raudne: narkosurmade arv on vähenemas – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2711600/katri-abel-ollo-ja-riina-raudne-narkosurmade-arv-on-vahenemas>;
- 28.02 Veiko Kommusaar: joobes juhtide arv langeb vaevaliselt – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2713052/veiko-kommusaar-joobes-juhtide-arv-langeb-vaevaliselt>;
- 02.03 Jalgpallurite narkoäri kohtuasi saab lahendi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2714760/jalgpallurite-narkoari-kohtuasi-saab-lahendi>;
- 03.03 Kohus saatis jalgpallurite narkoäri osalised pikaks ajaks vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2715080/kohus-saatis-jalgpallurite-narkoari-osalised-pikaks-ajaks-vangi>;

- 04.03 Kohis konfiskeeris narkoärikatelt auto ja sularaha – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2716836/kohus-konfiskeeris-narkoarikalt-auto-ja-sularaha>;
- 04.03 Purjus juht sõitis seisvale veokile otsa – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2716290/purjus-juht-soitis-seisvale-veokile-otsa>;
- 04.03 Politsei: narkokurjategijate karistused ei täida eesmärki – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2716256/politsei-narkokurjategijate-karistused-ei-taida-eesmarki>;
- 10.03 Vaher: Eesti ei ole Peruu kokaiini transiitriik – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2723206/vaher-eesti-ei-ole-peruu-kokaiini-transiitriik>;
- 12.03 Ken-Marti Vaher: kuidas oleme suurendanud turvalisust – kättesaadav elektrooniliselt: <http://arvamus.postimees.ee/2725762/ken-marti-vaher-kuidas-oleme-suurendanud-turvalisust>;
- 13.03 Suures narkoäris süüdistatavaid võib ähvardada kuni eluaegne vangistus – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2726372/suures-narkoaris-suudistatavaid-voib-ahvardada-kuni-eluaegne-vangistus>;
- 23.03 Suure koguse amfetamiiniga tabatud mees astub kohtu ette – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2736850/suure-koguse-amfetamiiniga-tabatud-mees-astub-kohtu-ette>;
- 14.04 Politsei: liikvel on keemiatööstuse jääkprodukte sisaldavad tabletid – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2761514/politsei-liikvel-on-keemiatootuse-jaakprodukte-sisaldavad-tabletid>;
- 15.04 Noored tellivad krüptoraha eest välismaalt narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2762900/noored-tellivad-krüptoraha-eest-valismaalt-narkootikume>;
- 17.04 Pildid ja video: väidetav narkoärikas astus kohtu ette – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2765076/pildid-ja-video-vaidetav-narkoarikas-astus-kohtu-ette>;
- 20.04 Politsei tabas pea 40 roolijoodikut – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2767412/politsei-tabas-pea-40-roolijoodikut>;
- 23.04 Ekspolitseinik sai riigisaladuse avalikustamise süüdistusest puhtaks – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2771008/ekspolitseinik-sai-riigisaladuse-avalikustamise-suudistusest-puhtaks>;

- 04.05 Roolijoodiku tehtud avarii sai viga kaasreisija – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2782354/roolijoodiku-tehtud-avariis-sai-viga-kaasreisija>;
- 05.05 Pool miljonit eurot narkoraha ruletilauale – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2783794/pool-miljonit-eurot-narkoraha-ruletilauale>;
- 11.05 Joobes liiklejad sattusid avariidesse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2790148/joobes-liiklejad-sattusid-avariidesse>;
- 18.05 Politsei tabas eile 29 alkoholi tarvitanud juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2797860/politsei-tabas-eile-29-alkoholi-tarvitanud-juhti>;
- 24.05 Politsei tabas ööpäevaga 19 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2804866/politsei-tabas-oopaevaga-19-joobes-juhti>;
- 02.06 Kopli hooldekodu narkojõuk astus kohtu ette – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2813854/kopli-hooldekodu-narkojouk-astus-kohtu-ette>;
- 04.06 Kolmandik abituriente pruugib narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2816294/kolmandik-abituriente-pruugib-narkootikume>;
- 07.06 Fotod: joobes juht sõitis otsa väikebussile – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2820214/fotod-joobes-juht-soitis-otsa-vaikebussile>;
- 10.06 Joobes naised sõitsid Saaremaal autoga üle katuse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2822660/joobes-naised-soitsid-saaremaal-autoga-ule-katuse>;
- 11.06 Kohus mõistis suure koguse marihuanaga tabatud mehe aastateks vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2824495/kohus-moistis-suure-koguse-marihuaanaga-tabatud-mehe-aastateks-vangi>;
- 11.06 Retseptivabrikut pidanud mehed mõisteti vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2824593/retseptivabrikut-pidanud-mehed-moisteti-vangi>;
- 12.06 Joobes mootorrattur kukkus teel pikali – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2825175/joobes-mootorrattur-kukkus-teel-pikali>;
- 18.07 Kokaiini maaletoomises süüdistatavad mehed astuvad kohtu ette – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2860795/kokaiini-maaletoomises-suudistatavad-mehed-astuvad-kohtu-ette>;
- 19.07 Politsei on leidnud poole aastaga 280 kilo narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2862089/politsei-on-leidnud-poole-aastaga-280-kilo-narkootikume>;
- 20.07 Politsei tabas eile 28 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2862315/politsei-tabas-eile-28-joobes-juhti>;

- 22.07 Politsei tabas 20 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2864011/politsei-tabas-20-joobes-juhti>;
- 11.08 Politsei tabas nädalavahetusel erakordselt palju joobes juhte – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2883949/politsei-tabas-nadalavahetusel-erakordselt-palju-joobes-juhte>;
- 12.08 Narkoäri viis abielupaari pikaks ajaks vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2885799/narkoari-viis-abelupaari-pikaks-ajaks-vangi>;
- 19.08 Politsei leidis Elvas kontrollitud juhtide juurest ka narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tartu.postimees.ee/2892331/politsei-leidis-elvas-kontrollitud-juhtide-juurest-ka-narkootikume>;
- 09.09 Kohus karistas narkoärikat pika vangistusega – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2914253/kohus-karistas-narkoarikat-pika-vangistusega>;
- 21.09 Marihuaanaäri tõi kolmele mehele vangistuse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2927739/marihuaanaari-toi-kolmele-mehele-vangistuse>;
- 21.09 Politsei tabas eile 43 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2927379/politsei-tabas-eile-43-joobes-juhti>;
- 24.09 Jalgpallurite narkoäri osaliste karistamine jäi ringkonnakohtus jõusse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2931477/jalgpallurite-narkoari-osaliste-karistamine-jai-ringkonnakohtus-jousse>;
- 24.09 Kohus saatis eestlannad narkoveole kihutanud nigeerlase vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2931537/kohus-saatis-eestlannad-narkoveole-kihutanud-nigeerlase-vangi>;
- 06.10 Fotod ja video: politsei püüdis sadamas roolijoodikuid – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2944879/fotod-ja-video-politsei-puudis-sadamas-roolijoodikuid>;
- 08.10 Kodus kanepit kasvatanud noormees pandi pooleks aastaks vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2947059/kodus-kanepit-kasvatanud-noormees-pandi-pooleks-aastaks-vangi>;
- 17.10 Uimastitarvitajale määrati 10 päeva aresti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2957609/uimastitarvitajale-maarati-10-paeva-aresti>;
- 22.10 Tartumaal kanepikasvatust pidanud mees sai karistada – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tartu.postimees.ee/2964153/tartumaal-kanepikasvatust-pidanud-mees-sai-karistada>;

- 28.10 „Radar“: „Valge hiinlase“ levikut ei õnnestu piirata – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2971193/radar-valge-hiinlase-levikut-ei-onnestu-piirata>;
- 29.10 Fentanüüluga äritsenud Pavel veedab mitu aastat trellide taga – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2971867/fentanuuliga-aritsenud-pavel-veedab-mitu-aastat-trellide-taga>;
- 29.10 Mullu konfiskeeriti 1,38 miljoni euro väärtuses kriminaaltulu narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2971645/mullu-konfiskeeriti-1-38-miljoni-euro-vaartuses-kriminaaltulu>;
- 30.10 Narkojoobes ja lubadeta noormees põhjustas õuealal raske avarii – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/2972737/narkojoobes-ja-lubadeta-noormees-pohjustas-ouealal-raske-avarii>;
- 06.11 Vaata, kellelt ja milliste kuritegude pärast on riik kõige enam kriminaaltulu saanud – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2980401/vaata-kellelt-ja-milliste-kuritegude-parast-on-riik-koige-enam-kriminaaltulu-saanud>;
- 12.11 Kohus mõistis Narvas tegutsenud narkojoogu vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2989127/kohus-moistis-narvas-tegutsenud-narkojoogu-vangi>;
- 19.11 Rakvere EMO juht: kaks noort on leitud teadvusetult – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2998381/rakvere-emo-juht-kaks-noort-on-leitud-teadvusetult>;
- 19.11 Noored tarbivad aine enam sünteetilisi narkootikume – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/2998399/noored-tarbivad-aina-enam-sunteetilisi-narkootikume>;
- 23.11 Nüüd on teolud suurematel teedel jälle head – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3002013/nuud-on-teeolud-suurematel-teedel-jalle-head>;
- 27.11 Kanep saatis kooliõpilase haiglasse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tervis.postimees.ee/3007915/kanep-saatis-kooliopilase-haiglasse>;
- 29.11 Politsei tabas viis narkojoobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3009345/politsei-tabas-viis-narkojoobes-juhti>;
- 06.12 Politsei tabas kolm narkojoobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3017341/politsei-tabas-kolm-narkojoobes-autojuhti>;
- 07.12 Politsei tabas neli narkojoobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3017823/politsei-tabas-neli-narkojoobes-autojuhti>;

- 07.12 Kohus saatis kanepikasvatust pidanud mehed vangi – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3018285/kohus-saatis-kanepikasvatust-pidanud-mehed-vangi>;
- 12.12 Politsei tabas roolist 5 narkojoobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3023741/politsei-tabas-roolist-5-narkojoobes-juhti>;
- 15.12 Politsei suur puhumisreid tõi viiele roolijoodikule kriminaalmenetluse – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/3026823/politsei-suur-puhumisreid-toi-viiele-roolijoodikule-kriminaalmenetluse>;
- 18.12 Kohus mõistis marihuaanasmugeldajatele pikad vangistused – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3030345/kohus-moistis-marihuaanasmugeldajatele-pikad-vangistused>;
- 23.12 Pildid ja video: Joobes juht sõitis vastu posti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://tallinncity.postimees.ee/3035097/pildid-ja-video-joobes-juht-soitis-vastu-posti>;
- 26.12 Politsei tabas eile 14 alkoholi tarvitanud juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3036881/politsei-tabas-eile-14-alkoholi-tarvitanud-juhti>;
- 28.12 Politseile on sel nädalal vahele jäänud sadakond alkoholi tarvitanud juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3038059/politseile-on-sel-nadalal-vahele-jaanud-sadakond-alkoholi-tarvitanud-juhti>;
- 29.12 Politsei tabas roolist 10 joobes juhti – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3038481/politsei-tabas-roolist-10-joobes-juhti>;
- 29.12 Jõuluaeg tõi politseile ligi 300 kuriteoteadet – kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.postimees.ee/3038945/jouluaeg-toi-politseile-ligi-300-kuriteoteadet>;

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Raavo Palu _____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____ 03.04.1989 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile ning Politsei- ja Piirivalveametile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Probleemid Politsei- ja Piirivalveameti meetmete rakendamisel narkootikumide vastases tegevuses ja nende sotsiaalne teadvustamine“.

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Marianne Paimre _____,

(*juhendaja nimed*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.3.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Sisekaitseakadeemia Politsei-ja Piirivalvekolledži raamatukogu ning Sisejulgeoleku Instituudi kaudu, sealhulgas elektroonilise lõputööna RIKSWEB'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, __04.05.2015__ (*kuupäev*)